

ŞCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ

Facultatea de Alimentaţie şi Turism

Geogr. Marius POPESCU

Cercetări privind managementul şi dezvoltarea unui model agroturistic

polivalent în cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud

Research on management and development of a polyvalent agroturistic

model from Southern Dobrogea territorial system

REZUMAT / ABSTRACT

Conducător ştiinţific

Prof. dr. ing. Romulus GRUIA

BRAŞOV, 2021

D-lui (D-nei)

COMPONENȚA

Comisiei de doctorat

Numită prin ordinul Rectorului Universității Transilvania din Brașov

Nr. din

PREȘEDINTE:	Prof. dr. ing. Gavrilă CALEFARIU Universitatea Transilvania din Brașov
CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:	Prof. dr. ing. Romulus GRUIA Universitatea Transilvania din Brașov
REFERENȚI:	Prof. dr. Radu REY INCE/CE-MONT, Academia Română Prof. dr. ing. Constantin OPREAN Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu Prof. dr. habil. ing. Liviu GACEU Universitatea Transilvania din Brașov

Data, ora și locul susținerii publice a tezei de doctorat:, ora, sala

Eventualele aprecieri sau observații asupra conținutului lucrării vor fi transmise electronic, în timp util, pe adresa popescu.marius@unitbv.ro

Totodată, vă invităm să luați parte la ședința publică de susținere a tezei de doctorat.

Vă mulțumim.

CUPRINS

	Pg. teză	Pg. rezumat
Cuvânt înainte	11	11
Lista de abrevieri	12	
Lista de figuri	13	
Lista de tabele	16	
Lista de anexe	18	
INTRODUCERE	19	12
PARTEA I – CERCETĂRI DE FUNDAMENTARE TEORETICĂ A CADRULUI GENERAL PRIVIND AGROTURISMUL	24	17
CAPITOL 1 STADIUL ACTUAL ÎN DIAGNOZA ȘI DEZVOLTAREA PEISAJULUI TERITORIAL	24	17
1.1. Analiza peisajului teritorial	25	18
1.1.1. Cadrul conceptual al noțiunii de peisaj	25	18
1.1.2. Dimensiunea ecologică și culturală a peisajului teritorial	29	19
1.1.3. Peisajul agrorural și cultural - resurse pentru agroturism	29	20
1.2. Cercetări la zi privind managementul peisajului teritorial	33	21
1.2.1. Principii privind managementul peisajului teritorial	34	21
1.2.2. Optimizarea managementului peisajului teritorial	36	22
1.3. Concluzii cu privire la dezvoltarea peisajului teritorial	36	23
CAPITOL 2 STUDIU PRIVIND TURISMUL AGRO-RURAL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL ÎN CONTEXTUL EVOLUȚIEI SALE ÎN SECOLUL XXI	38	23
2.1. Concepte și metode specifice în cercetările științifice din domeniul agroturismului	40	24
2.2. Analiză cu privire la turismul agro-rural în Europa	44	25
2.2.1. Modele de dezvoltare agroturistică prin proiecte europene	49	26
2.3. Analiză cu privire la turismul agro-rural în România	51	26
2.3.1. Modele de dezvoltare agroturistică prin proiecte europene (România)	53	27
2.3.2. Studiu referitor la specificul românesc și aplicațiile managementului agroturistic	54	27
2.4. Concluzii privind evoluția agroturismului (european și românesc)	56	28
CAPITOL 3 CERCETĂRI PRIVIND MODELELE DE DEZVOLTARE AGROTURISTICĂ CU STUDIU DE CAZ ÎN AREALUL DOBROGEAN	57	28
3.1. Perspective de dezvoltare pentru un agroturism sustenabil	59	29
3.2. Potențialul actual de dezvoltare socio-economică a spațiului rural	61	29
3.3. Contribuții la elaborarea modelelor de prognoză a sistemelor teritoriale, cu aplicații la domeniul agroturistic	64	31
3.3.1. Criteriile care definesc polivalența agroturistică	67	32
3.3.2. Indicatori de studiu și metodologia cercetării	70	33
3.4. Concluzii cu privire la modelele de dezvoltare agroturistică	71	33

PARTEA A II-A CERCETĂRI PROPRII PRIVIND OPTIMIZAREA ACTIVITĂȚII MANAGERIALE PRIN ELABORAREA DE MODELE DE DEZVOLTARE A SISTEMULUI AGROTURISTIC	73	34
CAPITOL 4 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI RESURSE NATURALE	73	34
4.1. Modelul bazat pe valorificarea resurselor agroturistice din Podișul Oltinei	73	34
4.1.1. Obiectivele cercetării	73	34
4.1.2. Metoda de cercetare	73	34
4.1.3. Rezultate și discuții	74	34
4.1.4. Concluzii	79	
4.2. Modelul bazat pe resursele agroturistice ale unității administrativ-teritoriale Ostrov	79	35
4.2.1. Obiectivul cercetării	80	35
4.2.2. Metoda de cercetare	80	35
4.2.3. Rezultate și discuții	80	36
4.2.4. Concluzii	85	
4.3. Modelul bazat pe resursele agroturistice din subsistemul teritorial Podișul Carasu	85	36
4.3.1. Obiectivul cercetării	85	36
4.3.2. Metoda de cercetare	85	36
4.3.3. Rezultate și discuții	85	37
4.3.4. Concluzii	90	
4.4. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor agricole din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud	91	37
4.4.1. Obiectivul cercetării	91	37
4.4.2. Metoda de cercetare	91	37
4.4.3. Rezultate și discuții	91	38
4.4.4. Concluzii	98	
4.5. Managementul resurselor ecoturistice, ca element complementar în agroturism	99	39
4.5.1. Obiectivul cercetării	99	39
4.5.2. Metoda de cercetare	99	39
4.5.3. Rezultate	100	39
4.5.4. Concluzii	108	
4.6. Modelul bazat pe valorificarea resurselor agroturistice ale UAT Topalu	108	41
4.6.1. Obiectivul cercetării	109	42
4.6.2. Metoda de cercetare	109	42
4.6.3. Rezultate și discuții	109	42
4.6.4. Concluziile studiului	111	
4.7. Concluzii	112	42
CAPITOL 5 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL DE MANAGEMENT AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI PRODUSE ALE COMUNITĂȚII LOCALE	115	43

5.1. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor viticole	115	43
5.1.1. Obiectivul cercetării	115	43
5.1.2. Metoda de cercetare	115	43
5.1.3. Rezultate și discuții	115	44
5.1.4. Concluzii	120	
5.2. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor pomicole	120	46
5.2.1. Obiectivul cercetării	121	46
5.2.2. Metoda de cercetare	121	46
5.2.3. Rezultate și discuții	121	46
5.2.4. Concluzii	127	
5.3. Modelul bazat pe valorificarea agroturistica a resurselor apicole	127	49
5.3.1. Obiectivul cercetării	128	49
5.3.2. Metoda de cercetare	128	49
5.3.3. Rezultate și discuții	128	50
5.3.4. Concluzii	133	
5.4. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor gastronomice tradiționale	133	52
5.4.1. Obiectivele cercetării	134	52
5.4.2. Metoda de cercetare	134	52
5.4.3. Rezultate și discuții	134	52
5.4.4. Concluzii	141	
5.5. Metodologie de evaluare a potențialului agroturistic – UAT Oltina	141	53
5.5.1. Obiectivul cercetării	142	53
5.5.2. Metodologia cercetării	142	53
5.5.3. Rezultate și discuții	142	54
5.5.4. Concluzii	145	
5.6. Potențialul agroturistic al UAT Cobadin	145	55
5.6.1. Obiectivul cercetării	146	55
5.6.2. Metoda de cercetare	146	55
5.6.3. Rezultate și discuții	146	55
5.6.4. Concluziile studiului	148	
5.7. Concluzii	149	56
CAPITOL 6 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL DE MANAGEMENT AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI PATRIMONIULUI CULTURAL	151	57
6.1. Studiu referitor la managementul turistic și dezvoltarea patrimoniului cultural al Sistemului Teritorial Dobrogea de Sud	151	57
6.1.1. Obiectivul cercetării	152	57
6.1.2. Metoda de cercetare	152	57
6.1.3. Rezultate și discuții	152	57
6.1.4. Stabilirea unor trasee agroturistice în relație cu elementele culturale ale zonei sud-dobrogene	158	58

6.2. Potențialul agrorural cultural al UAT Adamclisi	159	59
6.2.1. Obiectivul cercetării	159	59
6.2.2. Metoda de cercetare	159	59
6.2.3. Rezultate și discuții	160	59
6.2.4. Concluziile studiului	163	
6.3. Concluzii	164	60
CAPITOL 7 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL DE MANAGEMENT AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI INFRASTRUCTURA SPECIFIC TURISTICĂ	169	60
7.1. Analiza particularităților și evoluției agroturismului în relație cu Infrastructura	169	60
7.1.1. Obiectivul cercetării	169	60
7.1.2. Metoda de cercetare	169	60
7.1.3. Rezultate și discuții	170	61
7.1.4. Concluzii	174	
7.2. Potențialul agroturistic din sectorul dunărean al sistemului teritorial Dobrogea de Sud	174	62
7.2.1. Obiectivele cercetării	174	62
7.2.2. Metodologia cercetării	174	62
7.2.3. Rezultate și discuții	175	62
7.3. Concluzii	181	63
CAPITOL 8 REALIZAREA UNUI MODEL MANAGERIAL AGROTURISTIC INTEGRAT, PE BAZA ANALIZEI MULTICRITERIALE <i>HEPTAVALENTE</i> CU APLICAȚII LA UNITĂȚILE ADMINISTRATIVE DIN SISTEMUL TERITORIAL DOBROGEA DE SUD	183	64
8.1. Cercetări legate de prelucrarea analizelor diagnostic pentru elaborarea modelului polivalent prognozat privind potențialul agroturistic din sistemul teritorial Dobrogea de Sud	183	65
8.2. Elaborarea unui model heptavalent de dezvoltare agroturistică	186	66
8.2.1. Obiectivele cercetării	187	67
8.2.2. Metodologia cercetării	187	67
8.2.3. Rezultate și discuții	192	68
8.3. Concluzii	207	72
CONCLUZII FINALE. CONTRIBUȚII ORIGINALE. DISEMINAREA REZULTATELOR. DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE	209	73
BIBLIOGRAFIE	216	78
ANEXE	231	84

CONTENT

	Pg. teză	Pg. rezumat
Acknowledgements	11	11
List of abbreviations	12	
List of figures	13	
List of tables	16	
List of appendices	18	
INTRODUCTION	19	12
PART I - RESEARCH ON THEORETICAL BASIS OF THE GENERAL FRAMEWORK REGARDING AGRO-TOURISM	24	17
CHAPTER 1 CURRENT STATE IN THE DIAGNOSIS AND DEVELOPMENT OF THE TERRITORIAL LANDSCAPE	24	17
1.1. Territorial landscape analysis	25	18
1.1.1. The conceptual framework of the landscape notion	25	18
1.1.2. The ecological and cultural dimension of territorial landscape	29	19
1.1.3. The agro-rural and cultural landscape – resources for agrotourism	29	20
1.2. Current research on territorial landscape management	33	21
1.2.1. Principles regarding the management of territorial landscape	34	21
1.2.2. Optimization of territorial landscape management	36	22
1.3. Conclusions on the development of territorial landscape	36	23
CHAPTER 2 STUDY REGARDING OF NATIONAL AND INTERNATIONAL AGRO-RURAL TOURISM IN THE ITS EVOLUTION CONTEXT IN THE XXI CENTURY	38	23
2.1. Concepts and specific methods of agritourism research issue	40	24
2.2. Analysis regarding of agro-rural tourism in Europe	44	25
2.2.1. Models of agritourism development with European funding (Europe)	49	26
2.3. Analysis regarding of Romanian agro-rural tourism	51	26
2.3.1. Models of agritourism development with European funding (Romania)	53	27
2.3.2. Study regarding the Romanian features and the agri-tourism management applications	54	27
2.4. Conclusions regarding of agritourism evolution (European and Romanian)	56	28
CHAPTER 3 RESEARCH ON AGRI-TOURISM DEVELOPMENT MODELS. CASE STUDY IN DOBROGEA REGION	57	28
3.1. Perspectives of development for a sustainable agritourism	59	29
3.2. Actually potential of socio-economic development of rural area	61	29
3.3. Contributions to elaboration of prognosis models of territorial systems with applications to agri-tourism domain	64	31
3.3.1. Criteria of agri-tourism polyvalence	67	32
3.3.2. Study indicators and research methodology	70	33
3.4. Conclusions regarding to models of agri-tourism development	71	33
PART II - OWN RESEARCH REGARDING THE OPTIMIZATION OF MANAGEMENT ACTIVITY BY ELABORATION OF DEVELOPMENT MODEL OF AGRI-TOURISM SYSTEM	73	34

CHAPTER 4 RESEARCH ON DEVELOPMENT OF A POLYVALENT AGRITOURISM MANAGEMENT MODEL TO DIRECTION OF THE NATURAL RESOURCES CRITERION	73	34
4.1. The model based on agri-tourism resources valorisation of Oltina Plateau	73	34
4.1.1. Research objectives	73	34
4.1.2. Research methodology	73	34
4.1.3. Results	74	34
4.1.4. Conclusions	79	
4.2. The model based on agri-tourism resources of Ostrov administrative-territorial unit	79	35
4.2.1. Research objective	80	35
4.2.2. Research methodology	80	35
4.2.3. Results	80	36
4.2.4. Conclusions	85	
4.3. The model based on agri-tourism resources of Carasu Plateau	85	36
4.3.1. Research objective	85	36
4.3.2. Research methodology	85	36
4.3.3. Results	85	37
4.3.4. Conclusions	90	
4.4. The model based on agri-tourism valorisation of agricultural resources from Southern Dobrogea Territorial System	91	37
4.4.1. Research objective	91	37
4.4.2. Research methodology	91	37
4.4.3. Results	91	38
4.4.4. Conclusions	98	
4.5. Management of ecotourism resources as a complementary element of agri-tourism	99	39
4.5.1. Research objective	99	39
4.5.2. Research methodology	99	39
4.5.3. Results	100	39
4.5.4. Conclusions	108	
4.6. The model based on valorisation of agri-tourism resources of Topalu ATU	108	41
4.6.1. Research objective	109	42
4.6.2. Research methodology	109	42
4.6.3. Results	109	42
4.6.4. Research conclusions	111	
4.7. Conclusions	112	42
CHAPTER 5 RESEARCH ON DEVELOPMENT OF A POLYVALENT AGRITOURISM MANAGEMENT MODEL TO DIRECTION OF THE LOCAL COMMUNITIES PRODUCTS CRITERION	115	43
5.1. The model based on agritourism valorisation of vineyards resources	115	43
5.1.1. Research objective	115	43

5.1.2. Research methodology	115	43
5.1.3. Results	115	44
5.1.4. Conclusions	120	
5.2. The model based on agritourism valorisation of orchard resources	120	46
5.2.1. Research objective	121	46
5.2.2. Research methodology	121	46
5.2.3. Results	121	46
5.2.4. Conclusions	127	
5.3. The model based on agritourism valorisation of beekeeping resources	127	49
5.3.1. Research objective	128	49
5.3.2. Research methodology	128	49
5.3.3. Results	128	50
5.3.4. Conclusions	133	
5.4. The model based on agritourism valorisation of traditional culinary resources	133	52
5.4.1. Research objective	134	52
5.4.2. Research methodology	134	52
5.4.3. Results	134	52
5.4.4. Conclusions	141	
5.5. Metodology of evaluation of agritourism potential from Oltina ATU	141	53
5.5.1. Research objective	142	53
5.5.2. Research methodology	142	53
5.5.3. Results	142	54
5.5.4. Conclusions	145	
5.6. Agritourism potential of Cobadin ATU	145	55
5.6.1. Research objective	146	55
5.6.2. Research methodology	146	55
5.6.3. Results	146	55
5.6.4. Research conclusions	148	
5.7. Conclusions	149	56
CHAPTER 6 RESEARCH ON DEVELOPMENT OF A POLYVALENT AGRI-TOURISM MANAGEMENT MODEL TO DIRECTION OF THE CULTURAL HERITAGE CRITERION	151	57
6.1. Study on tourism management and cultural heritage development from Southern Dobrogea Territorial System	151	57
6.1.1. Research objective	152	57
6.1.2. Research methodology	152	57
6.1.3. Results	152	57
6.1.4. Establishment of agro-tourism routes in relation to the cultural elements of Southern Dobrogea	158	58
6.2. The cultural agri-rural potential of Adamclisi ATU	159	59
6.2.1. Research objective	159	59
6.2.2. Research methodology	159	59

6.2.3. Results	160	59
6.2.4. Research conclusions	163	
6.3. Conclusions	164	60
CHAPTER 7 RESEARCH ON DEVELOPMENT OF A POLYVALENT AGRO-TOURISM MANAGEMENT MODEL TO DIRECTION OF THE SPECIFIC TOURISM INFRASTRUCTURE CRITERION	169	60
7.1. Analysis of the particularities and evolution of agritourism in relation to Infrastructure	169	60
7.1.1. Research objective	169	60
7.1.2. Research methodology	169	60
7.1.3. Results	170	61
7.1.4. Conclusions	174	
7.2. Agrituristic potential along Danube from Southern Dobrogea Territorial System	174	62
7.2.1 Research objectives	174	62
7.2.2. Research methodology	174	62
7.2.3. Results	175	62
7.3 Conclusions	181	63
CHAPTER 8 IMPLEMENTATION OF AN INTEGRATED AGRO-TOURISM MANAGEMENT MODEL BASED ON <i>HEPTA VALENT</i> MULTICRITERIAL ANALYSIS WITH APPLICATIONS TO THE ADMINISTRATIVE UNITS FROM SOUTHERN DOBROGEA TERRITORIAL SYSTEM	183	64
8.1. Research related to processing of diagnostic analyzes for elaboration of the forecasted polyvalent model regarding to agritourism potential in the territorial system of Southern Dobrogea	183	65
8.2. Elaboration of a heptavalent model of agritourism development	186	66
8.2.1. Research objective	187	67
8.2.2. Research methodology	187	67
8.2.3. Results	192	68
8.3. Conclusions	207	72
FINAL CONCLUSIONS. ORIGINAL CONTRIBUTIONS. DISSEMINATION OF RESULTS. FUTURE RESEARCH	209	73
REFERENCES	216	78
APPENDICES	231	84

Cuvânt Înainte

Dezvoltarea sustenabilă a spațiului rural este o temă de cercetare complexă și mereu actuală, ce se bazează pe două elemente fundamentale aflate într-o strânsă dependență: patrimoniul resurselor locale care poate genera dezvoltare și comunitatea locală care reprezintă factorul de acțiune și consum, aceasta fiind beneficiarul principal al dezvoltării.

Agroturismul este în esență un sistem complex de tip mediu-economie ce funcționează pe principii bioeconomice și de management integronic. Acest mod de acțiune managerială își propune și o serie de acțiuni ce vizează gestiunea peisajului teritorial, care să inducă eficiență economică și eficacitate sistemică și concomitent să oprească procesul de degradare și să favorizeze acumularea treptată de resurse.

Având în vedere dimensiunile polivalente ale agroturismului și caracterul interdisciplinar al tematicii, în cadrul acestei teze voi încerca să răspund provocării de a identifica acele elemente care să evidențieze impactul pozitiv al activităților agroturistice asupra dezvoltării sustenabile a comunității rurale din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud.

Pentru reușita demersului prezentei teze, cercetările s-au axat pe două direcții complementare: cercetări de fundamentare teoretică a cadrului general privind agroturismul și cercetări care fac referire la optimizarea activității manageriale prin elaborarea de modele de dezvoltare a sistemului agroturistic.

La baza elaborării acestei lucrări este o riguroasă cercetare științifică ce a presupus consultarea, prelucrarea și interpretarea a diferite informații (date statistice, studii și articole de specialitate, materiale cartografice etc.). În același timp cercetările de teren au contribuit la îmbogățirea calitativă a informațiilor ce au stat la baza elaborării modelelor de dezvoltare agroturistică propuse în cadrul tezei.

Rezultatele obținute au fost redată și sub forma materialelor grafice și cartografice, reflectând efectele pe care agroturismul le imprimă componentelor spațiului rural sud-dobrogean în general, cât și la nivelul unor unități administrativ-teritoriale ce au fost selectate ca reprezentative studii de caz.

Adresez sincere mulțumiri conducătorului științific al acestei teze de doctorat, domnul Prof. univ. dr. ing. Romulus GRUIA, pentru rigurosul suport științific acordat în elaborarea lucrării, de a cărui susținere am beneficiat pe parcursul perioadei studiilor doctorale. Totodată adresez gânduri de mulțumire și comisiei de îndrumare care mi-a oferit șansa de a transpune o idee într-o cercetare științifică deosebită.

Îmi exprim recunoștința și față de colegi și colaboratori de la instituții din județul Constanța care și-au exprimat puncte de vedere ce mi-au fost utile în elaborarea acestei lucrări.

Nu în ultimul rând aș vrea să mulțumesc familiei pentru sprijinul și răbdarea de care au dat dovadă pe parcursul acestor ani, oferindu-mi suportul desăvârșirii acestui demers științific.

INTRODUCERE

Ca direcție de activitate cu mare potențial în țara noastră, AGROTURISMUL are un rol important în creșterea profitabilității economice, mai ales a sectorului agricol, precum și în dezvoltarea sustenabilă a spațiului rural și comunității locale, prin turism.

În acest context devin oportune tematicile de cercetare care caută soluții pentru optimizarea tehnică și managerială a activității din agroturism având ca scop creșterea eficienței economice concomitent cu eficacitatea și echilibrul peisajului teritorial analizat. Un exemplu elocvent în acest sens îl reprezintă Dobrogea de Sud. Deși la prima vedere peisajul dobrogean pare monoton, există numeroase resurse naturale și culturale din spațiul rural sud-dobrogean, care pot fi valorificate în scop agroturistic.

Peisajul teritorial analizat în cadrul cercetărilor noastre are un specific aparte, puțin studiat din perspectiva turismului responsabil (atât din perspectiva mediului natural, cât și cel cultural), având ca scop major creșterea calității vieții comunităților locale. Ca urmare ne-am propus să analizăm holistic potențialul oferit de arealul Dobrogei de Sud. Am abordat aspectele de inginerie și management aplicabile în activitățile agroturistice din aceste zone printr-un concept de integrare a potențialului polivalent. Ne-am propus astfel să cuantificăm și să obiectivăm potențialul componentelor teritoriale ale regiunii Dobrogea de Sud (prin realizarea unui model), pentru a scoate în evidență profilul optim de dezvoltare agroturistică în contextul utilizării cât mai profitabile și cu randament maximizat a finanțărilor necesare și a resurselor existente.

Astfel, în ansamblul său, Dobrogea de Sud este o unitate de podiș și constituie un sistem teritorial bine evidențiat, rezultat din interrelațiile ce se stabilesc între componentele mediului natural și celelalte medii artificiale (economic, construit, social, psihologic), având o fizionomie și o funcționalitate strâns dependente de intensitatea și formele pe care le îmbracă relațiile dintre acestea.

Integritatea și coeziunea acestui sistem teritorial pot fi evaluate prin intermediul a trei componente interconținute de manifestarea forțelor ce ghidează evoluția acestuia: (a) *componenta de mediu*, (b) *componenta socio-culturală* (inclusiv capacitatea de a genera lideri locali, de a dinamiza cooperarea inter-instituțională, inter-sectorială și la nivel teritorial), și (c) *componenta economică și de infrastructură* (prin dezvoltarea unei economii diversificate, deschise, competitive, bazate pe parteneriate și alianțe). Sigur că acestea sunt analizate individual, dar și în relație unele cu celelalte, în ideea unei diagnoze corecte asupra stării sistemului teritorial investigat.

Organizarea naturală a spațiului geografic din cuprinsul unui teritoriu de investigat, trebuie analizată din perspectiva relației funcționale instaurate între oferta de resurse și posibilitățile de valorificare prin intermediul unor scenarii de dezvoltare sustenabilă, componenta de susținere a populației și activităților acesteia având un rol esențial în procesul de amenajare a teritoriului.

Relația dintre resurse ca oferta naturală a unui teritoriu, și valorificarea acestora, constituie un punct de plecare în cadrul oricărui demers ce vizează organizarea și amenajarea.

În orice inițiativă de natură științifică, un prim pas îl constituie statuarea unui cadru teoretic care să orienteze cercetarea. Preluarea și adaptarea unor concepte, asumarea unor paradigme și metodologii, reprezintă o condiție *sine qua non* pentru succesul și coerența demersului.

În cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud se disting două subsisteme: **macrosistemul natural**, cu șase componente de bază (relief, sol, apă, climă, vegetație, faună) și **macrosistemul socio-economic** cu patru componente (populația, activitățile, așezările omenești, comportamentul comunităților umane).

Identitatea unui spațiu este rezultanta însușirilor topografice, peisagistice, istorice, culturale și economice care trebuie luate în considerare în acțiunile de amenajare a teritoriului în scop agroturistic.

Specificitatea spațiului dobrogean se exprimă prin întinse areale secetoase din interiorul podișului, în contrast cu zonele umede și unitățile acvatice dinspre margine (lunca Dunării, bazinul Mării Negre), biodiversitate și numeroase arii protejate, diversitatea etnică a populației, facilități de transport (multiple în zona costieră sudică și de podiș).

Analiza geografică a sistemului teritorial Dobrogea de Sud este esențială în definirea tipului de dezvoltare regional prin agroturism și are în vedere atingerea unor finalități social-economice și culturale, cu impact asupra comunităților locale.

Prin câteva activități specifice, turismul rural și agroturismul nu depind în aceeași măsură de sezonalitatea ce caracterizează turismul clasic din Dobrogea litorală, și poate contribui la dezvoltarea socio-economică în spațiul rural dobrogean, printr-un turism sustenabil ca o alternativă la turismul litoral sezonier.

Pentru o diagnoză corectă asupra stării sistemului teritorial investigat sunt analizate componentele acestuia, atât individual cât și în relație unele cu celelalte.

Scopul și obiectivele cercetării

Scopul general al cercetărilor efectuate în cadrul tezei de doctorat este de a evidenția prin studii și cercetări aplicative, potențialul polivalent căruia obligatoriu îi sunt necesare soluții tehnice specifice într-o exprimare managerială adecvată pentru activitatea agro-rurală a regiunii analizate. Un management bazat pe polivalență l-am imaginat prin generarea unui model optim de dezvoltare agroturistic, aplicabil la sistemul teritorial Dobrogea de Sud și nu numai.

Polivalența avută în vedere este susținută prin poziția sa geografică, spațiul rural sud-dobrogean dispunând de un potențial agricol ridicat, dar și de un potențial turistic diversificat oferit de contrastul factorilor naturali de mediu, obiectivele de interes cultural și tradițiile locale.

Pentru realizarea scopului general al tezei au fost identificate următoarele **OBIECTIVE MAJORE**:

OM.1: Analiza teoretică a stadiului cercetării științifice în domeniul agroturismului și identificarea unor direcții noi de cercetare a destinațiilor agroturistice.

OM.2: Evaluarea relației agroturism – mediu – societate – economie în contextul unei dezvoltări economice sustenabile la nivel regional și local.

OM.3: Evidențierea polivalenței dezvoltării agroturistice în vederea elaborării unui model de dezvoltare în sistemul teritorial Dobrogea de Sud, pentru asigurarea unui impact pozitiv asupra comunităților locale și dezvoltarea sustenabilă a spațiului rural sud-dobrogean.

De asemenea se au în vedere și următoarele **OBIECTIVE SPECIFICE** care au stat la baza studiilor de caz ce evidențiază polivalența agroturistică a sistemului teritorial Dobrogea de Sud:

OS.1: Analiza diagnostică a potențialului natural, cultural, uman, economic și de infrastructură din spațiul rural sud-dobrogean.

OS.2: Identificarea factorilor favorabili în vederea implementării unui model agroturistic polivalent tradițional.

OS.3: Concepția și dezvoltarea unei rețele între potențiali actori implicați în serviciile agroturistice pentru un management sustenabil al spațiului rural dobrogean.

OS.4: Structurarea și optimizarea resurselor concrete, în ideea de a sublinia polivalența și creșterea eficacității agroturistice a sistemului teritorial Dobrogea de Sud.

Abordarea metodologică a cercetărilor tezei

Metodologia acestei cercetări cu caracter interdisciplinar este reprezentată de documentare bibliografică, cercetare de teren și prelucrarea datelor.

Sursele de documentare sunt reprezentate de studii și articole, cărți și monografii, teze de doctorat, din bibliotecile centrelor universitare cu profil geografic, economic, management agricol și dezvoltare rurală, la care se adaugă resurse electronice cu acces gratuit în baze de date internaționale, prin intermediul Bibliotecii Universității Transilvania din Brașov.

În cadrul METODOLOGIEI CERCETĂRILOR, bazată mai ales pe metoda analizelor multicriteriale, se realizează și cartografierea tematică a sistemului teritorial Dobrogea de Sud, prin utilizarea unui soft GIS *open-source*.

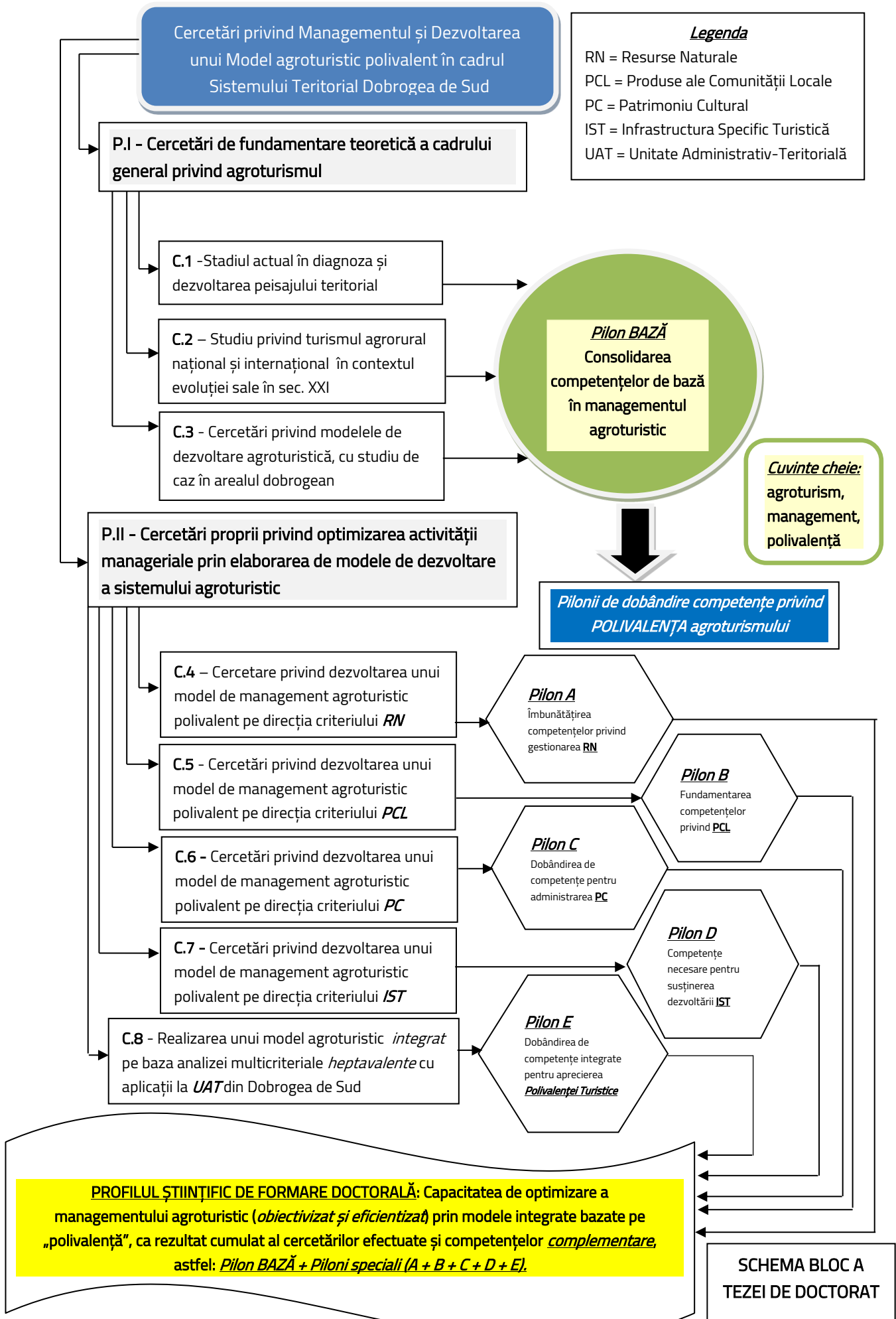
Ulterior, prin metode de analiză comparată a hărților, prin aspecte de statistică și prin tehnici de suprapunere a hărților, se identifică resurse și sate cu potențial agroturistic, în vederea stabilirii de rețele și noduri pentru optimizarea produselor și traseelor agroturistice specifice.

Pentru o coerență a cercetărilor, a soluțiilor și competențelor dobândite, corelate cu obiectivele propuse, descriem în sinteză abordarea din teza de doctorat printr-o schemă bloc.

Conform SCHEMEI BLOC, cercetările au fost grupate pe două direcții complementare: Partea I privind cercetările de fundamentare teoretică a cadrului general privind agroturismul, care constituie baza de susținere a cercetărilor din Partea a-II-a care fac referire la optimizarea activității manageriale prin elaborarea de modele de dezvoltare a sistemului agroturistic.

Optimizarea aspectelor manageriale este analizată în relație cu gestionarea resurselor naturale (Pilonul A), oferta de produse ale comunității locale (Pilonul B), administrarea patrimoniului cultural (Pilonul C) și infrastructura specific-turistică (Pilonul D). Aceasta se concretizează în realizarea unui model agroturistic integrat pentru aprecierea armonizată a polivalenței agroturistice (Pilonul E).

În fiecare capitol din teză sunt prezentate studii și cercetări aprofundate cu rolul de a evidenția concepte sau aspecte concrete ce stau la baza dezvoltării agroturistice cu caracter polivalent din sistemul teritorial Dobrogea de Sud.

Noutatea adusă de teza de doctorat

În ceea ce privește cadrul teoretic al tezei, aceasta aduce contribuții pe direcția creșterii nivelului cunoașterii privind comportamentul și dinamica evoluției destinațiilor agroturistice în contextul dezvoltării sustenabile, dar și pe direcția analizei implicațiilor tehnice privind managementul optimizat al acestora.

Originalitatea tezei vizează implementarea unui management integrat în dezvoltarea unui model agroturistic polivalent prin valorificarea resurselor locale, aducând la un loc multitudinea resurselor factorilor de influență într-o abordare armonizată între dezvoltarea economică pe linie agroturistică, cu responsabilitatea față de mediul natural și de cultura locală.

Soluțiile originale rezultate din teza de doctorat și recomandările concrete pot contribui astfel la o sustenabilitate realistă și o ridicare a nivelului de trai al comunităților rurale în general, și a celor mai puțin dezvoltate în special.

Studiile de caz prezentate în teză evidențiază diferite mecanisme manageriale bazate pe principii sustenabile implementate pe direcția mai multor criterii, și anume: resurse geoturistice naturale (1), produsele comunității locale (2), patrimoniul cultural (3), infrastructură specific turistică (4).

În final teza aduce o contribuție direct aplicativă prin implementarea unui model agroturistic integrat heptavalent ce evidențiază bioarmonizat polivalența ofertei agroturistice la nivel local și regional pentru arealul analizat. De menționat că prin continuarea cercetărilor ne propunem extrapolarea și adaptarea modelului și pentru alte regiuni ale României.

PARTEA I – CERCETĂRI DE FUNDAMENTARE TEORETICĂ A CADRULUI GENERAL PRIVIND AGROTURISMUL

CAPITOL 1 STADIUL ACTUAL ÎN DIAGNOZA ȘI DEZVOLTAREA PEISAJULUI TERITORIAL

În câmpul științei coabitează mai multe discipline care își construiesc discursul pornind de la conceptul de spațiu. Prin urmare se articulează viziuni diferite, care se exprimă de multe ori prin intermediul aceluiași vocabular. În acest context, noțiunile, termenii, pot genera confuzii, diluând în final consistența demersului de cercetare.

„Organizare, amenajare, planificare, teritoriu, sistem teritorial, peisaj teritorial, reprezintă o multitudine de concepte valorificate diferit sub raportul conținutului de către diferite științe spațiale. Este dificil și totuși necesar să se contureze un limbaj științific comun, care să permită abordările transdisciplinare. Atitudinea transdisciplinară are avantajul de a permite deconstruirea clișeeilor.” [Surd et al., 2005].

Demersul trebuie să se fundamenteze pornind de la *conceptul de teritoriu*.

Organizarea sistemică a teritoriului este tributară unui complex de împrejurări, dintre care conjuncturile istorice și orientările politice au avut și au o pondere semnificativă. Ca spațiu geografic (prin *decupaj teritorial*) trebuie privit atât printr-o analiză obiectivă, cât și integrativă (*perspectivă holarhică*), supusă dialecticii organizare-dezorganizare. Un teritoriu are o anumită disponibilitate, însă o societate profund artificializată poate face abstracție de aceasta.

În problematica organizării spațiului geografic, se supun atenției următoarele:

- spațiul geografic este o noțiune cu un grad ridicat de abstractizare, a cărei operaționalizare se face prin reducerea sa la o dimensiune palpabilă - teritoriu, peisaj teritorial;
- viziunea geografică asupra spațiului și teritoriului este una dinamică, tributară atât abordărilor clasice din această știință dar și noilor contexte teoretico-metodologice din științele sociale și economice;
- managementul teritoriului reprezintă corolarul dezideratului de organizare a spațiului geografic;
- organizarea se subordonează unor aspirații de valorificare optimă și sustenabilă a teritoriului;
- în elaborarea demersului teoretic și în jalonarea aspectelor practice, componenta legislativă, prin conținut (deci prin limitările sau deschiderile pe care le impune), cât și prin tematică, are un statut coercitiv.

Baza analizei spațiale a unui teritoriu este „considerat a fi peisajul geografic, astfel trebuie prezentate etapele de apariție a analizelor acestuia ca premisă a dezvoltării cercetărilor geoecologice, de la primele percepții asupra peisajului și până la apariția *geografiei landșaftului* și definirea unei noi direcții de cercetare *știința peisajului*. În cadrul celei din urmă, pe parcursul secolului trecut s-a constatat o separare treptată a modalităților de abordare și analiză a peisajului: pe de o parte cercetarea acestuia din perspectiva vegetației (mai târziu această direcție a dat naștere ecologiei peisajului și mai apoi geoecologiei) și, pe de altă parte, abordarea lui sub aspect cultural” [Palaghianu, 2016].

Scopul acestui studiu este de a evidenția cercetări cu privire la managementul peisajului teritorial și a modelelor de dezvoltare agroturistică, în vederea implementării unui model optim aplicabil în cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud.

Prin poziția sa geografică, spațiul rural sud-dobrogean dispune de un potențial turistic diversificat oferit de contrastul factorilor naturali de mediu și resursele patrimoniului cultural local.

Obiectivele studiului sunt reprezentate de:

- a) Analiza conceptuală a noțiunii de peisaj;
- b) Evidențierea peisajului ca resursă pentru turismul agrorural;
- c) Identificarea aspectelor manageriale ale peisajului teritorial în vederea implementării modelului de dezvoltare agroturistic polivalent.

Metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică (studii și articole, cărți și monografii, teze de doctorat) în cadrul bibliotecilor centrelor universitare cu profil geografic, economic, management agricol și dezvoltare rurală, la care se adaugă resurse electronice cu acces gratuit în baze de date internaționale, prin intermediul Bibliotecii Universității *Transilvania* din Brașov.

1.1. Analiza peisajului teritorial

1.1.1. Cadrul conceptual al noțiunii de peisaj

Deși ca termen științific „peisajul a fost introdus în geografie în secolul al XIX-lea de către Humboldt (1769-1859), în prezent dintre specialiști doar geografii analizează peisajul în mod științific, ca fiind rezultatul unui complex de factori fizico- și economico-geografici, căutând să lămurească relațiile de interdependență dintre componentele sale, să îi desprindă individualitatea și atributele sale fundamentale, obiective și permanente” [Geacu, 2002].

Donisă (1979) considera peisajul geografic un sistem material deschis, cu morfologie, structură și funcționalitate complexă, capabil de autoreglare care îi asigură un echilibru dinamic. În alcătuirea sa evidențiază două tipuri de componente: naturali și antropici. În grupul celor naturali intră cei abiotici (geologici, geomorfologici, hidrologici și atmosferici), pedologici și biotici (vegetali, animalii și microorganici). La rândul lor și în grupul celor antropici intră componente abiotice (așezări, construcții, instalații tehnologice, căi de transport și comunicații) și biotice (populația, plantele de cultură și animalele domestice).

Drăguț (2000) definea peisajul ca fiind o „structură spațială exprimată prin fizionomie proprie, individualizată în urma interacțiunii factorilor abiotici, biotici și antropici, care este valorificată în mod diferențiat, în funcție de modul în care este percepută, considerând relieful, clima, activitatea antropică, apele, solurile, vegetația și fauna ca fiind factori de structurare a peisajului geografic, primii doi fiind principali, iar ceilalți derivați” [Dincă, 2005].

După Bertrand (1968) și Tudoran (1983), peisajul geografic este alcătuit din trei subansambluri: potențialul ecologic, exploatarea biologică și activitatea antropică. Urmare a interacțiunii componentelor aparținând celor trei subansambluri, este evidentă dinamica peisajelor, deosebindu-se un număr de patru aspecte: dinamica diurnă (variația luminozității intervine în fiziologia vegetației, bioritmul faunei); dinamica sezonieră, cu implicații în fizionomia vegetației, dar și în desfășurarea proceselor hidro-climatice; dinamica seculară, determinată de procesele geomorfologice actuale și de

impactul antropic; dinamica milenară (geologică) determinată de modificările scoarței terestre la scara timpului geologic.

S-a apreciat totodată că „peisajul are și o productivitate, respectiv capacitatea de a furniza materie și energie pentru asigurarea existenței societății umane” [Geacu, 2002].

Irina Ungureanu evidențiază sinonimia între termenii peisaj geografic, geosistem și mediu geografic.

În surprinderea proprietăților, dar și a problemei conceperii peisajului ca un sistem (geosistem) s-au avut în vedere „următoarele aspecte:

- peisajul ca parte a întregului teritorial este neomogen prin natura componentelor (abiotice, biotice, antropice), însă omogen prin interrelația părților componente (morfo-structural);
- componentele peisajului sunt integrate într-un tot specific, relațiile dintre acestea asigurându-i o anumită structură;
- există un permanent schimb de materie, energie și informație, deci funcționează ca un sistem deschis (caracter dinamic);
- fiecărui peisaj îi sunt specifice trei tipuri de caracteristici - actuale, relictice și progresive, astfel peisajul posedând o anumită determinare calitativă care-i permite nu numai distingerea, dar și delimitarea;
- întregul are o funcționalitate orientată spre menținerea stabilității peisajului;
- valoarea peisajului este variabilă în timp, în funcție de un anumit context geografic, economic și social al unei perioade” [Lazăr, 2011].

Evidențierea unităților de peisaj presupune „delimitarea unor ansambluri spațiale, caracterizate printr-o evoluție comună, cu o fizionomie relativ omogenă, pe baza următoarelor criterii: corologic (unitățile de peisaj trebuie să acopere o suprafață bine delimitată în plan orizontal), realității globale (unitățile de peisaj rezultă din intercondiționarea tuturor elementelor geografice) și a discontinuității relative a spațiului geografic în perspectivă temporo-spațială” [Drăguț, 2000].

În definirea tipurilor de peisaj ca unitate teritorială complexă, alături de vegetație și relief este important și modul de utilizare a terenurilor, care exprimă cu fidelitate gradul de transformare al peisajului natural de către om.

În sensul Convenției Europene a Peisajului adoptată în anul 2000 la Florența, peisajul reprezintă „o parte de teritoriu perceput ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul dintre acțiunile și interacțiunile factorilor naturali și/sau umani” [Baciu, 2014].

1.1.2. Dimensiunea ecologică și culturală a peisajului teritorial

În prezent, peisajul și tipologia sa ajută la înțelegerea relațiilor ce se realizează în cadrul sistemelor socio-economice la nivel local și regional.

La Congresul Internațional de Ecologia peisajului din Canada (1991), precum și la Seminarul de Ecologie practică a peisajului în Europa din Germania (1991) s-a desprins ideea că „noul concept de peisaj integrează componentele naturale și socio-economice și le focalizează spre rezolvarea problemelor de mediu: intrările și ieșirile din mediu se regăsesc în fizionomia și tipologia peisajului. Aceste noi

dimensiuni ale peisajului pot fi aplicate în analiza diagnostică a peisajului care servește ca bază în politicile și strategiile de amenajare și dezvoltare regională cu repercursiuni asupra dezvoltării sustenabile locale și regionale” [Dincă, 2005].

În abordările peisajului din perspectiva școlii americane se folosește noțiunea de „mozaic al terenurilor sau peisajului (*landscape mosaic*), rezultat din interacțiunea dintre activitățile antropice și peisaj” [Claval, 2005].

Mozaicul are în vedere caracterul eterogen al peisajului, de agregare a mai multor tipuri despărțite prin coridoare în numeroase parcele. Noțiunea este folosită ca „o modalitate utilă pentru cei implicați în activitățile de planificare și management a teritoriului, ariilor protejate și utilizării terenurilor” [Drăguț, 2000; Dincă, 2005; Pătru-Stupariu, 2011].

1.1.3. Peisajul agrorural și cultural - resurse pentru agroturism

Peisajul cultural reprezintă zona distinctă din punct de vedere geografic, cu proprietăți unice, rezultate în urma interacțiunii dintre natură și acțiunea umană. Otto Schluter (1908) a introdus termenul de peisaj cultural - peisaj creat, afectat de cultura umană și a clasificat peisajul în: *Urlandschaft* (peisajul original) și *Kulturlandschaft* (peisaj cultural).

Carl Sauer „a promovat ideea că peisajul cultural este modelat dintr-un peisaj natural de către un grup cultural. Cultura reprezintă agentul modelator, natura asigură suportul, iar peisajul cultural constituie rezultatul final” [Mazilu; Lazăr, 2014].

Alte definiții pentru noțiunea de peisaj cultural:

- „Interacțiunea dintre om și mediu;
- Peisaj echilibrat modelat de un îndelungat regim antropoc al perturbărilor. Model de extindere a umanității în mediul natural, fără perturbarea dramatică și ireversibilă a habitatului, un model cvasi-utopic de dezvoltare sustenabilă;
- Sistem fragil, care are nevoie de intervenția omului pentru a-și păstra funcțiile” [Palaghianu, 2016].

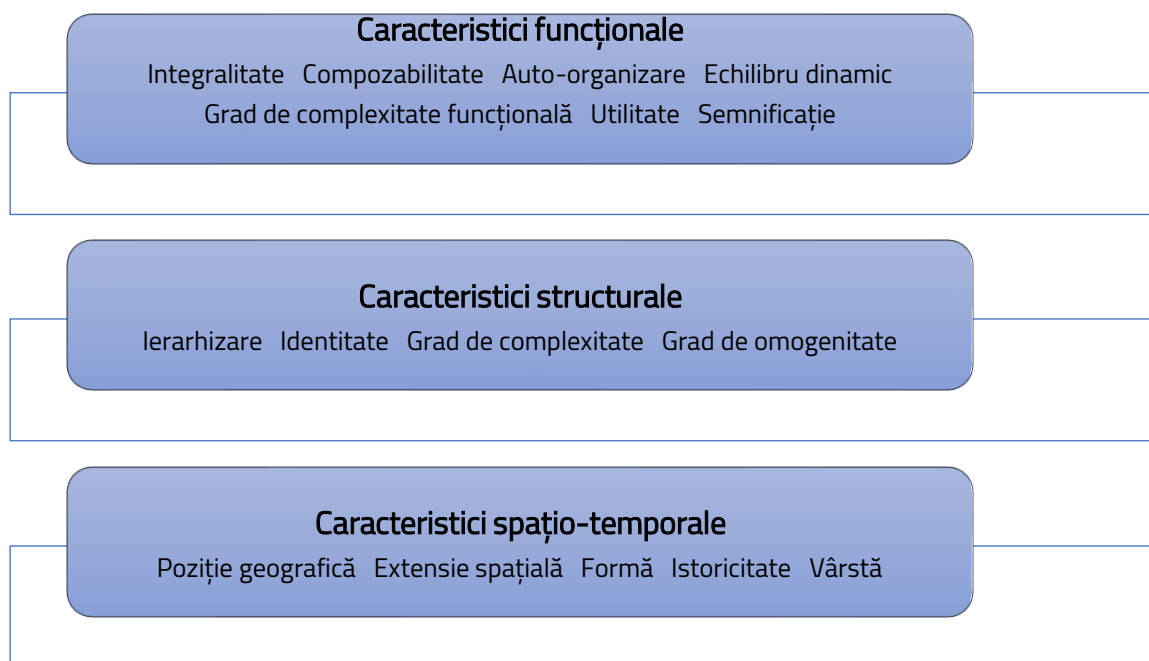
Peisajul cultural este un „rezultat al îmbinării dintre elementele naturale și cele antropice; în același timp este și peisajul supus unei schimbări permanente fie datorită intervenției factorului uman, fie datorită naturii care își *spune cuvântul*. Astfel apar modificări care conduc spre un nou peisaj care încă mai păstrează amprentele din cel *vechi*, amprente care se doresc a fi conservate din dorința de a păstra încă vie amintirea peisajului de altă dată” [Gavra, 2012].

„Particularitatea unui peisaj cultural este dată atât de elementele naturale, cât și cele antropice. Astfel, alături de substrat, potențialul hidroatmosferic și biotic, peisajele culturale sunt particularizate de tipul construcțiilor, de modelele agricole locale, de valorificarea productivă a teritoriului, dar și de spiritualitatea populației locale” [Drăguț, 2000].

Conform celor menționate, elementele „prezente pe un teritoriu, descriu individualitatea unui peisaj atât determinată de natură, cât și cea determinată de cultură” [Crăciun, 2012].

Modul și momentul de apariție al „peisajul cultural este legat de bifurcația intervenită în sistemul peisaj natural odată cu manifestarea materială a intervenției omului. Astfel, transformarea peisajului natural

de către om s-a realizat gradual și s-a datorat acțiunilor întreprinse de acesta în vederea satisfacerii nevoilor de bază, progresului tehnico-științific, creșterii demografice, iar în ultimul timp, satisfacerii unor noi nevoi, curentelor (adoptate uneori de băștinași de la alte popoare)” [Gavra, 2012; Grădinaru, 2015].

Sursa: [prelucrare după Gavra, 2012]

Figura 1.2 Trăsăturile peisajului cultural

Transformarea peisajului teritorial natural „a implicat în același timp transformarea structurală (fizică) a acestuia, prin înlăturarea unor elemente naturale și/sau introducerea elementelor culturale, și funcțională, astfel peisajul natural transformat primind funcții noi și diverse. Trăsăturile spațio-temporale, structurale și funcționale ale peisajului cultural sunt rezultatul infinitelor posibilități de combinare a elementelor sale și a interrelațiilor acestora la nivel spațio-temporal. Văzut ca un sistem complex, cu o holarhie specifică și o dinamică impusă de schimbul de materie, energie și informație, peisajul cultural este format din două categorii distincte de componente aflate în permanentă interacțiune: componenta naturală, cu rol de suport, și componenta antropică” [Gavra, 2012; Grădinaru, 2015].

1.2. Cercetări la zi privind managementul peisajului teritorial

În vederea identificării stadiului actual al cercetărilor privind managementul peisajului teritorial au fost consultate numeroase surse bibliografice: studii și articole teze de doctorat, monografii și cursuri.

1.2.1. Principii privind managementul peisajului teritorial

Peisaj teritorial sau spațial reprezintă peisajul geografic ce redă „aspecte vizibile și de durată rezultate din interacțiunea elementelor și fenomenelor geografice specifice unui anumit ținut, împreună cu mediul înconjurător care include și elemente invizibile (temperatura și presiunea atmosferică, umiditatea, vânturile), ele alcătuind o unitate, un sistem, la acestea adăugându-se dimensiunea

spațială sau porțiunea teritorială cu trăsături proprii rezultate din interacțiunile elementelor componente” [Claval, 2005].

Managementul peisajului teritorial implică „estimarea valorii peisajului și găsierea unor criterii de evaluare a componentelor acestuia. Valoarea este în general apreciată indirect, prin gradul în care un sistem natural și-a păstrat integralitatea și conține porțiuni intacte/neatinse” [Palaghianu, 2016].

Managementul peisajului teritorial se bazează pe principiile și metodologiile ingineriei mediului și ale ecodenzvoltării.

Tabel 1.1 Obiective ale managementului peisajului teritorial

	Obiectiv	Observații
1.	Urbanizarea trebuie socotită ca un proces finit ca întindere pe suprafață	- Dezvoltarea urbană se face pe verticală; orașe plutitoare etc;
2.	Protejarea prin lege a suprafețelor de teren agricol	- Se vor căuta soluții de recuperare a unor suprafețe neadecvate și redare agriculturii;
3.	Zonarea și strategiile agriculturii se vor face conform principiului de sustenabilitate	- Agricultura intensiv-industrială se va direcționa spre arealele periurbane și zonele cerealiere de câmpie; - Agricultura semiintensivă, ori extensiv rațională cu valoare ecologică și biologică adăugată se va practica în areale specifice (zona montană, areale fragile sau îndepărtate de centrele suprapopulate, zonele umede etc.);
4.	Ambianța umană naturală va fi corelată și reconsiderată sub raport social și economic	- Conceptul este direct legat de regenerarea resurselor fundamentale pentru viață;

Managementul peisajului teritorial este un management integrat, ce vizează componente mai cuprinzătoare față de clasică sistematizare a teritoriului și pun în prim plan VIUL. Aceasta implică cunoștințe din domeniul biologiei aplicate (agricultură, zootehnie, silvicultură), precum și de ingineria și economia mediului, de ecotehnie, de antropologie și sociologie. Programele manageriale sunt specifice fiecărui stat și fiecărei regiuni, ele nefiind rețete gata fabricate. Cunoștințele profunde, informația corectă și creativitatea sunt elementele cu ajutorul cărora principiile, metodele și mijloacele managementului integrat sunt aplicate fiecărui caz în parte. În esență, managementul peisajului teritorial reprezintă perspectiva comună de acțiune echilibrată pentru rezolvarea problemelor actuale ale omenirii, în condițiile conservării vieții și calității ei pe teritorii cât mai întinse.

1.2.2. Optimizarea managementului peisajului teritorial

„Intercondiționările și manifestările diferite ale elementelor componente ale peisajului, precum și modalitățile de asociere dintre acestea contribuie la diversitatea peisagistică a unui sistem teritorial analizat, fapt ce va permite identificarea și descrierea mai multor subunități, cu caractere calitative și cantitative distincte ca parte a unui sistem de integrare superior - geosistemul” [Drăguț, 2000].

Fundamentarea dezvoltării unui teritoriu doar pe componentele sociale și economice nu mai poate fi o abordare corectă, studiile realizate în ultima perioadă evidențiind tot mai mult necesitatea evaluării

unui spațiu prin trei filtre esențiale: economic, social și mediul natural, care au ca rezultată sustenabilitatea spațiului geografic sau a peisajului teritorial.

Peisajul teritorial reprezintă o „componentă fundamentală a patrimoniului natural și cultural, local, regional și național, incluzând valori naturale, istorice, etnografice, practici agricole, aspecte ce definesc identitatea umană europeană, printr-un management eficient acestea asigurând și suportul unei dezvoltării agroturistice sustenabile” [Gruia, 2002].

1.3. Concluzii cu privire la dezvoltarea peisajului teritorial

1. Având în vedere opiniile exprimate de specialiști geografi asupra conceptului de peisaj, se poate concluziona, că la nivelul său există un schimb permanent de materie, energie și informație, acesta funcționând ca un sistem deschis ceea ce îi conferă un caracter dinamic.
2. Peisajul teritorial prin elementele sale constituie cadrul de viață, mediul prin care omul în percepția sa unică vine în contact cu mediul său înconjurător.
3. Peisajul teritorial este patrimoniul, incluzând valorile naturale, istorice, arhitectonice, etnografice, practicile agricole și este un element de memorie colectivă a societății dintr-o regiune.
4. Peisajul teritorial este o resursă, devenind o valoare de piață pentru activitățile economice majore, pentru amenajare, dar și pentru turism (inclusiv agroturism și turism rural).
5. Managementul eficient al peisajului teritorial contribuie la dezvoltarea economică sustenabilă a unui areal. Oferind suportul dezvoltării agroturismului, acesta va susține dezvoltarea comunităților locale, componentă a sistemului teritorial.

CAPITOL 2 STUDIU PRIVIND TURISMUL AGRO-RURAL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL ÎN CONTEXTUL EVOLUȚIEI SALE ÎN SECOLUL XXI

Scopul acestui studiu este de a evidenția locul și importanța turismului agro-rural în contextul economic actual și rolul său în dezvoltarea sustenabilă a comunităților rurale.

Obiectivele care stau la baza acestui studiu sunt reprezentate de:

1. Analiza conceptuală a noțiunilor agroturism – turism agrorural – turism rural;
2. Evidențierea unor aspecte specifice turismului agrorural la nivel european și în România;
3. Identificarea factorilor favorabili de dezvoltare a agroturismului în regiunile cu potențial neexploatat și rolul său în dezvoltarea sustenabilă a acestora.

Metodologia cercetării constă preponderent în documentarea bibliografică a unei diversități de studii și articole, cărți și monografii, teze de doctorat, din bibliotecile centrelor universitare cu profil geografic, economic, management agricol și dezvoltare rurală, la care se adaugă resurse electronice cu acces gratuit în baze de date internaționale, prin intermediul Bibliotecii Universității *Transilvania* din Brașov.

Turismul agro-rural reprezintă în esență „**turismul rural**” (derulat în spațiul extravilan), având forma sa direct productivă de alimente agro-zootehnice, de mare importanță socio-economică, și anume - **agroturismul**.

Tabel 2.1. Locul și rolul turismului agro-rural în cadrul turismului responsabil

TURISMUL RESPONSABIL		Reprezintă componenta din industria turismului ce manifestă responsabilitate în privința diversității naturale (turism agro-rural și ecoturism) și a diversității culturale (turism cultural, învățământ și cercetare în turism)
1.	ECOTURISMUL (TURISMUL ECOLOGIC sau TURISMUL VERDE)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ se desfășoară cât mai aproape de natura necontaminată și nemodificată de acțiunea omului, în special în ariile protejate; ✓ contribuie atât la conservarea naturii, cât și la dezvoltarea sustenabilă locală; ✓ infrastructura se dezvoltă ținând seama de valorile tradiționale și de principiile ecologiei.
2.	TURISMUL AGRO-RURAL (TURISM RURAL și AGROTURISM)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ valorifică potențialul natural al arealului rural și agrosilvopastoral; ✓ are un rol important în creșterea profitabilității economice, mai ales a sectorului agricol, precum și în dezvoltarea sustenabilă a spațiului rural și a comunității locale prin turismul rural (nu produce, ci utilizează produse achiziționate de la fermele din zonă); ✓ valorifică potențialul productiv al fermelor rurale, prin obținerea unor produse agroalimentare și servicii de alimentație publică și de găzduire, pentru creșterea eficienței economice, structurând activitatea de agroturism (bazată pe producția din ferma proprie, din care va utiliza cel puțin 60 % în activitatea turistică); ✓ are un rol pozitiv în reorientarea populației către natură, către viața la fermă (închiriere fermă, locație fără țărani activi), orientarea către produse sanogene, respectiv spre o viață sănătoasă.

Sursa: [Gruia, 2017]

2.1. Concepte și metode specifice în cercetările științifice din domeniul agroturismului

Pentru turismul practicat în spațiul rural sunt identificate o serie de abordări și perspective de analiză care îi conferă un caracter specific.

Astfel, turismul rural cuprinde toate activitățile turistice care se desfășoară în spațiul rural sau reprezintă totalitatea acțiunilor turistice practicate în spațiul rural.

În accepțiunea OMT și a altor organizații europene de turism rural, turismul rural este „o formă a turismului care include orice activitate turistică organizată și condusă în spațiul rural de către populația locală, prin valorificarea resurselor turistice locale (naturale, cultural-istorice, umane), precum și dotările, structurile turistice, inclusiv pensiunile și fermele agroturistice” [Nistoreanu, 2007].

Pe lângă conceptul de turism rural și în strânsă legătură cu activitățile acestuia există și „termenii **agroturism**, turism verde și ecoturism, rezultați din diversitatea de resurse de care dispune un spațiu rural sau altul” [Nistoreanu, 2007].

Strâns legat de conceptul de turism rural este **agroturismul**, definit de Comisia Zonei Montane din România, în cadrul Programului privind organizarea și dezvoltarea agroturismului din zona montană, drept „o formă particulară de turism rural, mai complexă, cuprinzând atât activitatea turistică propriu-zisă (cazare, pensiune, circulație turistică, derularea programelor, prestarea serviciilor de bază și suplimentare), cât și activitatea economică, de regulă agricolă, practică de gazdele turiștilor (activități

productive de obținere și prelucrare a produselor agricole în gospodărie și comercializarea acestora către turiști, sau prin rețele comerciale, precum și modul de petrecere a timpului liber).

Conform prevederilor din legislația turistică din România, agroturismul oferă în totalitate produsele obținute în casă, iar turismul rural doar o parte dintre ele. Această formă de turism rural este practică de micii proprietari din zonele rurale, de obicei ca activitate secundară, activitatea desfășurată în gospodăria/ferma proprie rămânând principala ocupație și sursă de venit.

Privit în ansamblu, turismul rural „include o paletă largă de modalități de cazare, de activități, evenimente, festivități, sporturi și distracții, toate desfășurându-se într-un mediu tipic rural. Elaborarea unei definiții cât mai exacte a termenului de turism rural și care să fie utilizată în mod unitar la nivel european se confruntă cu numeroase probleme specifice” [Nistoreanu et al., 2003].

Agroturismul este o „formă a turismului rural care utilizează pentru cazare și servirea mesei numai pensiunile turistice rurale și pensiunile agroturistice, beneficiind de un mediu nepoluat și pitoresc, de atracțiile turistice naturale și de valorile cultural-istorice, de tradițiile și obiceiurile prezente în mediul rural” [Crețu, 2013].

Spațiul rural satisface prin componentele sale „o paletă largă de motivații: odihnă și recreere, cunoaștere, cultură, practicarea sportului, cură climaterică sau balneară, vânătoare și pescuit sportiv, oferind agroturismului o arie mare de cuprindere a posibilităților de loisir. Prin aceasta, agroturismul este un mijloc de valorificare integrală a mediului rural, cu potențialul său agricol, turistic, uman și tehnico-economic” [Ioan et al., 2014].

2.2. Analiză cu privire la turismul agro-rural în Europa

Un rol important în dezvoltarea turismului rural la nivel european, l-a avut înființarea EUROGÎTES în anul 1990, la Tomar (Portugalia), care s-a ocupat de funcționarea rețelei de turism rural din Europa.

Rețeaua turismului rural contemporan prezintă „cea mai bună organizare în cadrul statelor CE datorită condițiilor de organizare create, organismelor neguvernamentale și internaționale existente, sprijinului primit din partea statelor și a UE prin programele PHARE și datorită experienței câștigate și dorinței de perfecționare manifestate continuu. Pentru conturarea unei imagini de ansamblu asupra turismului rural din Europa, vor fi prezentați sumar câțiva dintre actorii principali din cadrul acestei piețe” [Ioan et al., 2014].

Franța este considerată „drept leagăn al turismului în spațiul rural, datorită vechii tradiții, cât și cotelor maxime de diversificare, organizare și promovare pe care le realizează.

În Austria, turismul rural reprezintă „o activitate care a contribuit la dezvoltarea de noi preocupări, devenite între timp profesii, și care a condus la creșterea economică a satelor.

În Germania, vacanțele „la fermele țărănești sunt foarte populare, drept urmare, în 1980 a fost inaugurat un proiect de amenajare de la Marea Nordului până în Alpi, ce și-a propus realizarea a 2000 de locuințe de vacanță, cu circa 10000 de camere.

În rândul celorlalte țări europene practice ale turismului rural se înscriu și Belgia, Danemarca, Finlanda, Irlanda, Italia, Portugalia, Elveția, Marea Britanie, Luxemburg etc.

În ultimii ani toate instituțiile și organismele europene s-au pronunțat în favoarea unei dezvoltări a turismului în general și, în mod special, a turismului rural și agroturismului.

La nivelul Uniunii Europene au fost luate numeroase inițiative:

2.2.1. Modele de dezvoltare agroturistică prin proiecte europene

Crearea unui traseu turistic în satul Tuchom (Cehia) pentru promovarea produselor agricole bio. În cadrul acestui proiect a fost propuse următoarele aspecte: dezvoltarea de activități turistice, diversificarea activităților non-agricole în cadrul fermei prin activități turistice specifice pentru promovarea produselor locale și valorificarea potențialului turistic al zonei.

Întinerirea satelor din spațiul montan prin crearea de facilități pentru sportivi și turiști (Portugalia). Scopul acestui proiect a fost reprezentat de creșterea calității vieții în mediul rural, prin diversificarea economiei rurale, dezvoltarea de activități turistice și valorificarea potențialului turistic al zonei.

2.3. Analiză cu privire la turismul agro-rural în România

În România, turismul rural s-a practicat în mod sporadic și neoficial, prin cazarea vizitatorilor ocazionali la populația locală a unei așezări rurale. Primul element determinant a fost „prezența unui potențial bogat al țării. Al doilea element este legat de factorii socio-economici și politici. Trecerea României la economia de piață a însemnat mutații profunde și de durată în organizarea și funcționarea spațiului rural. Prin aplicarea legii mediului și legii arealelor protejate și spațiilor verzi problemele de mediu au început să se regleze și să capete contur arealele conservate, ca și dezvoltarea comunităților locale prin programe naționale și internaționale, iar după anul 2000, Programul Național de Dezvoltare Regională Durabilă certifică tendințele de deplasare către o direcție bună a procesului demarat. Primele gospodării înscrise în rețeaua turismului rural au fost cele din arealul Moeciu - Bran - Rucăr, urmate de alte gospodării răspândite în ținuturile Bârsei, Dornelor, Maramureșului, Munților Apuseni, Mărginimea Sibiului. În spațiul rural cazarea turistică se poate face atât în pensiunile turistice rurale, cât și în alte structuri de primire, precum hanuri sătești, minihoteluri rurale, cabane, campinguri sau case de oaspeți și camere mobilate. Aceste spații de cazare trebuie să fie clasificate și înregistrate la Registrul Camerei de Comerț. În grădina sau moșia fermierului se pot amenaja conform normelor legale, campinguri sau terenuri pentru rulote (Bran, Moeciu, Avrig, Gura Râului, Dorna Candreni, Vama, Vatra Moldoviței). Din datele existente la nivelul țării există gospodării dispersate pe întreg teritoriul: Muscel, Harghita, Mureș, Apuseni, Maramureș, Bucovina, Cluj, Sibiu, pe litoral etc” [Nistoreanu, 2007].

„O condiție obligatorie a dezvoltării turismului rural este implicarea administrației publice locale în asigurarea infrastructurii și a unor servicii minime tehnico-edilitare, comerciale, de agrement și de sănătate” [Nistoreanu, 2007].

„Punctul de plecare în definirea formelor organizatorice de dezvoltare a turismului rural îl constituie facilitățile create de cadrul legislativ existent la un moment dat.” [Nistoreanu, 2007].

Federația Română pentru Dezvoltare Montană (1990), și-a propus „sprijinirea sub orice formă a locuitorilor din zona montană, inclusiv prin promovarea, organizarea și dezvoltarea agroturismului” [Nistoreanu, 2007];

Agenția Română pentru Agroturism (1995), a vizat „racordarea agroturismului românesc la sistemul internațional de turism” [Nistoreanu, 2007];

Promovarea ofertei turistice rurale se realizează și prin intermediul expozițiilor și Târgului Național de Turism, unde ANTREC și filialele sale participă cu exponate artizanale și meșteșugărești locale. ANTREC este prezentă la toate târgurile și bursele de turism internaționale. Prin programe PHARE s-au realizat studii de marketing pentru oferta agroturistică românească, cu soluții concrete în organizarea și promovarea agroturismului la nivel local - bazinul Dornelor, Bran-Moeciu, Arieșeni-Gârda.

„Înființarea unor centre de informare și documentare turistică în unele arii de dezvoltare a agroturismului (Suceava, Brașov, Cluj, Maramureș) ca și a unor dispecerate de cazare informatizate (Moeciu), a condus la o promovare eficientă a acestei oferte turistice pe piața turistică internă și externă. Promovarea se poate realiza și prin asociațiile locale de turism, prin pliante sau mici monografiile ale satelor respective” [Nistoreanu et al., 2003].

2.3.1. Modele de dezvoltare agroturistică prin proiecte europene (România)

Pensiune agroturistică – o soluție ideală de valorificare a frumuseților naturale și promovarea tradițiilor locale din arealul rural Tisău (județul Buzău). Scopul proiectului a fost de a îmbunătăți calitatea vieții în spațiul rural și diversificarea activităților agricole din cadrul gospodăriei familiei cu activități turistice specifice pentru valorificarea potențialului turistic al arealului, precum și crearea de noi locuri de muncă.

Construirea unei pensiuni agroturistice *Livada Bunicului*, în cadrul UAT Corbi (județul Argeș). Tema abordată presupune dezvoltarea serviciilor turistice, prin diversificarea activităților non-agricole și valorificarea potențialului turistic al zonei.

2.3.2. Studiu referitor la specificul românesc și aplicațiile managementului agroturistic

Agroturismul este de fapt o nouă specializare din domeniul agriculturii, fiind o coordonată de bază pentru dezvoltarea rurală și pentru agricultura secolului XXI. Ea a fost impusă de cerințele pieței, de precaritatea resurselor naturale (cu producții care, singure, pe suprafețe mici și fără valorificarea prin servicii turistice, nu pot rezolva problemele economico-sociale), precum și de dezvoltarea științelor din domeniul agriculturii și alimentației. Acestea sunt de altfel și premisele care au impus pe plan mondial fundamentarea unei activități multidisciplinare - agroturismul.

Managementul agroturistic vizează multifuncționalitatea, adică diverse forme de agricultură, bogate în practici tradiționale care nu sunt orientate spre nivele maxime de producție, ci spre un optim care să mențină frumusețile naturii și ale peisajului rural. În același timp înseamnă comunități rurale dinamice și active, care să genereze și să mențină nivelul de ocupare al forței de muncă. În noul secol comunitatea fermierilor va juca probabil un rol remarcabil. Prin agroturism ei pot furniza consumatorilor (de turism rural) produse agricole care să răspundă la exigențele legate de sănătatea oamenilor și animalelor, prin alimente de mare calitate, la standarde ecologice.

În acest context se deosebesc „două direcții ale managementului agroturistic și anume: vacanță în gospodăria țărănească și vacanța în mediul rural (în afara gospodăriei țărănești)” [Gruia, 2013]. Dintre cele două tipuri de oferte turistice, prima este cea care, prin contactul direct cu agricultura și cu

fermierul, face trimitere la agroturism. Astfel, fermierul sau producătorul de servicii turistice, practică agroturismul, în timp ce turistul sau consumatorul practică turismul rural.

Prin urmare agroturismul este o specializare profesională care presupune un management corespunzător. Managementul agroturistic presupune ca specialistul în agroturism să fie nu numai un organizator de turism (hotelărie, ghid turistic), ci mai ales un întreprinzător în agricultură (fermier), în domeniul procesării alimentare a produselor agricole obținute (agroprocesator), în comercializarea produselor agroalimentare (agrocomerciant), precum și gazdă pentru turiștii iubitori ai ruralului și ai naturii.

Un management agroturistic profesionist presupune o „abordare sistemică ce subliniază direcțiile principale de acțiune și, respectiv, de formare la nivel universitar” [Gruia, 2013].

Astfel, constatăm vastitatea informației necesare pentru a practica un agroturism profesionist și a aplica un management agroturistic corespunzător. În principiu ne referim la obținerea de nutrețuri de calitate, pentru furajarea animalelor și realizarea de produse zootehnice curate, care alături de vegetalele ecologice obținute, vor fi prelucrate fără distrugerea calităților intrinseci ale acestor produse (în unele situații prin metode tradiționale, originale). Astfel, meniul oferit turistului devine o ofertă sau un serviciu turistic extrem de apreciat, și anume o hrănire sănătoasă (alimentație sanogenă). Prin urmare este oportun să fie cât mai bine însușit managementul agroturistic și astfel să se dezvolte acest nou sistem de agricultură.

2.4. Concluzii privind evoluția agroturismului (european și românesc)

1. Agroturismul este o activitate economică ce a cunoscut o dezvoltare semnificativă odată cu amplificarea dorinței turiștilor de a evada din mediile urbane suprasolicitate și de a-și petrece vacanțele în zonele rurale cu numeroase resurse naturale și culturale.

2. Agroturismul reprezintă o bună alternativă la concediile din zonele litorale sau din orașele culturale și o adevărată oportunitate de a cunoaște mai bine cultura spațiilor rurale și de a se apropia de modul de viață tradițional.

3. Activitățile din sfera agroturismului pot „relansa economic satele, pot contribui la modernizarea infrastructurii, pot atrage diferiți investitori, dacă locuitorii spațiului rural adoptă o atitudine favorabilă, care să fie receptată corect de turiștii ce preferă acest tip de turism, și dacă autoritățile locale se implică suficient de mult în dezvoltarea acestei activități economice profitabile” [Gruia, 2017, Popescu et al, 2019].

CAPITOL 3 CERCETĂRI PRIVIND MODELELE DE DEZVOLTARE AGROTURISTICĂ CU STUDIU DE CAZ ÎN AREALUL DOBROGEAN

În cadrul acestei cercetări se vor evidenția aspecte teoretice care stau la baza elaborării unui model de dezvoltare agroturistică ce ar avea un impact pozitiv în dezvoltarea socio-economică a unor comunități rurale. Obiectivele prioritare ale acestei cercetări sunt:

1. Analiza diagnostică a perspectivelor de dezvoltare pentru un agroturism sustenabil;

2. Identificarea aspectelor favorabile ale potențialului de dezvoltare socio-economică ce va constitui baza de elaborare a modelului de dezvoltare agroturistic polivalent;

3. Evidențierea indicatorilor de studiu în vederea stabilirii criteriilor polivalenței agroturistice.

Din punct de vedere metodologic, în vederea identificării stadiului actual al cercetărilor privind managementul dezvoltării agroturismului au fost consultate numeroase surse bibliografice, din care studii și articole publicate în străinătate și în România, teze de doctorat, cursuri și monografii.

3.1 Perspective de dezvoltare pentru un agroturism sustenabil

„Ca activitate economico-socială, agroturismul trebuie să devină o componentă a turismului sustenabil. Astfel cele **10 principii pentru dezvoltarea sustenabilă a turismului** se pot aplica și în acest caz.

În ceea ce privește turismul, „dezvoltarea sustenabilă implică dezvoltarea tuturor formelor de turism, management, marketing turistic, care să respecte integritatea naturală, economică, socială, cu asigurarea exploatării resurselor naturale și culturale și pentru generațiile viitoare” [Albu; Nicolau, 2011].

„Dezvoltarea sustenabilă este un concept complex, iar turismul rural se integrează în această dezvoltare, dar trebuie obținute performanțe pe trei planuri: economic - ecologic - social” [Gruia, 2019].

Pornind de la definiția turismului sustenabil există „mai multe dimensiuni ale acestuia: managementul tuturor resurselor, satisfacerea economică, socială și estetică a nevoilor, menținerea integrității culturale, a diversității biologice și a sistemelor suport ale vieții” [Gruia, 2019].

În această viziune, turismul rural românesc necesită „o abordare complexă, care să cuprindă atât activitatea turistică propriu-zisă (cazarea, pensiunea, derularea programelor turistice, prestarea altor servicii legate direct de activitatea turistică), cât și activitatea agricolă de obținere a produselor necesare consumului turistic și prelucrarea lor în gospodăriile-gazdă” [Crețu, 2013].

3.2. Potențialul actual de dezvoltare socio-economică a spațiului rural

Politica de dezvoltare rurală a Uniunii Europene din perioada 2014-2020 s-a aliniat Strategiei Europa 2020 și obiectivelor Politicii Agricole Comune. În elaborarea modelului teoretic de analiză s-au avut în vedere următoarele criterii de analiză: Potențial endogen, Factori de mediu, Capital uman, Echipare tehnico-edilatară (figura 3.1).

Potențialul Socio-Economic de Dezvoltare va reprezenta o bază de lucru pentru propunerea unui model de dezvoltare sustenabilă a comunităților locale, prin agroturism. În figura 3.2. este reprezentată regionarea acestui indicator compozit, la nivelul Sistemului Teritorial Dobrogea de Sud. Se constată un grad ridicat al potențialului de dezvoltare în sectorul litoral, precum și în extremitatea sud-vestică Dobrogei, un grad mediu în unitățile din sectorul central, din lungul Canalului Dunăre – Marea Neagră, și o scădere treptată a acestuia spre nord sau spre sud.

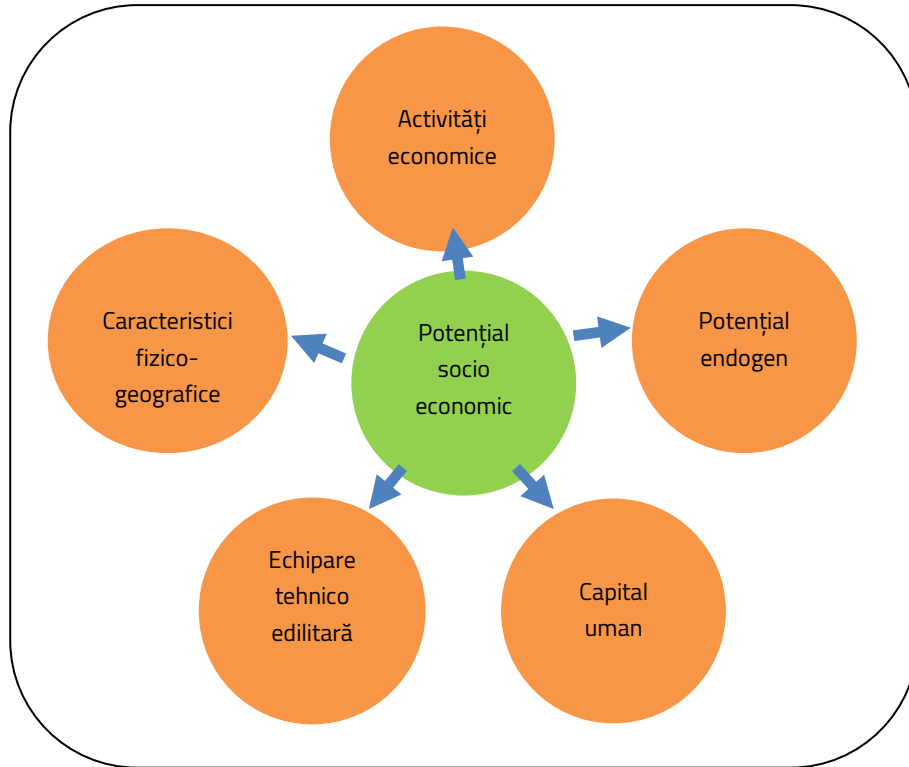

Figura 3.1 Criteriile care definesc potențialul de dezvoltare socio-economică a zonelor rurale

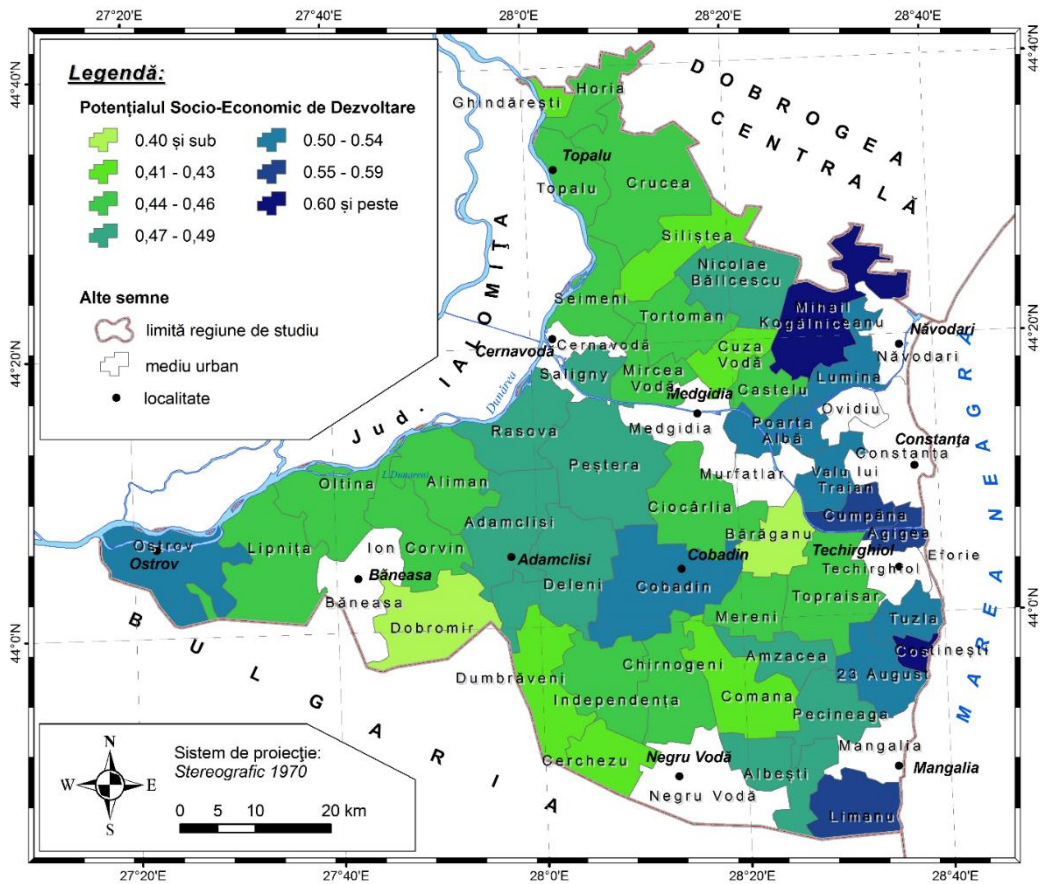

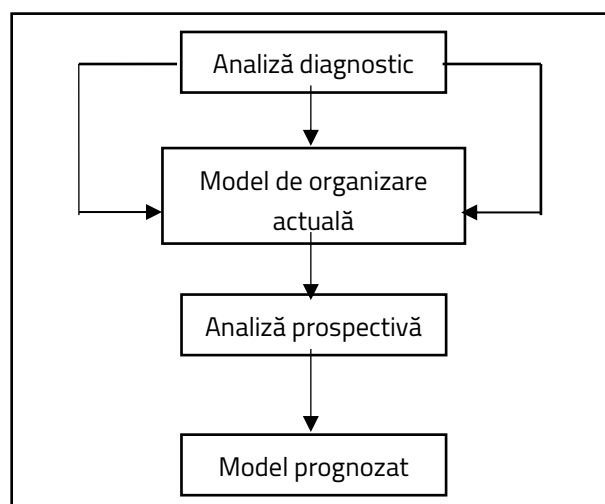
Figura 3.2 Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud - Potențialul Socio-Economic de Dezvoltare

3.3 Contribuții la elaborarea modelelor de prognoză a sistemelor teritoriale, cu aplicații la domeniul agroturistic

Pentru atingerea acestui scop se propune documentare și cercetare de teren în vederea identificării elementelor ce vor defini polivalența agroturistică - baza modelului de dezvoltare propus, având ca și cuvinte cheie: agroturism, dezvoltare sustenabilă, management, polivalență, sistem teritorial.

Obiectivul inițial prin formularea: *Adaptarea și racordarea realității agroturistice din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud la tendințele globale de evoluție a agroturismului prin necesitatea regândirii și creării de modele integrative și funcționale, fundamentate pe principiile dezvoltării sustenabile și pe modele de sustenabilitate agroturistică din areale rurale similare.*

Ipoteze	Obiective
Prezența patrimoniului natural și cultural insuficient sau ineficient valorificat	Valorificarea integrală și eficientă în sens sustenabil a potențialului natural și cultural din Dobrogea de Sud
Necesitatea utilizării unor modele structurale și funcționale sustenabile	Promovarea modelelor sustenabile și potrivite arealului în plan structural și funcțional
Necesitatea evaluării gradului de sustenabilitate turistică a arealului	Promovarea evaluării integrative a dezvoltării sustenabile prin agroturism pe baza indicatorilor calitativi și cantitativi
Necesitatea depășirii abordărilor secvențiale și superficiale privind fenomenul agroturistic	Suținerea unei abordări integratoare sustenabile a fenomenului agroturistic prin modele unitare de promovare și evoluție

Sursa: [Ianoș, 2000]

Figura 3.3 Etape principale în elaborarea modelelor de prognoză a sistemelor teritoriale

„În vederea elaborării unui model de dezvoltare agroturistic, se poate aplica ghidul LEADER II destinat autorităților locale și partenerilor locali interesați în dezvoltarea agroturismului. Ghidul urmărește să realizeze o evaluare a potențialului turistic care să țină cont de ofertă, de cerere, de concurență și de tendințele pieții. Evaluarea va permite să se determine teritoriul adecvat în care se va aplica modelul de dezvoltare agroturistic. Teritoriul poate fi ansamblul sau o parte a zonei LEADER sau poate conține și zonele limitrofe, fiind imperios necesară cooperarea între Grupurile de Acțiune Locală. Principalele

operații pe care le implică evaluarea potențialului agroturistic al unui teritoriu conform modelului LEADER II sunt: Analiza ofertei - Analiza cererii - Analiza concurenței - Analiza tendințelor - Diagnoza potențialului turistic local - Identificarea poziției strategice de succes” [Albu, 2007].

3.3.1 Criteriile care definesc polivalența agroturistică

Cel mai adesea, turismul este abordat prin importanța sa economică. Ca orice activitate economică, turismul presupune existența unei organizări sistemice, necesară unei funcționalități care să evite orice risc, în afara celor amintite. Sistemul turistic este rezultatul interferenței a trei domenii distincte: **economia - societatea - spațiul**. Structura sistemului turistic este definită de spațiile turistice, locurile în care sunt elaborate produsele turistice, acestea formând spațiul funcțional al turismului. Spațiul turistic reprezintă acea porțiune a suprafeței turistice care este supusă parțial sau integral unei utilizări economice destinate satisfacerii unor necesități specifice activităților turistice. Criteriile principale care sprijină tipologia spațiilor turistice din punct de vedere geografic țin de intensitatea spațială a fenomenului turistic, plecând de la datele cantitative și calitative disponibile, dimensiunea fluxurilor, distribuția diverselor amenajări turistice și impactul asupra mediului. Prin combinarea acestora se pot deosebi spații turistice polivalente, specializate, deschise sau semi-integrate, mai mult sau mai puțin consumatoare de spațiu. În funcție de localizare și de formele de turism care se combină, se deosebesc mai multe tipuri de spații turistice polivalente: balneare, urbane, destinate turismului verde - **agroturism**, recreativ. Spațiile destinate turismului verde înglobează sub această sintagmă, mai multe categorii de spații turistice care câștigă teren, strâns legate de ideile ecologice și de respingerea exagerărilor societății de consum. Două forme de ocupare turistică a spațiului s-au impus în mod deosebit prin amploarea amenajărilor: agroturismul/turismul rural și turismul recreativ/de loisir.

Agroturismul, ca formă polivalentă de practicare a turismului, are ca specific „concentrarea fluxurilor turistice în weekend. În consecință, agroturismul și turismul rural a ajuns să concentreze deja 10-15% din totalul fluxurilor în vestul Europei, tot mai mulți cetățeni preferând zonele rurale nepoluante, renumite prin unele tradiții artisanale sau cu relief pitoresc” [Muntele; Iașu, 2006]. Baza geografică a agroturismului și turismului rural este diversă, potențialul specific fiind inegal repartizat în spațiu, chiar dacă amenajări specifice pot fi implantate, teoretic, în orice sat. Sunt favorizate ariile rurale situate la o distanță convenabilă față de marile centre urbane, cu acces facil și activități agricole dominante. Agroturismul a „devenit coordonată de bază pentru agricultura secolului XXI, dar și pentru o dezvoltare sustenabilă a comunităților rurale. Ea a fost impusă de cerințele pieței și de dezvoltarea științelor din domeniul agriculturii și alimentației, care au devenit premisele ce au impus pe plan mondial fundamentarea agroturismului ca activități multidisciplinare” [Gruia, 2013].

În agroturism sunt esențiale trei componente: teritoriul, produsele turistice și resursa umană.

„Succesul activității de agroturism are în vedere o singură strategie și anume calitatea serviciilor. Această strategie se aplică în toate componentele activității de turism (managementul total al calității) și permite prestarea unor servicii turistice competitive, completarea deficiențelor existente în definirea produselor agroturistice, în controlul operativ pentru protecția turiștilor sub aspectul prestațiilor, în organizarea și distribuția ofertei turistice diferențiate și multiple în conținut și formă, personalizată și dispersată în teritoriu.” [Nistoreanu, 2003; Crețu, 2013].

Din cele prezentate rezultă că agroturismul nu este numai o componentă a turismului rural, ci „are mari implicații în valorificarea optimă a resurselor turistice locale și în ridicarea nivelului de viață al locuitorilor, în dezvoltarea socio-economică a localității rurale și nu în ultimul rând, în protejarea și conservarea mediului natural și construit, în contextul unei activități economice pe principii ecologice-sustenabile” [Nistoreanu, 2003; Crețu, 2013; Gruia, 2017].

3.3.2 Indicatori de studiu și metodologia cercetării

Punctul de plecare în analiza diagnostică a sistemului teritorial analizat a fost reprezentat de utilizarea unor principii și metode de lucru specifice. Au fost utilizate mijloace cantitative de cercetare, pentru a măsura datele statistice obținute din diverse studii și mijloace de cercetare calitative pentru analiza și prelucrarea informațiilor obținute în urma cercetării de teren. Prin urmare au fost utilizate procedee statistice și o metodologie de evaluare a potențialului agroturistic. Cercetarea teritoriului este marcată de trei momente importante colectarea datelor, analiza și interpretarea lor, sinteza. Într-o lume în care știința este dependentă de calculator și de informațiile computerizate, este inevitabilă utilizarea metodei cartografice realizată prin Sisteme Informatice Geografice (SIG). Utilizarea metodei cartografice prin GIS este indispensabilă, mărește eficacitatea procedeelelor clasice, permițând construcția, la orice scară, a hărților tematice, fiind un ajutor de încredere, cu atât mai mult cu cât în cercetare se pune accent pe nota de originalitate. Metodologia propusă în acest studiu se bazează pe metodologia de evaluare a potențialului turistic în unitățile administrativ-teritoriale din României, sistemul european de indicatori turistici, metoda bonității, metoda analizei multicriteriale. Evaluarea potențialului agroturistic pentru unitățile administrativ-teritoriale ale unei zone este o componentă de bază în vederea elaborării soluțiilor manageriale sau a modelelor de dezvoltare socio-economică la nivel local sau regional. În vederea elaborării unui model optim de dezvoltare agroturistică, metoda de evaluare a potențialului agroturistic și aplicarea metodei de analiză multicriterială a fost testate experimental în mai multe etape care vor fi prezentate în cadrul studiilor de caz din partea a II-a.

3.4 Concluzii cu privire la modelele de dezvoltare agroturistică

1. Agroturismul necesită o abordare complexă, care să cuprindă atât activitatea turistică propriu-zisă, cât și activitatea agricolă de obținere a produselor necesare consumului turistic și prelucrarea lor în gospodăriile-gază.
2. Managementul agroturistic profesionist presupune o abordare sistemică ce subliniază direcțiile principale de acțiune în această formă polivalentă de manifestare turistică.
3. Criteriile care stau la baza polivalenței agroturistice au fost stabilite prin consultarea sistemului european de indicatori în turism și metodologia de evaluare a potențialului turistic în unitățile administrativ-teritoriale.

PARTEA A II-A CERCETĂRI PROPRII PRIVIND OPTIMIZAREA ACTIVITĂȚII MANAGERIALE PRIN ELABORAREA DE MODELE DE DEZVOLTARE A SISTEMULUI AGROTURISTIC

CAPITOL 4 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI *RESURSE NATURALE*

4.1. Modelul bazat pe valorificarea resurselor agroturistice din Podișul Oltinei

„Managementul integrat al turismului rural este un factor important ce contribuie la dezvoltarea sustenabilă a turismului din Podișul Oltinei, ca subsistem teritorial din Dobrogea de Sud. Oferind suportul dezvoltării agroturismului, acesta va susține dezvoltarea comunităților locale, componentă a sistemului teritorial” [Popescu; Gruia, 2016].

4.1.1. Obiectivele cercetării

„Obiectivul general al acestui studiu de caz îl constituie definirea specificului turistic, diagnoza teritoriului și identificarea unor soluții pentru eficientizarea economico-socială prin integrarea în circuitul agroturistic în vederea dezvoltării sustenabile a comunităților locale din acest areal, predominant rural. Obiectivele specifice sunt legate de: identificarea, structurarea și optimizarea resurselor turistice corelate cu activitățile tradiționale ale populației locale pentru a evidenția polivalența și creșterea eficacității turistice a arealului studiat” [Popescu; Gruia, 2016].

4.1.2. Metoda de cercetare

În vederea inventarierii resurselor turistice din Podișul Oltinei, metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică și cartografică, cercetare în teren, pentru a putea identifica mecanismele manageriale necesare integrării acestui sistem teritorial în circuitul turistic.

4.1.3. Rezultate și discuții

În Podișul Oltinei se evidențiază peisaje teritoriale contrastante determinate de relief, Dunăre, lacuri, rezervații naturale, așezări rurale cu resurse culturale și activități socio-economice specifice. Potențialul agroturistic rezultă din activitățile agricole tradiționale (viticultură, pomicultură, piscicultură, creșterea albinelor sau oilor), asociate cu prezența unor obiective de interes cultural, istoric, religios și tradiții locale multiculturale. Prelucrarea datelor conturează un model de integrare a satelor în trasee turistice cu tematici și programe diverse sub diferite forme: turism cultural-istoric, turism cultural-religios, ecoturism, turism apicol, turism pomicol, turism viti-vinicol și turism gastronomic, turism pentru pescuit și observarea păsărilor (bird-watching). Activitățile agricole tradiționale sunt reprezentate de: apicultură (la Oltina, Băneasa, Ion Corvin, Lipnița), piscicultură și viticultură (la Ostrov, Lipnița, Oltina, Aliman, Rasova), pomicultură (la Ostrov, Lipnița, Băneasa, Ion Corvin, Adamclisi, Peștera), piscicultură (la Ostrov, Oltina, Aliman, Rasova).

În tabelul 4.1 sunt descrise traseele cu potențial agroturistic din Podișul Oltinei.

Tabel 4.1 Trasee cu potențial agroturistic polivalent din cadrul subsistemul teritorial Podișul Oltinei

Tipul traseului turistic	Descrierea Traseului
Traseu ecoturistic	Ostrov (Pădurea Esehioi, Lacul Bugeac) - Băneasa (Rezervația naturală Pădurea <i>Canarava Feti</i>) - Oltina (Rezervația avifaunistică Lacul Oltina, Pădurile Bratca și Cetate) - Aliman (Locul fosilifer Aliman, Balta Mârleanu, Balta Vederoasa) - Rasova
Traseu cultural-religios	Ostrov (Mănăstirea Dervent și Izvorul Tămăduirii) - Lipnița (Schitul Strunga, Mănăstirea <i>Sf. Ioan Botezătorul</i>) - Băneasa - Ion Corvin (Mănăstirea și Peștera <i>Sfântul Apostol Andrei</i> , Pădurea și Izvorul Mihai Eminescu) - Adamclisi (Mănăstirea <i>Sf. Filip</i>)
Trasee cultural-istorice	Ostrov (Cetatea bizantină Vicina de pe Insula Păcuiul lui Soare, Cetatea Durostorum) - Băneasa (Situri arheologice - așezări rurale romane, cimitir getic, așezare romano-bizantină) - Ion Corvin - Adamclisi (Monumentul Triumfal și cetatea <i>Tropaeum Traiani</i> și Muzeul Arheologic) (traseu numit și <i>Visul Împăratului Traian</i>); Ion Corvin - Oltina (ruinele cetății romane <i>Altinum</i> , Cișmea de piatră) - Aliman (Cetatea <i>Sacidava</i>)
Traseu viticol și gastronomic cu specific pescăresc de-a lungul Dunării	Ostrov (lacul Bugeac) - Lipnița - Oltina (lacul Oltina, lacul Iortmac) - Aliman (lacul Dunăreni) - Rasova (lacul Vederoasa) (traseu cu potențial - <i>Drumul Vinului</i> , datorită arealelor viticole dunărene, cu crame la Ostrov, Lipnița, Oltina)
Traseu apicol	Oltina - Băneasa - Ion Corvin (producători apicoli)
Traseu pomicol	Ostrov - Lipnița - Oltina - Ion Corvin - Adamclisi - Peștera (traseu cu potențial - <i>Drumul fructelor</i>)

4.2. Modelul bazat pe resursele agroturistice ale unității administrativ-teritoriale Ostrov

UAT Ostrov este situată în județul Constanța, în partea de sud-vest a Podișului Oltinei, pe malul drept al Dunării, în sistemul teritorial Dobrogea de Sud. Prin poziția geografică, prin activitățile agricole tradiționale, dar și prin prezența unor resurse naturale și culturale, ce atestă prezența umană din timpuri străvechi în acest areal, UAT Ostrov poate îndeplini valențele unui sat turistic.

4.2.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestui studiu de caz este reprezentat de identificarea resursele agroturistice ale UAT Ostrov și oportunitățile de valorificare a acestora în scopul dezvoltării sustenabile a spațiului rural din sistemul teritorial Dobrogea de Sud.

4.2.2. Metoda de cercetare

„Evaluarea resurselor agroturistice s-a realizat printr-o metodologie proprie (experimental), având la bază metodologia privind evaluarea potențialului turistic în unitățile administrativ-teritoriale de bază din România și sistemul european de indicatori în turism. Astfel, indicatorii monitorizați au fost grupați pe 4 criterii principale: resurse turistice naturale, patrimoniu cultural, activități agricole și produse

tradiționale ale comunității locale, infrastructura (generală și specifică). Fiecărui criteriu i se alocă un punctaj, atribuirea nivelului de apreciere făcându-se printr-un procedeu de bonitare până la un total de 100 de puncte. Valoarea punctajului obținut va ierarhiza unitatea administrativ-teritorială în funcție de potențialul agroturistic: ridicat (≥ 76), mediu (51-75), scăzut (26-50), fără potențial (≤ 25)” [Popescu, 2017a].

4.2.3. Rezultate și discuții

Resursele turistice naturale ale unității administrativ-teritoriale Ostrov au fost evaluate cu un scor de 23 puncte dintr-un maxim de 25 puncte.

Patrimoniul cultural al unității administrativ-teritoriale Ostrov a fost evaluat cu un scor de 21 puncte dintr-un maxim de 25 puncte.

Activitățile agricole ale UAT Ostrov, ca suport pentru valorificarea produselor tradiționale locale au fost apreciate cu un scor total de 16 puncte dintr-un maxim de 20 puncte.

Infrastructura generală și specifică a unității administrativ-teritoriale Ostrov a fost apreciată cu un total de 24 puncte dintr-un maxim de 30 puncte.

Prin însumarea punctajelor de la cele patru criterii rezultă un total de 84 de puncte. Astfel localitatea Ostrov este inclusă în categoria satelor din Dobrogea de Sud, cu un potențial agroturistic ridicat, conform metodologiei proprii.

4.3. Modelul bazat pe resursele agroturistice din subsistemul teritorial Podișul Carasu

Podișul Carasu se află în partea central-nordică a sistemului teritorial Dobrogea de Sud, fiind încadrat de Dunăre, la vest și sectorul litoral Năvodari-Constanța la est, Podișul Casimcei în nord-est, Podișul Oltinei și Podișul Cobadin în sud. Arealul de studiu cuprinde 18 UAT - orașul Murfatlar și 17 comune, nefiind incluse UAT urbane Cernavodă și Medgidia. Condițiile naturale de mediu și activitățile tradiționale ale locuitorilor din Podișul Carasu, alături de diversitatea resurselor naturale și culturale constituie suportul dezvoltării activității agro-turistice, care însă este foarte puțin valorificat.

4.3.1. Obiectivul cercetării

Prezentul studiu își propune să evidențieze specificul agroturistic al Podișului Carasu, prin inventarierea resurselor turistice și a activităților agricole tradiționale, oferind o soluție pentru dezvoltarea socio-economică sustenabilă a comunităților rurale locale din acest subsistem teritorial.

4.3.2. Metoda de cercetare

„Metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică și cartografică, cercetare în teren, pentru a identifica distribuția resurselor turistice și agricole, cu potențial agroturistic la nivelul unităților administrativ-teritoriale din Podișul Carasu. Analiza distribuției spațiale a resurselor turistice, corelarea acestora cu activitățile și tradițiile locale, reprezentarea cartografică a acestora vor evidenția potențialele sate turistice și rute agroturistice, ca o soluție de dezvoltare locală, pe termen mediu și lung” [Popescu, 2017c].

4.3.3. Rezultate și discuții

În Podișul Carasu se remarcă o diversitate a peisajelor teritoriale determinate de relieful tipic de podiș, Dunărea, canalul Dunăre - Marea Neagră, lacuri, arii naturale protejate, așezări rurale cu resurse culturale și activități socio-economice specifice. Potențialul agroturistic rezultă din activitățile agricole tradiționale (viticultură, pomicultură, piscicultură, creșterea albinelor sau oilor și caprelor), asociate cu prezența unor obiective de interes cultural, istoric, religios și tradiții locale multiculturală.

Diversitatea resurselor naturale și culturale, activitățile agricole (în special viticole și piscicole), tradițiile culturale etnice și gastronomice sunt factori care evidențiază trasee turistice tematice: Drumul Vinului (în podgoria Murfatlar), Traseul turistic piscicol (de-a lungul Dunării), trasee ecoturistice (arii protejate) sau cultural-istorice (siturile arheologice).

Prin integrarea acestora sunt propuse 2 trasee turistice principale, cu caracter polivalent, unul în lungul Canalului Dunăre-Marea Neagră între Constanța și Cernavodă (cu arii protejate, situri istorice și religioase, agrement, oenoturism, apiturism), și altul de-a lungul Dunării între Topalu și Rasova (cu peisaj pitoresc, arii protejate, situri arheologice, artă populară rurală, oenoturism, apiturism, pescuit).

Celelalte obiective dispersate pot fi integrate în circuite turistice tematice (turism cultural-istoric, turism cultural-religios, turism științific) la nivelul sistemului teritorial Dobrogea de Sud sau al județului Constanța.

4.4. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor agricole din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud

Analiza spațiului geografic din cuprinsul acestui teritoriu trebuie analizată din perspectiva relației funcționale dintre resurse și posibilitățile de valorificare, prin intermediul unor scenarii de dezvoltare sustenabilă, componentă de susținere a populației și activităților acesteia, cu rol esențial în procesul de amenajare a teritoriului. Relația dintre resursele naturale ale teritoriului și valorificarea acestora, constituie baza oricărui demers ce vizează amenajarea, inclusiv în scop agricol și turistic.

4.4.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestui studiu de caz este reprezentat de o analiză geografică a resurselor naturale ale acestui sistem teritorial, pentru definirea potențialului agricol și posibilitatea de valorificare în scop turistic în vederea sustenabilității și eficientizării socio-economice a comunităților locale din spațiul rural.

4.4.2. Metoda de cercetare

În vederea identificării principalelor aspecte geografice din Dobrogea de Sud au fost utilizate surse bibliografice și documente cartografice. Într-o primă etapă s-a efectuat analiza și evidențierea aspectelor fizico-geografice (geomorfologice, climatice, pedologice) și socio-economice (tipologia așezărilor umane, activități agricole rurale). Ulterior au fost realizate materiale cartografice (harta reliefului, harta modului de utilizare a terenului, alte hărți) cu ajutorul unui program GIS, open-source. În vederea ierarhizării UAT pe categorii de potențial agricol cu posibilitate de valorificare turistică s-a făcut o evaluare a resurselor agricole, turistice și de infrastructură, printr-o metodologie proprie. Pentru fiecare criteriu s-au analizat indicatori specifici, fiecare dintre aceștia fiind evaluat cu un punctaj de la 1 la 5 (în funcție de potențial), iar ulterior, prin însumare totalizând o valoare ponderată, astfel: criteriul

resurse agricole - 50%, criteriul resurse turistice - 40%, criteriul infrastructură - 10%. Reprezentarea cartografică a aspectelor geografice ale patrimoniului natural are un rol important pentru diagnoza și prognoza dezvoltării sustenabile a spațiului rural din cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud.

4.4.3. Rezultate și discuții

Tabel 4.7 Unități administrativ-teritoriale cu resurse agricole potențial valorificabile în agroturism în sistemul teritorial Dobrogea de Sud

Categoria	Criterii	Valori	Unități administrativ-teritoriale
I - Potențial ridicat (≥60.0%)	Agricultură (50%)	min.20 - max.36	Ostrov, Topalu, Rasova, Ion Corvin, Mihail Kogălniceanu, Lipnița, Cumpăna, Adamclisi, Cobadin, Oltina, Seimeni, Limanu, Aliman (13)
	Turism (40%)	min.24 - max.34,4	
	Infrastructură (10%)	min.6 - max.8	
II - Potențial mediu (50.0-59.9%)	Agricultură (50%)	min.16 - max.32	Valu lui Traian, Peștera, Mircea Vodă, Crucea, Costinești, Dumbrăveni, Agigea, Ghindărești, Albești, Castelu (10)
	Turism (40%)	min.24 - max.28	
	Infrastructură (10%)	min.4,4 - max.9,6	
III - Potențial scăzut (40.0-49.0%)	Agricultură (50%)	min.16 - max.24	Poarta Albă, Tuzla, Saligny, 23 August, Independența, Dobromir, Lumina, Horia, Deleni, Cuza Vodă, Pecineaga, Chirnogeni, Nicolae Bălcescu (13)
	Turism (40%)	min.16,8 - max.24	
	Infrastructură (10%)	min.4 - max.8,8	
IV - Fără resurse turistice (<40.0%)	Agricultură (50%)	min.16 - max.16	Amzacea, Siliștea, Ciocârlia, Topraisar, Tortomanu, Mereni, Comana, Cerchezu, Bărăganu (9)
	Turism (40%)	min.15,2 - max.19,2	
	Infrastructură (10%)	min.4 - max.4,8	

Agricultura este o ocupație tradițională în acest sistem teritorial. „Favorabilitatea condițiilor naturale pedoclimatice precum și activitățile antropice de terasare a versanților, sistemul de irigații Carasu și folosirea amendamentelor a permis dezvoltarea culturii cerealelor, a plantelor tehnice, a viței de vie, a pomilor fructiferi și a creșterii animalelor” [Bordânc, 2008].

Sistemul teritorial Dobrogea de Sud cuprinde 45 de unități administrative-teritoriale rurale.

Agroturismul este forma de turism integrat într-un cadru care pune în valoare potențialul natural, patrimoniul cultural și resursa umană a unui sistem teritorial, pe baza căruia se elaborează și se promovează produsele turistice locale specifice mediului sătesc.

Astfel, teritoriul satului dobrogean cu mediul său înconjurător, resursele turistice naturale și culturale aferente acestuia, reprezintă suportul și materia primă pentru agroturism, iar resursele agricole vor fi suportul pentru produse agroturistice autentice și de calitate.

Analizând criteriile resurse agricole, resurse turistice și infrastructura, unitățile administrativ-teritoriale din Dobrogea de Sud sunt ierarhizate și grupate pe patru categorii de valorificare a resurselor agricole în scop turistic: potențial ridicat, potențial mediu, potențial scăzut, potențial agricol dar fără utilizare turistică (tabel 4.7.).

4.5. Managementul resurselor ecoturistice, ca element complementar în agroturism

Patrimoniul natural este o „resursă pentru turismul de cunoaștere a mediului și a conservării biodiversității. Acesta stă la baza ecoturismului care include și necesitatea educării turiștilor în problematica mediului și a mijloacelor de menținere a acestuia. Ecoturismul este acea formă a turismului care implică străbaterea zonelor naturale, relativ netulburate, pentru a admira peisajul și a te bucura de lumea plantelor și animalelor sălbatice ale acestora” [Popescu, 2015]. În mediul rural locuiesc comunități umane cu vechi tradiții, ceea ce face necesară protecția identității și culturii locale, pentru ca dezvoltarea turismului să fie benefică și pentru aceste populații.

4.5.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestui studiu de caz este reprezentat de o „analiză diagnostică a patrimoniului natural a sistemului teritorial Dobrogea de Sud și oportunitățile de valorificare ecoturistică, în vederea sustenabilității și eficientizării socio-economice a comunităților locale din mediul rural” [Popescu, 2015].

4.5.2. Metoda de cercetare

Ariile protejate ca și resurse pentru ecoturism au rol educativ-științific și pot fi valorificate ca obiective turistice pe trasee tradiționale turistice sau ca și componente principale ale unor trasee și circuite cu profil ecoturistic. Componentele patrimoniului natural pot fi integrate ca resurse turistice, pe trasee turistice tradiționale sau în diferite circuite cu profil turistic rural. Reprezentarea cartografică a acestor aspecte ale patrimoniului natural are un rol important pentru diagnoza și prognoza unui turismul sustenabil pe teritoriul Dobrogei de Sud. În funcție de potențialul patrimoniului natural a rezultat ierarhizarea UAT rurale pentru corelarea acestuia cu celelalte resurse, în scopul utilizării sale agroturistice. Reprezentarea cartografică, prin utilizarea unui soft GIS open-source, a unor aspecte geografice ale patrimoniului natural are un rol important pentru diagnoza și prognoza turismului rural sustenabil pe teritoriul Dobrogei de Sud.

4.5.3. Rezultate

„Particularitățile florei și faunei, ale formelor de relief deosebite, ale unor fosile cu valoare stratigrafică (unele cu valoare de unicat), precum și ale unor peșteri interesante, au impus declararea unor arii arii naturale protejate (figura 4.21): rezervații zoologice (Iacurile Techirghiol, Agigea), rezervații botanice

(Dunele marine de la Agigea, pădurile Valu lui Traian și Neptun-Comorova), rezervații geologice, paleontologice, speologice (Pereții calcaroși de la Petroșani, reciful neojurasic de la Topalu, punctele fosilifere Aliman, Cernavodă, Credința, Movila Banului, Limanu, Obanu Mare - La Movile), arii protejate mixte (Acvatoriul litoral-marin 2 Mai-Vama Veche, Dealul Alah-Bair, pădurile Canaraua Fetii, Dumbrăveni, Esehioi, Fântânița-Murfatlar, Hagieni, Bratca, Cetate, lacurile Bugeac, Dunăreni, Oltina, Vederosa, mlaștina Hergheliei Mangalia)” [Popescu, 2015].

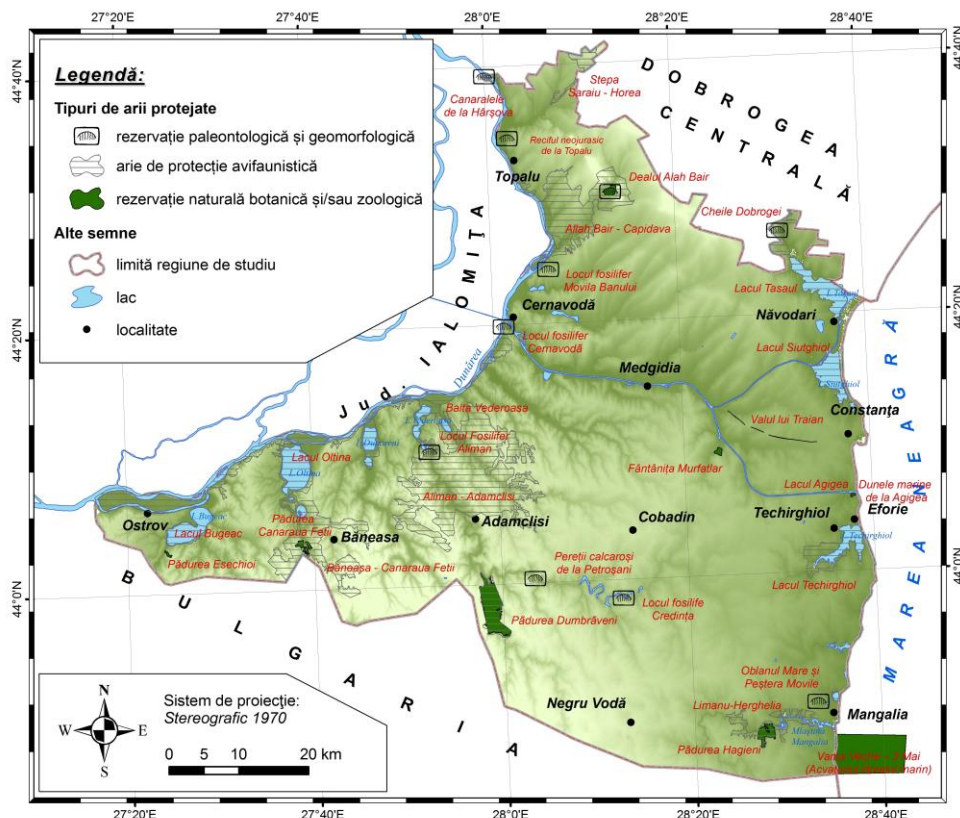

Figura 4.21 Ariile naturale protejate din cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud

În funcție de resursele patrimoniului natural cele 45 UAT rurale din Dobrogea de Sud sunt încadrate astfel: 11 în rangul I, 6 în rangul II, 19 în rangul III, 9 în rangul IV (figura 4.22).

Sistemul teritorial Dobrogea de Sud, dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat al patrimoniului natural (zona umedă a Dunării, bioclimatul litoral, lacuri, păduri, arii protejate) în special în UAT rurale situate pe litoral (în est) sau de-a lungul Dunării (în vest) și mai puțin în rest. Din asocierea resurselor patrimoniului natural din Dobrogea de Sud sunt propuse câteva trasee ecoturistice. Pe traseele ecoturistice evidențiate pot fi vizitate resurse ale patrimoniului natural rural (ariile protejate ca „materie primă ecoturistică” sau „destinație de consum ecoturistic”), dar și alte resurse turistice culturale (obiective culturale, stațiuni litorale, areale de agrement pentru pescuit și sporturi nautice):

Traseul ecoturistic Ostrov - Ion Corvin - Rasova - Seimeni - Topalu - Crucea: Zona umedă a Dunării, Lacul Bugeac, Lacul Oltina, pădurile Bratca și Cetate, Lacul Dunăreni, Locul fosilifer Aliman, Balta Vederosa, Locul fosilifer Cernavodă, Locul fosilifer Movila Banului, Rezervația avifaunistică Capidava, Reciful neojurasic de la Topalu, Rezervația mixtă Dealul Alah-Bair;

Traseul ecoturistic Constanța - Agigea - 23 August - Limanu - Vama Veche: rezervația botanică Dunile marine de la Agigea, lacul Techirghiol zonă umedă de importanță internațională, Pădurea Neptun-Comorova, stațiunile litorale cu plaje și bioclimat marin, Mlaștina Hergheliei de la Mangalia, Pădurea Hagieni, rezervația științifică zoologică și botanică Acvatoriul litoral-marin 2 Mai-Vama Veche, rezervația naturală speologică Obantul Mare și Peștera La Movile.

Traseul ecoturistic Constanța - Murfatlar - Cobadin - Adamclisi - Ion Corvin - Ostrov: rezervația botanică Valu lui Traian, Pădurea Fântânița-Murfatlar, Pădurea Adamclisi-Ion Corvin, Pădurea Băneasa, Pădurea Canaraua Fetii, Pădurea Esehioi, Pădurile Bratca și Cetate, Lacul Oltina, Lacul Bugeac, Zona umedă a Dunării;

Traseul ecoturistic Cobadin - Independența - Dumbrăveni, cu ramificații spre Petroșani și Credița: rezervația geologică Pereții calcaroși de la Petroșani, Locul fosilifer Credița, Pădurea Dumbrăveni.

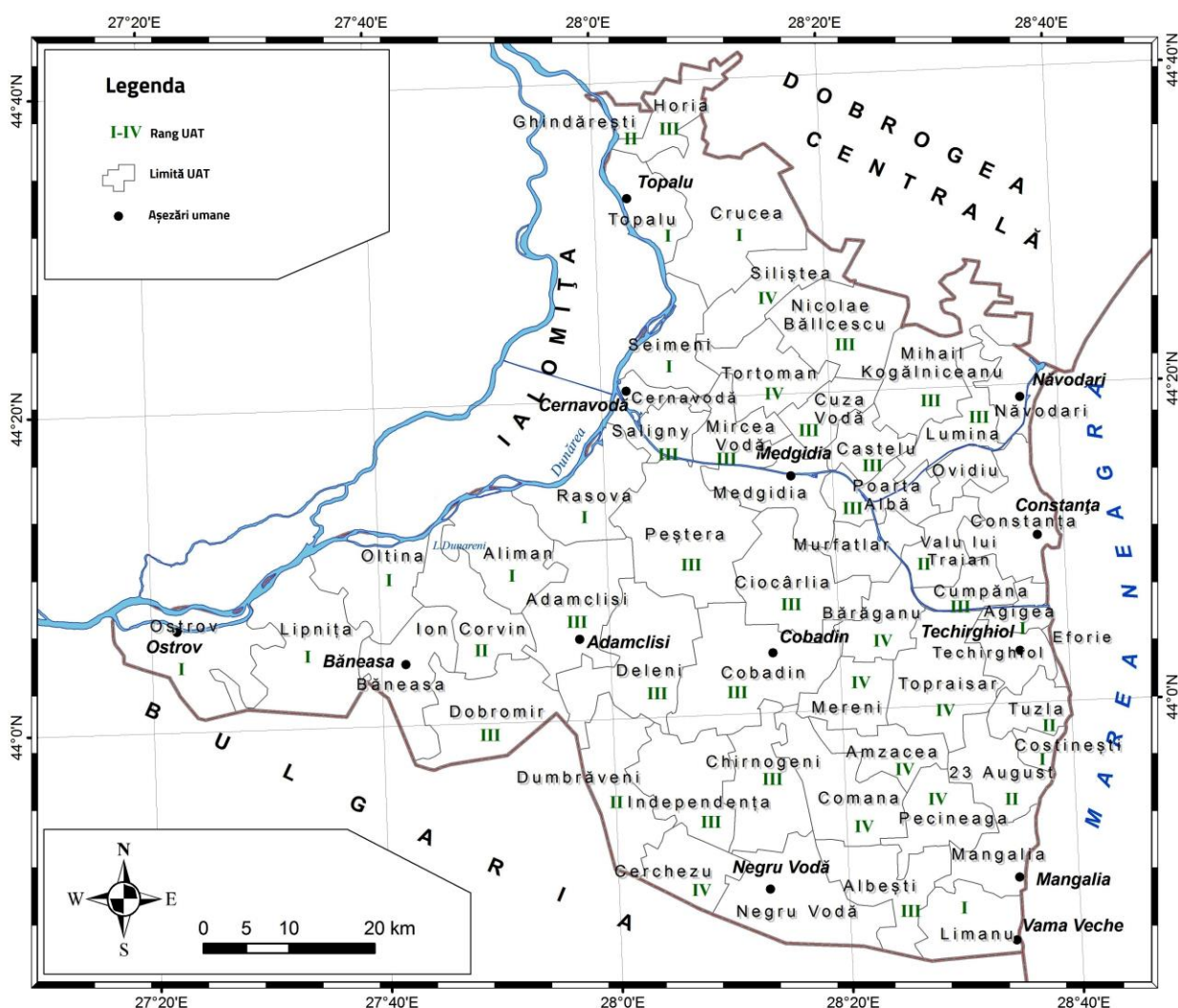

Figura 4.22 Dobrogea de Sud: Ierarhia UAT în concordanță cu potențialul patrimoniului natural

4.6. Modelul bazat pe valorificarea resurselor agroturistice ale UAT Topalu

Satul Topalu are o poziție geografică favorabilă, pe malul drept al Dunării, ce-i conferă un potențial natural valoros. Deși este un sat cu profil agricol, dispune și de prezența unor resurse culturale

deosebite. Prin asocierea activităților specifice agricole cu resursele culturale și cele ale mediului natural, UAT Topalu poate îndeplini criteriile unui sat turistic.

4.6.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestei lucrări este de a identifica resursele turistice din satul Topalu și potențialul de valorificare a acestora prin agroturism în scopul dezvoltării sustenabile a spațiului rural din acest areal.

4.6.2. Metoda de cercetare

Informații cu privire la potențialul turistic al satului Topalu s-au obținut prin cercetare de teren și documentare bibliografică cu scopul de a inventaria și evalua resursele cu potențial turistic, infrastructura existentă, activitățile turistice cu caracter recreativ și cultural, în vederea identificării unor soluții de management rural sustenabil. Evaluarea resurselor turistice s-a realizat printr-o „metodologie proprie, în acest caz fiind aplicată o variantă îmbunătățită (tot cu caracter experimental). Indicatorii urmăriți au fost grupați pe 4 criterii principale: resurse naturale, patrimoniu cultural, activități agricole și produse tradiționale locale, infrastructură generală și specifică. Valoarea punctajului obținut va încadra unitatea administrativ-teritorială în funcție de potențialul turistic: ridicat (≥ 71), mediu-ridicat (61-70), mediu (51-60), mediu-scăzut (41-50), scăzut (31-40), fără potențial (≤ 30). Pentru UAT Topalu există oportunități de promovare ca sat turistic reprezentativ din sistemul teritorial Dobrogea de Sud, prin valorificarea turistică a resurselor naturale și culturale de care dispune, aceasta contribuind la revigorarea economiei rurale locale.

4.6.3. Rezultate și discuții

Caracteristicile evaluării potențialului agroturistic (Σ_{PAT}) al UAT Topalu:

- evaluarea resurselor naturale (Σ_1) este apreciată cu un total de 22 puncte dintr-un maxim de 25 puncte;
- evaluarea patrimoniului cultural (Σ_2) este apreciată cu un total de 18 puncte dintr-un maxim de 25 puncte;
- evaluarea indicatorului activități agricole și produse tradiționale (Σ_3) este apreciată cu un total de 16 puncte dintr-un maxim de 25 puncte;
- evaluarea indicatorului infrastructură (Σ_4) este apreciată cu un total de 18 puncte dintr-un maxim de 25 puncte.

Prin însumarea punctajelor de la cei patru criterii rezultă un total de 74 de puncte. Astfel, conform metodologiei proprii de evaluare, satul Topalu va fi inclus în categoria satelor din Dobrogea de Sud, cu un potențial turistic ridicat.

4.7. Concluzii

1. „Relevanța turistică a Podișului Oltinei rezultă din asocierea activităților tradiționale ale comunităților locale cu alte resurse turistice, mai ales cu valorificarea resurselor viticole și piscicole, ca și componente agroturistice, în contextul unui traseu turistic polivalent propus în lungul Dunării, acestea putând contribui la o dezvoltare socio-economică sustenabilă a spațiului rural din arealul studiului de caz prezentat” [Popescu; Gruia, 2016].

2. Managementul eficient al resurselor agricole, al resurselor naturale și culturale din Podișul Carasu va ajuta la apariția unor sate cu profil agroturistic, care integrate în traseele turistice polivalente propuse, pot fi o soluție pentru dezvoltarea socio-economică sustenabilă a acestui areal.
3. Poziția geografică, accesul la un drum național ce asigură legătura între capitala țării și litoral, apropierea de zona umedă a luncii Dunării, prezența obiectivelor cultural-istorice și religioase, podgoria Ostrov, resursele apicole și piscicole, obiceiurile, tradițiile și gastronomia locală, constituie repere pentru dezvoltarea unui agroturism sustenabil în comunitatea rurală a unității administrativ-teritoriale Ostrov.
4. „Asocierea obiceiurilor și tradițiilor comunităților locale cu alte resurse agricole și turistice vor contribui la o dezvoltare bioeconomică cu valențe culturale și socio-economice sustenabile” [Gruia, 2019] a spațiului rural din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud.
5. Managementul ecoturistic al patrimoniului natural este un factor important ce contribuie alături de alte resurse cu specific cultural și agroturistic, la dezvoltarea unui turism rural sustenabil polivalent în Dobrogea de Sud.
6. Satul Topalu oferă condiții optime de valorificare a resurselor turistice locale și poate deveni punctul de plecare al unui traseu turistic (Capidava) polivalent de-a lungul Dunării, spre sud până la Ostrov.

CAPITOL 5 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL DE MANAGEMENT AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI *PRODUSE ALE COMUNITĂȚII LOCALE*

5.1. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor viticole

Potențialul oenoturistic este reprezentat de potențialul viticol, resursele turistice naturale și culturale, autenticitatea tradițiilor și obiceiurilor din comunitățile locale. Analiza spațială a repartiției arealelor viticole, corelarea lor cu resursele turistice locale va evidenția potențiale trasee agroturistice, sub numele de Drumul Vinului din sistemul teritorial Dobrogea de Sud.

5.1.1. Obiectivul cercetării

Obiectivul acestui studiu de caz este definirea specificului agroturistic cu profil viti-vinicol din sistemul teritorial Dobrogea de Sud, ca o soluție pentru sustenabilitatea comunității rurale din regiune.

5.1.2. Metoda de cercetare

„Metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică și cercetare în teren pentru a identifica sate cu potențial viticol, cu obiceiuri și tradiții specifice, și oportunități de valorificare a resurselor viticole în scop agro-turistic. Astfel am luat în considerare prezentarea aspectelor specifice ale unor sate axate pe identificarea resurselor turistice locale, a infrastructurii existente, posibilități de certificare a activităților viticole, oportunități de organizare și practicare a activităților cu caracter recreativ sau cultural și a turismului viticol. Potențialul agroturistic cu profil viticol este reprezentat de existența arealelor cu podgorii, la care se adaugă resursele turistice ale cadrului natural, obiectivele culturale, religioase și istorice, obiceiurile și tradițiile locale autentice. Prin cartografiere este reprezentată repartiția teritorială a resurselor locale și propuneri de trasee agroturistice cu tematica

Drumul Vinului. Există astfel oportunitatea lansării unor sate turistice reprezentative, care prin ineditul lor vor declanșa fluxuri turistice care vor revigora din punct de vedere socio-economic satele cu potențial turistic și specific viticol din sudul Dobrogei” [Popescu et al., 2018].

5.1.3. Rezultate și discuții

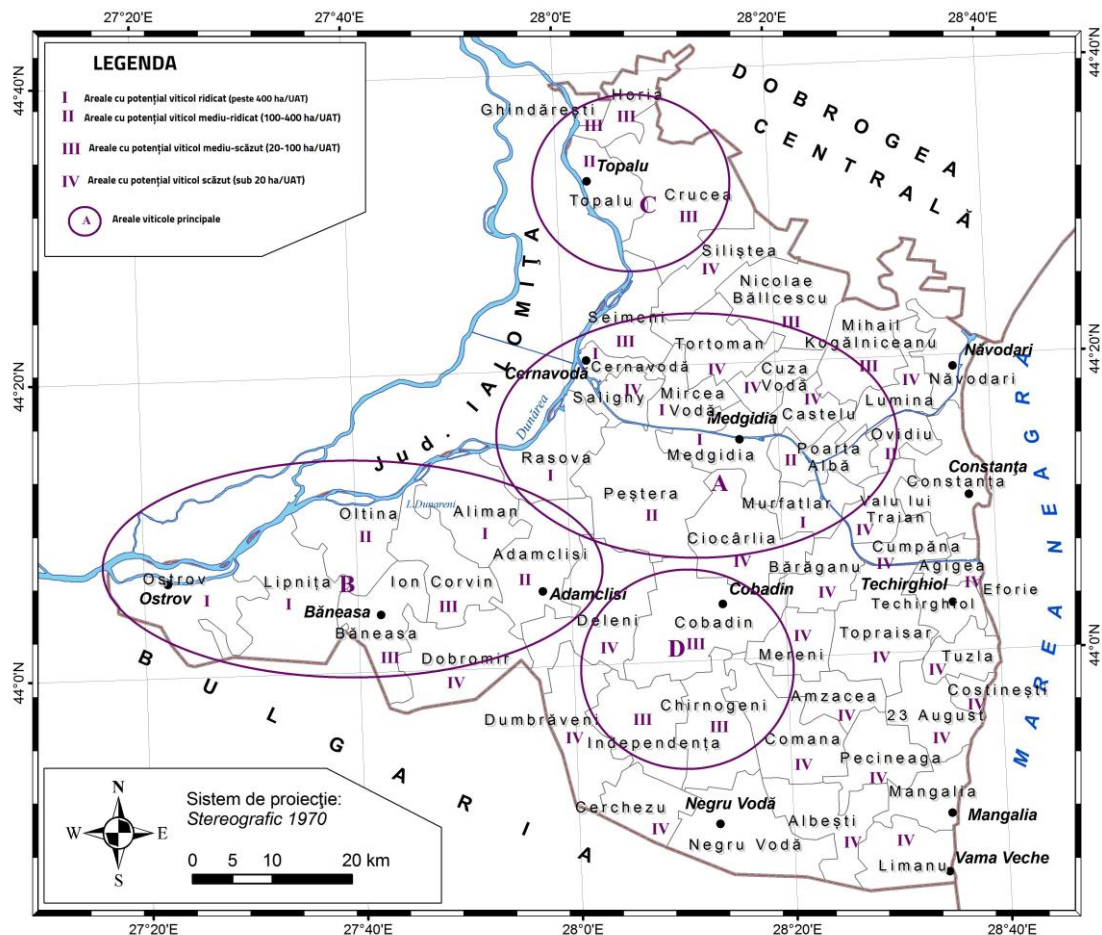

Figura 5.1. Principalele areale viticole din sistemul teritorial Dobrogea de Sud

Resursele viticole din sistemul teritorial Dobrogea de Sud totalizează circa 10000 ha, distribuite dispersat, dar concentrate în două areale principale: Murfatlar și Ostrov. Se remarcă și două areale secundare, care includ suprafețe viticole mai mici și au fost denumite după satele principale, Topalu și Cobadin. Figura 5.1 evidențiază distribuția teritorială a potențialului viticol din sistemul teritorial Dobrogea de Sud.

Prin asocierea potențialului viticol cu atracțiile turistice din vecinătate pot fi identificate trasee agroturistice care traversează aceste renumite podgorii, ce pot constitui propuneri pentru Drumuri ale Vinului Dobrogean. Astfel sunt propuse următoarele trasee (figura 5.4.) principale:

1. Drumul Vinului Constanța-Murfatlar-Medgidia-Cernavodă, cel mai reprezentativ pentru sistemul teritorial Dobrogea de Sud, datorită podgoriei Murfatlar situată de-a lungul A2 (Autostrada Soarelui) și a șoselelor naționale DN3 și DN22C. Se pot vizita pe acest traseu obiective turistice precum „ariile protejate Fântânița-Murfatlar și Valu lui Traian, lacul în cretă și ansamblul monastic rupestru de la Murfatlar, Monumentul Straja de pe malul drept al Canalului Dunăre-Marea Neagră (înalt de 50 m, al

doilea din lume după Statuia Libertății), mănăstirea Înălțarea Domnului, Cimitirul Internațional de Onoare și Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial de la Mircea-Vodă, muzeul Anghel Saligny (Saligny), zona umedă a Dunării, cetatea Axiopolis și Mormântul pictat de pe dealul Hinog” [Popescu et al., 2018]. Principalele obiective oenoturistice sunt: colecția muzeală viticolă de la Murfatlar cu numeroase evidențe materiale, sculpturi inspirate din cultivarea viței de vie, vase de băut și păstrat vinul, echipamente viticole utilizate de-a lungul timpului care arată tradiția milenară a viticulturii pe aceste meleaguri, precum și cramele SCDVV, M1 Atelier, Domeniul Vlădoi (Murfatlar), Castel Hinog și Trantu (Cochirleni), Gabai (Valu lui Traian), Crama Nisipari etc..

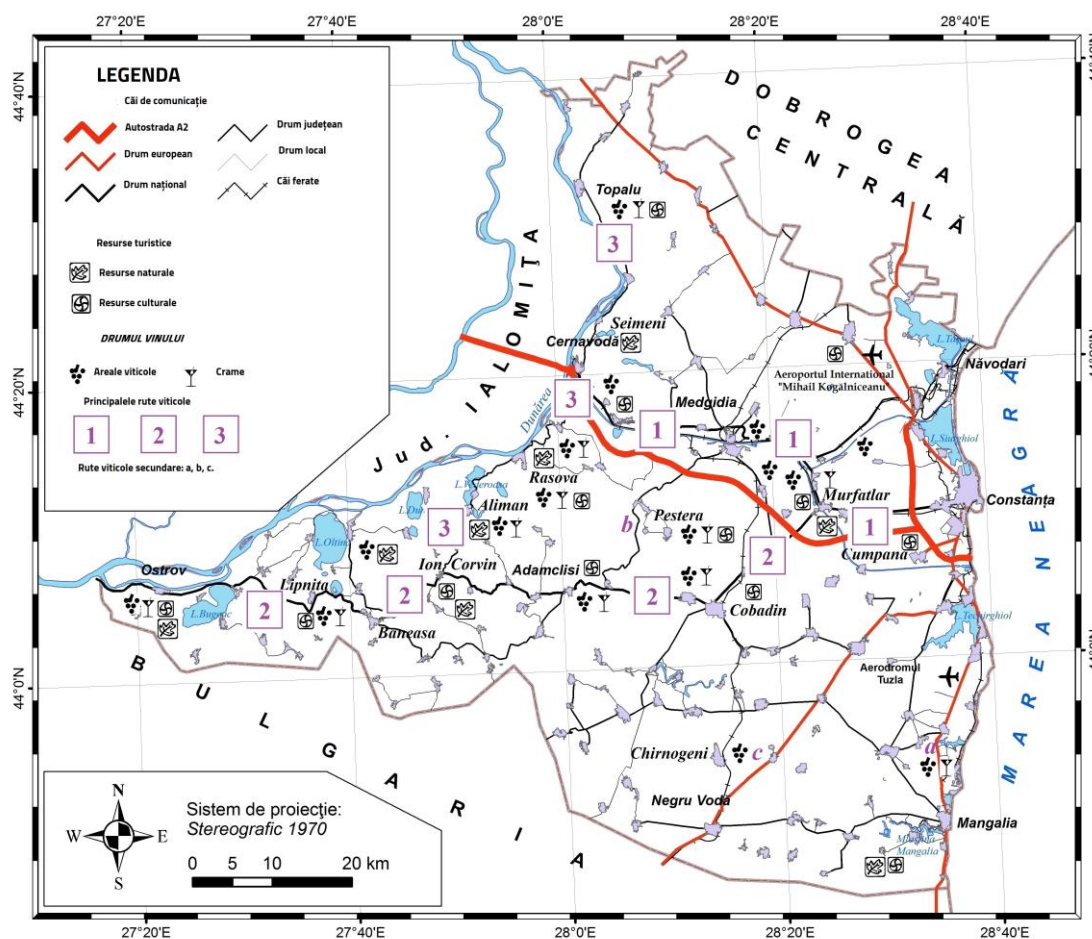

Figura 5.4. Trasee agroturistice *Drumul Vinului* în sistemul teritorial Dobrogea de Sud

2. Drumul Vinului Murfatlar-Cobadin-Adamclisi-Ion Corvin-Ostrov, de-a lungul drumului național DN3, ce leagă capitala de litoral, pe la Chiciu-Ostrov. Pe acest traseu, resursele turistice naturale alternează cu importante obiective istorice și religioase: Monumentul Tropaeum Traiani (Adamclisi), mănăstirile Sf. Ioan Botezătorul (Lipnița), Dervent (Ostrov), Peștera Sf. Ap. Andrei (Ion Corvin), ariile forestiere protejate Canaraua Fetei (Băneasa) și Esehioi (Ostrov), lacurile Bugeac și Oltina, vestigiile arheologice de la Durustorum, Păciul lui Soare (Ostrov), Altinum (Oltina), zona umedă a Dunării (cu caracteristici asemănătoare deltei), colecții rurale etnografice, muzeul tătarilor (Cobadin). Se pot vizita cramele de la Ostrov (Domeniile Ostrov), Lipnița, Oltina, Adamclisi (Domeniile Admclisi, Frâncu), Cobadin (Viișoara).

3. Drumul Vinului Ion Corvin-Aliman-Rasova-Cochirleni-Seimeni-Topalu, de-a lungul Dunării, pe DJ 223, cu resurse turistice precum lacurile Oltina, Dunăreni, Vederoasa, Seimeni, punctele fosilifere

(declarate arii protejate) Aliman, Movila Banului, Topalu, cetățile Sacidava, Axiopolis și Capidava, Muzeul de artă Dinu și Sevasta Vintilă (Topalu), mănăstirea Sf. Epictet și Astion (Capidava), dar și cramele Alira (Aliman), Rasova, Darie (Topalu), Castel Hinog și Trantu (Cochirleni).

În afara celor prezentate se pot evidenția cu caracter secundar și alte drumuri ale vinului, precum:

- a. Constanța-Vama Veche, de-a lungul litoralului Mării Negre, unde se poate vizita crama Clos des Colombs din apropierea stațiunii Olimp;
- b. Medgidia - Peștera (cramele Saidia și Domeniul Bogdan) - Adamclisi (cramele Frâncu și Domeniile Adamclisi);
- c. Constanța-Chirnogeni.

5.2. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor pomicole

Sistemul teritorial Dobrogea de Sud este caracterizat de un relief cu versanți însoriți, ușor înclinați spre Dunăre și Canalului Dunăre - Marea Neagră, climat temperat-continental cu influențe submediteraneene în vest, și pontice în est, soluri dezvoltate pe substrat geologic calcaros care au favorizat dezvoltarea plantațiilor pomicole.

5.2.1. Obiectivul cercetării

Obiectivul acestui studiu de caz este reprezentat de evidențierea potențialului agroturistic pomicol în sistemul teritorial Dobrogea de Sud prin identificarea unor soluții pentru o dezvoltare sustenabilă a spațiului rural sud-dobrogean.

5.2.2. Metoda de cercetare

Metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică și cercetare în teren pentru a identifica sate cu potențial pomicol, cu obiceiuri și tradiții specifice, și oportunități de valorificare a resurselor pomicole în scop agro-turistic. Am luat în considerare prezentarea aspectelor specifice ale unor sate axate pe identificarea resurselor turistice locale, a infrastructurii existente, posibilități de certificare a activităților pomicole, oportunități de organizare și practicare a activităților cu caracter recreativ sau cultural și a turismului pomicol. Potențialul agroturistic cu profil pomicol este reprezentat de existența arealelor cu livezi, la care se adaugă resursele turistice ale cadrului natural, obiectivele culturale, religioase și istorice, obiceiurile și tradițiile locale autentice. Prin cartografiere este reprezentată repartiția teritorială a resurselor locale și propuneri de trasee agroturistice cu tematica *Drumul Fructelor*. Există astfel oportunitatea lansării unor sate turistice reprezentative, care prin ineditul lor vor declanșa fluxuri turistice ce vor revigora din punct de vedere socio-economic satele cu potențial agroturistic și specific pomicol din sudul Dobrogei.

5.2.3. Rezultate și discuții

Resursele pomicole din sistemul teritorial Dobrogea de Sud totalizează circa 2300 ha, distribuite dispersat, dar concentrate în 6 areale principale. Mărimea suprafeței pomicole în cadrul unei UAT nu este un criteriu obligatoriu pentru valorificarea agroturistică a pomiculturii.

În figura 5.5 se observă distribuția teritorială a potențialului pomicol din arealul de studiu.

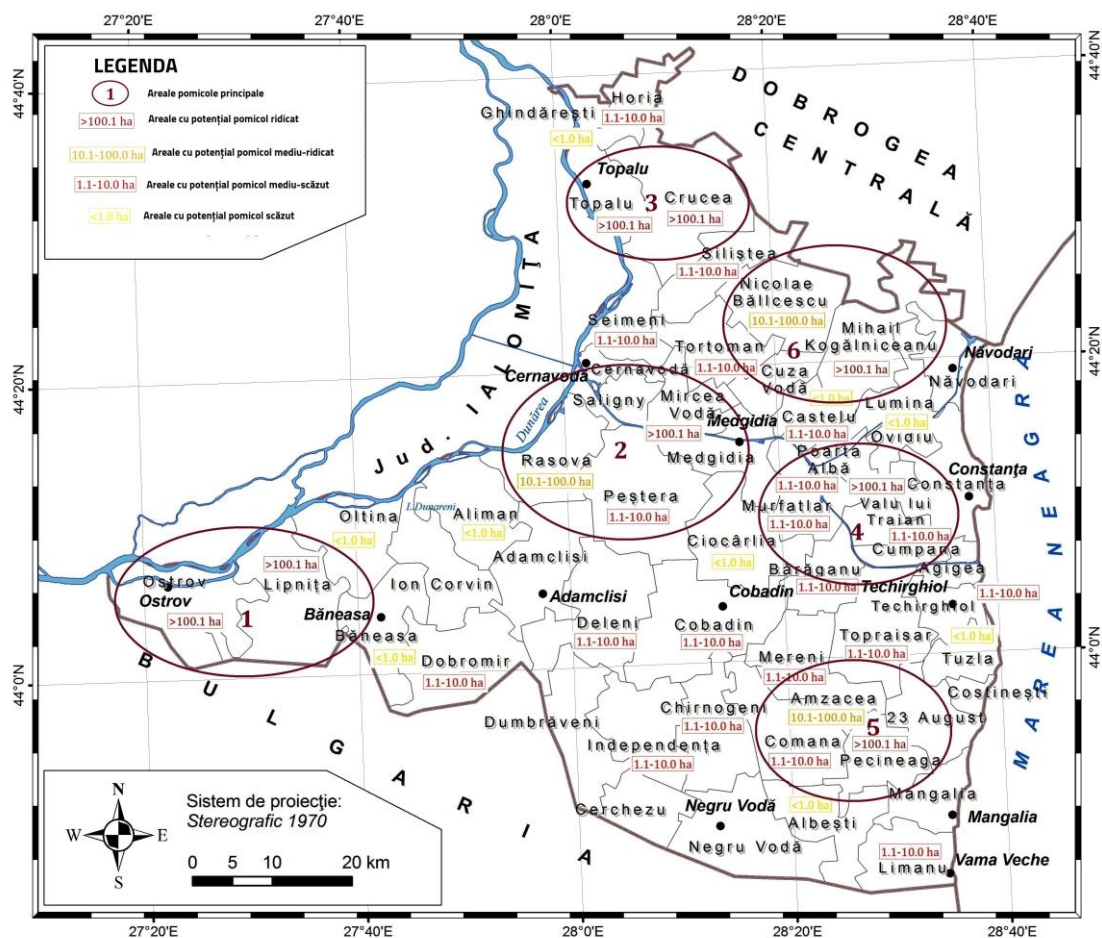

Figura 5.5 Principalele areale pomicele din Dobrogea de Sud

În funcție de suprafața pomicolă, UAT sunt grupate astfel:

- UAT cu potențial pomicol ridicat (8), peste 100 ha: Mircea Vodă, Ostrov, Lipnița, Crucea, Valu lui Traian, Topalu, Pecineaga, Mihail Kogălniceanu;
- UAT cu potențial pomicol mediu-ridicat (3), (10-100 ha): Rasova, Nicolae Bălcescu, Amzacea;
- UAT cu potențial pomicol mediu-scăzut (19), (1-10 ha): Cobadin, Limanu, Seimeni, Peștera, Mereni, Castelu, Topraisar, Tortoman, Chirnogeni, Cumpăna, Siliștea, Comana, Deleni, Agigea, Poarta Albă, Independența, Dobromir, Horia, Bărăganu;
- UAT cu potențial pomicol scăzut (8), sub 1 ha: Albești, Oltina, Cuza Vodă, Lumina, Aliman, Ciocârlia, Ghindărești, Tuzla.

În arealul de studiu există 7 UAT fără suprafețe pomicele (Adamclisi, Cerchezu, Costinești, Dumbrăveni, Ion Corvin, Saligny, 23 August).

Din asocierea arealelor pomicele cu resursele turistice din imediata vecinătate sunt propuse două trasee turistice principale (figura 5.7), care pot fi denumite „Drumul Fructelor”:

1. Drumul Fructelor Constanța - Cernavodă - Ostrov, dinspre litoralul Mării Negre spre Dunăre, de-a lungul DN3 și DN22C dintre Constanța și Cernavodă, apoi „de-a lungul Dunării până la Ostrov: Valu lui Traian (SCDP, arie protejată botanică, Monumentul Straja pe malul drept al Canalului Dunăre-Marea

Neagră, cu o înălțime de peste 50 m) - Murfatlar (Pădurea Fânânița, lacul în cretă, bisericuțele în cretă, Mănăstirea Sf. Teotim) - Mircea Vodă (Mănăstirea Înălțarea Domnului, Cimitirul Internațional de Onoare Mircea cel Bătrân și Monumentul dedicat Primului Război Mondial) - Cernavodă (zona umedă a Dunării, cetatea Axiopolis, Mormântul pictat de pe dealul Hinog, crame) - Rasova (zona umedă a Dunării, lacul Vederoasa, cetatea Sacidava, colecție etnografică, cramă) - Ion Corvin (Peștera Sf. Apostol Andrei, Izvorul Mihai Eminescu, peisaj forestier, tradiții apicole) - Lipnița (Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul, pădurea Canaraua Fetii, cramă) - Ostrov (zona umedă a Dunării, pădurea Esehioi, lacul Bugeac, colecție etnografică, plantație de kiwi, cramă, cetățile Durustorum și Păcuiul lui Soare, mănăstirea Dervent și Izvorul Tămăduirii) [Popescu, 2018].

Pe acest traseu, se pot identifica drumuri ale fructelor specifice, precum:

- Drumul Caiselor: Valu lui Traian - Mircea Vodă, Rasova - Lipnița - Ostrov;
- Drumul Piersicilor: Valu lui Traian - Mircea Vodă, Rasova - Lipnița - Ostrov;
- Drumul Cireșelor: Mircea Vodă - Valu lui Traian, Rasova - Ostrov;
- Drumul Prunelor: Rasova - Ostrov;
- Drumul Cătinei: Medgidia - Tortomanu (plantație certificate ecologic).

2. Drumul Fructelor Constanța - Crucea - Cernavodă, ce leagă litoralul Mării Negre de sectorul dunărean, de-a lungul DN2A de la Constanța la Hanul Morilor, apoi de-a lungul Dunării până la Cernavodă: Mihail Kogălniceanu (muzeul comunității aromâne Gheorghe Celea, biserica catolică Sf. Anton) - Nicolae Bălcescu - Crucea (aria protejată Dealul Alah-Bair, Mănăstirea Izvorul Tămăduirii) - Topalu (zona umedă a Dunării, Reciful Neojurassic, Muzeul de artă Dinu și Sevasta Vintilă, colecție etnografică, cetatea Capidava, Mănăstirea Sf. Epictet și Astion, cramă) - Cernavodă (zona umedă a Dunării, cetatea Axiopolis, Mormântul pictat de pe dealul Hinog, crame).

Pe acest traseu, putem identifica drumuri ale fructelor specifice, precum:

- Drumul caiselor: Mihail Kogălniceanu - Crucea - Topalu;
- Drumul piersicilor: Mihail Kogălniceanu - Crucea;
- Drumul cireșelor: Crucea - Topalu;
- Drumul prunelor: Mihail Kogălniceanu - Crucea.

Secundar poate fi propus și un Drum al Fructelor Constanța - Pecineaga - Mangalia, de-a lungul litoralului Mării Negre, în special pentru turiștii din sezonul estival. Astfel, UAT Pecineaga poate fi un model polivalent de *Sat al Fructelor*, pentru toate fructele specifice arealului pomicol Dobrogea de Sud (caise, piersici, cireșe și vișine, prune, mere).

Pentru fiecare Drum al Fructelor pot fi implementate pachete turistice specifice, cu tradiții și obiceiuri locale, precum și culesul fructelor din zona pomicolă sud-dobrogeană.

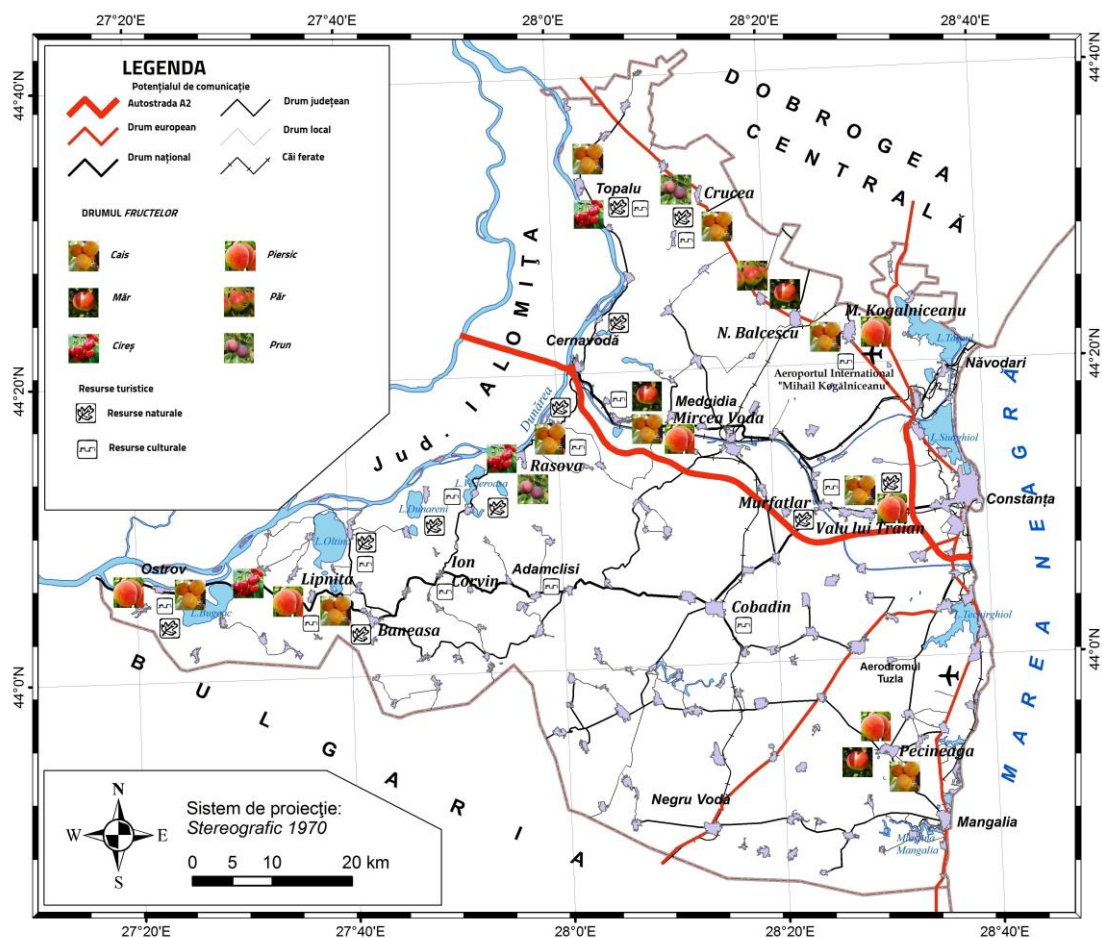

Figura 5.7 Potențiale Drumuri ale Fructelor din sistemul teritorial Dobrogea de Sud

5.3. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor apicole

Ca activitate tradițională, apicultura contribuie la dezvoltarea sustenabilă a comunității rurale din Dobrogea de Sud, la nivelul arealului de studiu existând mai multe sate cu specific apicol. Această activitate poate fi integrată într-un traseu turistic tematic, cu profil apicol, *Drumul Mierii Dobrogene*, care își propune valorificarea potențialului apicol din sudul Dobrogei, asociat atracțiilor turistice locale.

5.3.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestui studiu este reprezentat de definirea specificului agroturistic apicol din Dobrogea de Sud, prin integrarea peisajelor forestiere și a resurselor culturale în forme alternative de turism, care vor contribui la o dezvoltare sustenabilă socio-economică a comunităților rurale din acest areal.

5.3.2. Metoda de cercetare

Metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică și cercetare de teren pentru identificarea arealelor forestiere, ca resurse pentru apicultură, a satelor cu resurse culturale și activități apicole, și mecanismele manageriale necesare integrării acestui sistem teritorial în circuitul turistic rural. Analiza distribuției spațiale a resurselor forestiere, corelarea acestora cu apicultura, resursele turistice locale, prelucrarea informațiilor cartografice și statistice, reprezentările cartografice vor evidenția potențialele trasee turistice cu profil apicol *Drumul Mierii Dobrogene*, care va contribui la

promovarea apiculturii, ca activitate tradițională, la protejarea peisajului forestier, și conservarea patrimoniului cultural rural din Dobrogea de Sud.

5.3.3. Rezultate și discuții

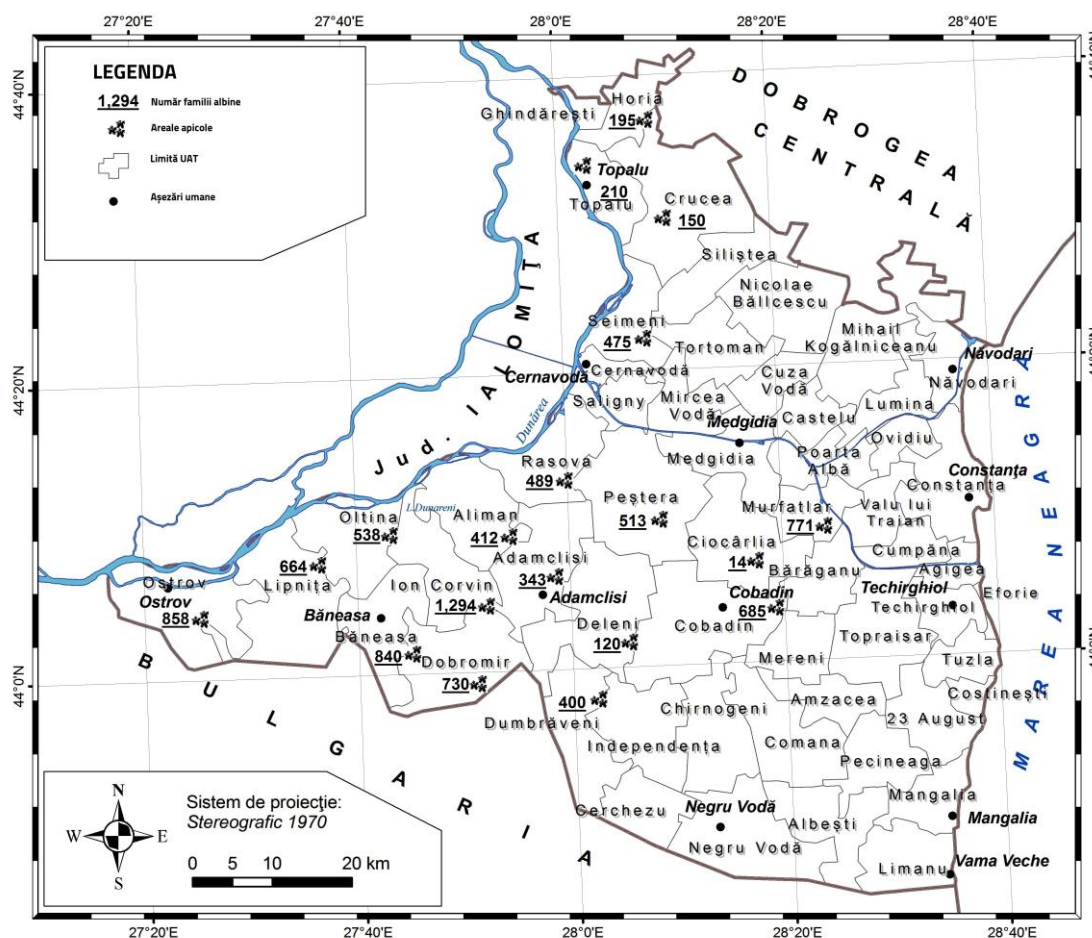

Figura 5.8 Numărul de familii de albine pe UAT din Dobrogea de Sud

În funcție de numărul de familii de albine pe UAT, în figura 5.8 este redat potențialul apicol al sistemul teritorial Dobrogea de Sud. Cele 19 UAT însușează un număr de 9700 familii de albine, reprezentând 64% din numărul de familii albine din cele 45 UAT rurale din sistemul teritorial Dobrogea de Sud. Acestea obțin în medie o producție anuală de circa 121000 kg miere.

Cea mai reprezentativă UAT este Ion Corvin, cu cel mai mare număr de familii (1294) de pe teritoriul Dobrogei de Sud.

Cu un potențial ridicat, de 500-1000 număr de familii pe UAT sunt: Ostrov, Băneasa, Murfatlar, Dobromir, Cobadin, Lipnița, Oltina, Peștera.

Potențial mediu, cu 100-500 număr de familii pe UAT îl au satele Rasova, Seimeni, Aliman, Dumbrăveni, Adamclisi, Topalu, Horia, Crucea, Deleni.

Dintre UAT, cel mai mic potențial este în satul Ciocărlia cu doar 14 familii.

Având în vedere existența unor resurse turistice în vecinătatea satelor cu potențial apicol și peisaje forestiere, în prezentul studiu este propus traseul agroturistic - apicol *Drumul Mierii Dobrogene*, care

pune în valoare cultura locală și zona bioapicolă (vetre de stupină aflate în pastoral - temporar sau vetre de stupină staționare), resursele naturale (arii protejate, care au și potențial melifer) și culturale (istorice, religioase, obiceiuri, evenimente), dar și infrastructura existentă (drumul care face legătura între Dunăre și litoralul Mării Negre).

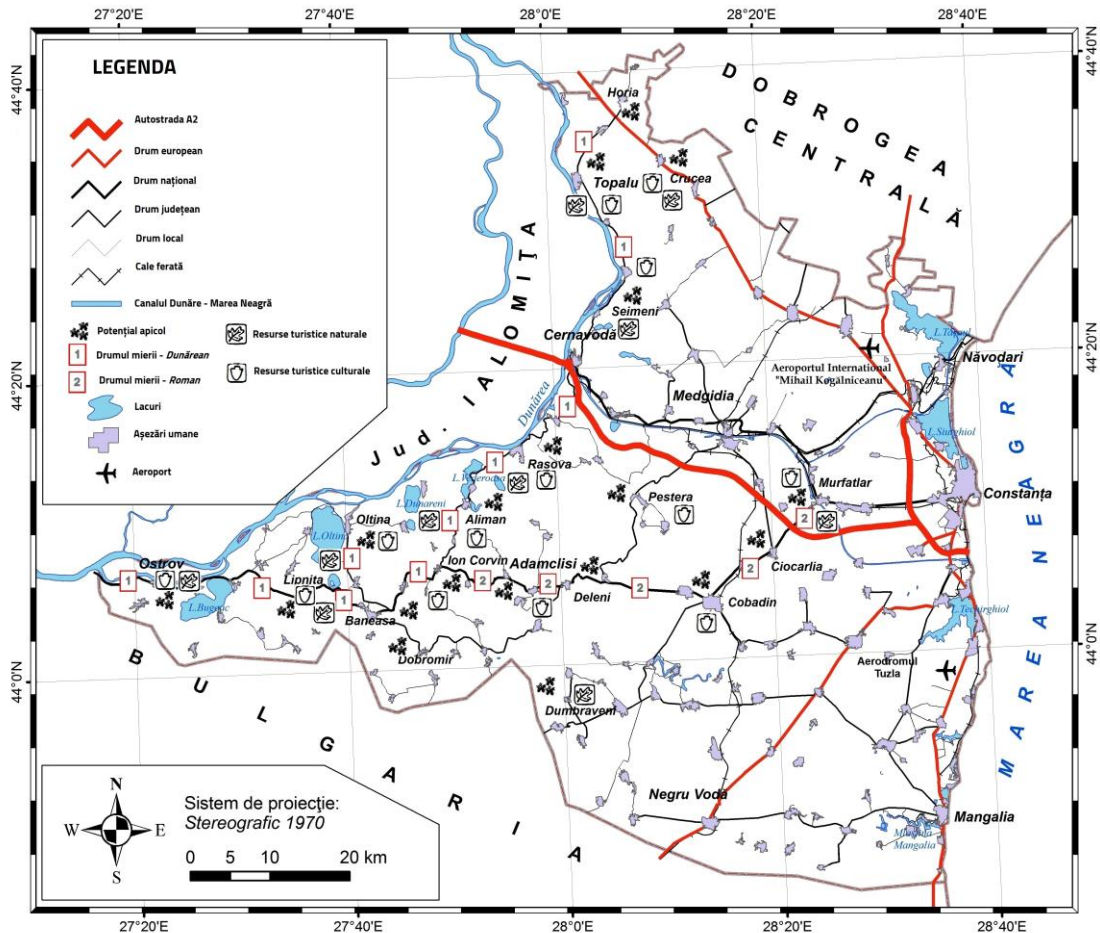

Figura 5.9 Propuneri de trasee turistice Drumul Mierii din sistemul teritorial Dobrogea de Sud

Traseul turistic apicol *Drumul Mierii Dobrogene* urmează stupăritul pastoral, în funcție de tipul de cules și valoarea apicolă a formației vegetale melifere, și va fi accesibil dinspre principalele arealele urbane extreme, astfel:

1. *Drumul Dunărean* al Mierii dobrogene, de-a lungul Dunării, dintre Călărași și Hârșova: Ostrov (zona umedă a Dunării, pădurea Esehioi, lacul Bugeac, Mănăstirea Dervent și Izvorul Tămăduirii, vestigiile arheologice Durustorum și Păciul lui Soare, Crama Domeniile Ostrov) - Lipnița (Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul, pădurea Canarua Fetii, crama Lipnița) - Băneasa - Ion Corvin (Peștera Sf. Ap. Andrei, izvorul Mihai Eminescu, peisaj forestier) - Aliman (lacul Vederoasa, cetatea Sacidava, crama Alira) - Rasova (zona umedă a Dunării, colecție etnografică, Saramura de vaduvită - sărbătoare pescărească, și Festivalul Gustul mustului pe malul rasovean - Toamna la culesul viei) - Seimeni (punctul fosilifer Movila Banului, lacul Domneasca) - Topalu (Reciful Neojurasic, Muzeul de Artă Dinu și Sevasta Vintila, cetatea Capidava, Mănăstirea Sf. Epictet și Astion, crama Darie) - Hanu Morilor (Dealul Alah Bair, Mănăstirea Izvorul Tămăduirii);

2. *Drumul Roman* al Mierii dobrogene, dinspre Constanța și litoralul Mării Negre: Murfatlar (pădurea Fântânița, lacul în cretă, Canalul Dunăre-Marea Neagră, ansamblul rupestru cu bisericuțele din cretă, mănăstirea Sf. Teotim, Kureș – lupte tătărești, muzeu viticol) - Cobadin (muzeu Casa Tătărească, sărbătorile comunității aromâne și turco-tătare) - Deleni - Adamclisi (Monumentul Trimufal Tropaeum Traiani, muzeul de istorie, mănăstirea Sf. Filip, crama Vifrana, peisaj forestier) - Ion Corvin (Peștera Sf. Ap. Andrei, Izvorul Mihai Eminescu, peisaj forestier).

5.4. Modelul bazat pe valorificarea agroturistică a resurselor gastronomice tradiționale

Gastronomia tradițională prin care elementele valoroase legate de un anumit mod de preparare a produselor alimentare s-au păstrat de-a lungul secolelor trebuie să fie cunoscute și apreciate, la nivel regional. În practicarea agroturismului aceasta reprezintă o resursă deosebit de valoroasă și gustată din plin de turiștii caselor țărănești. Pentru nevoile agroturismului trebuie dezvoltate spații de alimentație specifice, reprezentative, unde să se ofere preparate culinare tradiționale într-un cadru plăcut, complementar cu elemente de cultură, cu arhitectură adecvată și cu decorațiuni interioare și exterioare specifice. În spațiile de servire a mesei se pot organiza programe artistice, care conferă serviciului de alimentație o mai mare atractivitate. O modalitate de promovare a agroturismului o reprezintă organizarea unor mese, pe anumite trasee turistice, cu mâncăruri tradiționale sau degustări de vinuri, fructe sau alte mâncăruri specifice, prilej cu care vor putea fi distribuite pliante cu prezentarea zonei și posibilitățile de practicare a agroturismului, după modelul deja existent în zona montană.

5.4.1. Obiectivele cercetării

Obiectivul general al acestei lucrări este definirea specificului turistic cu profil gastronomic în Dobrogea de Sud și identificarea unor soluții pentru integrarea în circuitul agroturistic în vederea dezvoltării sustenabile a turismului rural din acest areal.

Obiectivele specifice sunt legate de identificarea, structurarea și optimizarea resurselor geoturistice concrete, în ideea de a sublinia polivalența și creșterea eficacității turistice a sistemului teritorial Dobrogea de Sud.

5.4.2. Metoda de cercetare

Metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică, cercetare în teren, identificarea satelor cu pondere majoritară a altor etnii, cu obiceiuri și tradiții specifice, cartarea regiunii resurselor gastronomice locale și oportunități de valorificare a acestora în scop turistic. În acest sens s-a aplicat cartografierea tematică a teritoriului sud dobrogean. Apoi s-a prelucrat informația prin metode de analiză comparată a hărților, prin aspecte de statistică și prin tehnici de suprapunere a hărților în vederea stabilirii de rețele și noduri pentru optimizarea traseelor și programelor turistice.

5.4.3. Rezultate și discuții

În arealul Dobrogei de Sud pot fi stabilite programe turistice cu specific gastronomic sau polivalent, în vederea valorificării potențialului turistic în spațiul rural, tot timpul anului, cu o frecvență mai mare în sezonul estival pentru turiștii veniți pe litoral. Pe litoral și de-a lungul Dunării, specificul gastronomic este de tipul pescăresc, podgoriile Murfatlar și Ostrov sunt favorabile promovării oenoturismului, iar diversitatea etnică este oportună dezvoltării programelor turistice cu profil etnogastronomic. Astfel

se pot identifica următoarele trasee turistice, cu profil gastronomic. Astfel rezultă câteva circuite și/sau trasee turistice cu potențial culinar, care sunt descrise în tabelul 5.7.

Pentru fiecare dintre circuitele și traseele menționate pot fi realizate pachete turistice specifice, în care tradițiile și obiceiurile, să fie însoțite de preparate culinare în stil dobrogean sau pescăresc și o degustare de vinuri din renumitele podgorii dobrogene. Un specialist în turism gastronomic ar putea să realizeze programe turistice orientate pe astfel de experiențe de încântare a gustului și de descoperire a culturii tradiționale locale dobrogene.

Tabel 5.7 Circuite și trasee cu potențial polivalent - etno-gastro-turistic

Tipul Traseului culinar	Descrierea Traseului
Traseu turistic pescăresc cu specific marin:	Năvodari - Constanța - Eforie - Mangalia - Vama Veche, cel mai dezvoltat, cu restaurante specifice în Mamaia, Constanța, Agigea, Olimp și Limanu;
Traseu turistic pescăresc cu specific dunărean:	Ghindărești - Cernavodă - Oltina - Ostrov, cu potențial valorificat la Oltina;
Traseul turistic drumul vinului dobrogean:	Constanța - Murfatlar - Cernavodă - Ion Corvin - Ostrov, cu crame pentru degustarea vinurilor la Murfatlar, Saligny și Ostrov;
Traseu turistic cu profil etnogastronomic:	Constanța - Mihail Kogălniceanu (specific aromân) - Ghindărești (specific lipovenesc); Constanța - Murfatlar - Cobadin, cu ramificații spre Băneasa și Independența (specific turco-tătar); Constanța - Topraisar - Negru Vodă (specific turco-tătar);
Circuit turistic cu profil gastronomic polivalent:	Constanța - Ovidiu - Murfatlar - Valu lui Traian - Constanța, cu tradiții românești și specific aromân, turco-tătar, dar și potențial oenoturistic.

5.5. Metodologie de evaluare a potențialului agroturistic – UAT Oltina

Satul Oltina este situat pe malul drept al fluviului Dunărea, în arealul podișului Oltina, are o locație geografică favorabilă, care îi conferă un potențial natural valoros. Poziția geografică, activitățile agricole tradiționale, precum și prezența resurselor naturale și culturale sunt factori care pot oferi valențe turistice satului Oltina.

5.5.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestui studiu este de a identifica și evalua resursele agroturistice din satul Oltina, precum și oportunitățile de exploatare a acestora în vederea dezvoltării sustenabile în arealul rural al acestei regiuni.

5.5.2. Metodologia cercetării

Metodologia propusă în acest studiu se bazează pe metodologia de evaluare a potențialului turistic în unitățile administrativ-teritoriale din României, sistemul european de indicatori turistici, alte metode, la care s-a aplicat metoda analizei multicriteriale. Resursele potențialului agroturistic al UAT au fost grupate pe 7 criterii, fiecare cu 5 indicatori (a se vedea Anexa 3). Metoda de analiză multicriterială a fost aplicată separat pentru fiecare criteriu. Astfel, indicatorii au fost comparați și s-a calculat coeficientul

de ponderare. Prin multiplicarea acestuia cu o notă de bonitare pentru evaluarea fiecărui indicator, s-a obținut o valoare, care prin însumarea cu valorile celorlalți indicatori a determinat scorul final al evaluării unui criteriu. Pentru fiecare criteriu a fost atribuită o pondere (10-30%), care prin însumare va rezulta o valoare absolută de 100. Rezultatul evaluării fiecărui criteriu, corelat cu ponderarea atribuită acestuia și suma valorilor a 7 criterii, va determina un scor real de evaluare a potențialului agroturistic. În funcție de valoarea punctajului obținut, acesta va clasifica unitatea administrativ-teritorială în funcție de scara potențialului agroturistic, cu 10 niveluri și 5 categorii (detaliată în capitolul 8).

5.5.3. Rezultate și discuții

Potențialul agroturistic al acestei zone a rezultat din activitățile agricole tradiționale (viticultură, pomicultură, piscicultură, apicultura sau creșterea ovinelor) asociate cu prezența obiectivelor istorice sau religioase și a obiceiurilor locale. Trăsăturile criteriilor de evaluare a potențialului agroturistic sunt prezentate pentru fiecare criteriu în parte. În tabelul 5.8 este evidențiată evaluarea potențialului agroturistic cu 7 criterii pentru UAT Oltina.

Tabel 5.8 Evaluarea potențialului agroturistic – UAT Oltina

Criteriul		Valoare	Pondere(%)
C_1	Resurse geoturistice naturale	49.90	14.76
C_2	Patrimoniu etnocultural	33.38	10.13
C_3	Produse tradiționale alimentare ale comunității locale	44.32	26.48
C_4	Obiective antropice și locații	39.72	7.66
C_5	Baza tehnico-materială	36.70	7.19
C_6	Infrastructura de comunicații și transport	35.68	6.89
C_7	Produse tradiționale artizanale ale comunității locale	38.32	7.70
Total		278.02	80.81

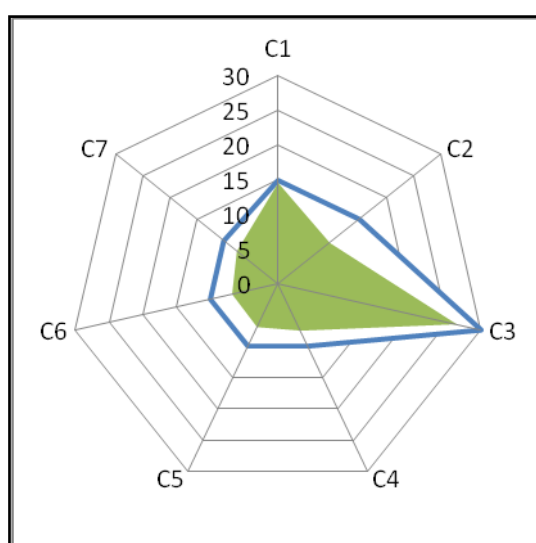

Figura 5.14 Model de dezvoltare agroturistică – UAT Oltina

Figura 5.14 prezintă un model grafic cu șapte axe raportat la un model ideal de evaluare a potențialului agroturistic. Astfel, cu o pondere de 80,81%, UAT Oltina este inclusă în prima categorie (ridicat) de potențial agroturistic, conform metodologiei prezentate în acest studiu.

Datorită existenței diverselor resurse turistice, în arealul rural Oltina turiștii pot practica următoarele forme de turism: agroturism prin valorificarea produselor locale (apicole, piscicole și viticole), turism cultural, ecoturism (observarea păsărilor) și turism de agrement (pescuit sau sporturi nautice).

5. 6. Potențialul agroturistic al UAT Cobadin

UAT Cobadin este situată în județul Constanța, în partea centrală a podișului Cobadin, subunitate a sistemului teritorial Dobrogea de Sud. Deși este situată într-un areal cu profil agricol are și o diversitate de resurse naturale și culturale deosebite. Prin asocierea unor activități agricole specifice cu resurse culturale și naturale de mediu, satul Cobadin poate îndeplini criteriile unui sat turistic.

5.6.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestui studiu este de a identifica și evalua resursele agroturistice din cadrul UAT Cobadin, precum și oportunitățile de valorificare a acestora în vederea dezvoltării sustenabile a economiei locale din acest areal rural.

5.6.2. Metoda de cercetare

Informații despre potențialul agroturistic al UAT Cobadin au fost obținute prin cercetări de teren și documentare bibliografică pentru inventarierea și evaluarea resurselor cu potențial turistic și agricol, infrastructură, activitățile turistice cu caracter recreativ și cultural, pentru identificarea soluțiilor de management rural. Evaluarea resurselor agroturistice a fost realizată prin metodologie proprie, pe baza a 7 criterii principale: resurse naturale, patrimoniu etnocultural, produse alimentare tradiționale ale comunității locale, obiective culturale, infrastructură tehnică, infrastructură de transport, produse artisanale tradiționale ale comunității locale (experimentat deja pe modelul Oltina). Fiind amplasat într-o zonă cu suprafață tabulară sunt oferite condiții favorabile de relief, sol și climă pentru valorificarea agroturistică a resurselor naturale, culturale și agricole ale unității administrativ-teritoriale Cobadin, ce vor contribui la relansarea economiei rurale locale. Astfel, pentru satul Cobadin există oportunități de promovare ca sat turistic reprezentativ din județul Constanța și sistemul teritorial Dobrogea de Sud.

5.6.3. Rezultate și discuții

Tabelul 5.9 prezintă rezultatele evaluării potențialului agroturistic prin nota de bonitare acordată și analiza multicriterială.

Conform ponderii pentru fiecare criteriu, rezultatul final arată că UAT Cobadin are doar 76,63% dintr-un model ideal de dezvoltare agroturistică (figura 5.15).

Tabel 5.9 Evaluarea potențialului agroturistic -UAT Cobadin

Total (%)	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
76.63	30.78	44.13	44.47	39.82	28.94	43.25	36.17

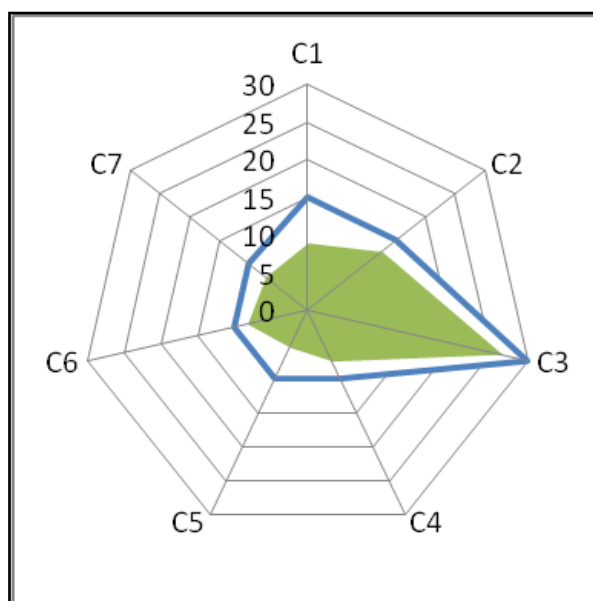

Figura 5.15 Modelul de dezvoltare agroturistic – UAT Cobadin

Criteriile reprezentative sunt C2 (Patrimoniul etnocultural), C3 (Produse alimentare tradiționale ale comunității locale), C4 (Obiective și locații antropice), C6 (Infrastructura de comunicații și transport), iar criteriile mai puțin reprezentative sunt C1 (Resurse geoturistice naturale) C5 (Infrastructură tehnică și materială), C7 (Produse meșteșugărești tradiționale ale comunității locale).

5.7. Concluzii

1. Amplasarea unor puncte oenoturistice pentru degustarea vinurilor și demonstrații privind arta vinului, procesul de vinificație, împreună cu resursele culturale și gastronomia locală vor contribui la dezvoltarea agroturismului în spațiul rural sud-dobrogean.
2. În vederea promovării patrimoniului natural și cultural, a tradițiilor legate de pomiculturii, procesării fructelor, și valorificarea agroturistică este obligatorie construirea unor centre demonstrative, infochioscuri turistice în satele cu potențial pomicol, și semnalizarea clară a obiectivelor pe itinerariul tematic Drumul Fructelor din sistemul teritorial Dobrogea de Sud.
3. Prin valorificarea potențialului apicol, alături de rezervații naturale și areale forestiere sunt create condiții optime de motivație a consumului agroturistic și ecoturistic, având și rol educativ în ceea ce privește protecția și conservarea peisajelor forestiere locale.
4. Dezvoltarea pe direcția resurselor gastronomice specifice Dobrogei de Sud relevă „existența condițiilor optime de valorificare prin organizarea unor pensiuni agroturistice cu specific etnogastronomic: aromân (Mihail Kogălniceanu), ruso-lipovenesc (Ghindărești), turco-tătar (Băneasa, Cobadin, Independența, Dobromir, Amzacea), multiethnic (Cumpăna, Limanu, Castelu, Valu lui Traian), cu specific polivalent (Ostrov – monahal, pescăresc și viticol)” (Popescu, Gruia, 2016).
6. Unitatea administrativ-teritorială Cobadin oferă condiții optime de valorificare a resurselor turistice și agricole locale și ar putea fi un model de dezvoltare agroturistică în județul Constanța.

7. O gestionare eficientă a resurselor agricole, naturale și culturale integrate într-un traseu agroturistic polivalent de-a lungul Dunării, între Ostrov și Ghindărești, ar putea fi o soluție pentru dezvoltarea socio-economică sustenabilă a arealului rural Oltina.

CAPITOL 6 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL DE MANAGEMENT AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI PATRIMONIULUI CULTURAL

Spre deosebire de resursele atractive aparținând cadrului natural care sunt un dar al naturii, „zestrea turistică a patrimoniului cultural reprezintă o însumare de elemente cu funcție atractivă creată de om. Pe lângă obiectivele turistice menționate, concretizate în peisaj printr-o materializare certă, ceea ce le conferă și atributul permanenței, potențialul atractiv de origine antropică înglobează și o „serie de activități și manifestări nematerializate spațial. În consecință, ele vor deveni o sursă de interes turistic doar în anumite intervale ale anului. Astfel de activități și manifestări umane sunt: nedeile, târgurile și expozițiile, hramurile și pelerinajele religioase, festivalurile, competițiile, alte manifestări (festivități, sărbători)” [Ciangă, 1998].

6.1. Studiu referitor la managementul turistic și dezvoltarea patrimoniului cultural al Sistemului Teritorial Dobrogea de Sud

Managementul patrimoniului cultural este o componentă eficientă pentru sustenabilitatea turismului rural, ca o contribuție socio-economică la îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii din satele din sistemul teritorial Dobrogea de Sud.

6.1.1. Obiectivul cercetării

Acest studiu de caz evidențiază specificul cultural al sistemului teritorial Dobrogea de Sud, prin inventarierea resurselor turistice culturale, care prin integrarea lor în circuite turistice rurale vor reprezenta o soluție pentru dezvoltarea socio-economică sustenabilă a comunităților locale rurale din acest areal.

6.1.2. Metoda de cercetare

„Metodologia cercetării este reprezentată de documentare bibliografică și cartografică, cercetare de teren pentru identificarea distribuției teritoriale a resurselor turistice culturale din unitățile administrativ-teritoriale rurale din Dobrogea de Sud” [Popescu; Gruia, 2017].

Analiza distribuției teritoriale a resurselor culturale corelată cu tradițiile și obiceiurile populației locale, cartografierea acestora va evidenția posibilele sate turistice și trasee culturale, ca o soluție pentru dezvoltarea locală pe termen mediu și lung în spațiul rural al sistemului teritorial Dobrogea de Sud.

6.1.3. Rezultate și discuții

Multiculturalismul sistemului teritorial Dobrogea de Sud, ca specific aparte, este subliniat de ponderea principalelor comunități în structura etnică a populației din unitățile administrativ-teritoriale rurale. Pe de altă parte, Dobrogea de Sud dispune și de un „patrimoniu cultural diversificat: mănăstiri, vestigii istorice, muzee, artă populară tradițională, sate cu specific dobrogean” [Popescu; Gruia, 2017].

Resursele turistice cu valoare culturală sunt reprezentate prin: Situri arheologice; Monumente și situri istorice; Colecții muzeale; Lăcașuri de cult aparținând mai multor confesiuni religioase constituie elemente de atractivitate prin semnificația sărbătorilor, vechimea așezămintelor și stilul arhitectural, amplasament; Centre etnografice; Evenimente tradiționale locale din timpul anului; Alte obiective.

6.1.4. Stabilirea unor trasee agroturistice în relație cu elementele culturale ale zonei sud-dobrogene

În scopul eficientizării și valorificării resurselor patrimoniului cultural prin turism rural pot fi propuse următoarele trasee cultural-turistice:

Traseu	Descrierea Traseului
Trasee cultural-istorice	Constanța - Murfatlar (Ansamblul rupestru în cretă)- Adamclisi (Tropaeum Traiani Monument, muzeu de istorie) - Ion Corvin (vestigii istorice) - Oltina (Altinum) - Ostrov (Durustorum și Păcuiul lui Soare); Topalu (Capidava) – Cernavodă (Axiopolis) - Cochirleni (Mormântul pictat de pe Dealul Hinog) - Rasova (vestigii istorice) - Dunăreni (Sacidava) - Ion Corvin (vestigii istorice);
Trasee cultural-religioase	Constanța - Mihail Kogălniceanu (Biserica catolică Sf. Anton) - Crucea (Mănăstirea Izvorul Tămăduirii) – Ghindărești (biserica lipovenească); Crucea - Topalu (Sf. Epictet și Astion) - Cernavodă - Ion Corvin (Peștera Sf. Apostol Andrei); Ostrov (Dervent) - Lipnița (Sf. Ioan Botezatorul) - Adamclisi (Sf. Filip) - Cobadin - Murfatlar (Mănăstirea Sf. Teotim); Mangalia - Costinești (Sf. Elena de la Mare) - Constanța - Murfatlar - Saligny (Mănăstirea Înălțarea Domnului) - Cernavodă;
Trasee cultural-etnografice	Mangalia - Cumpăna (tradiții multietnice) - Constanța - Mihail Kogălniceanu (tradiții aromâne) - Ghindărești (tradiții lipovenești); Constanța - Murfatlar (enoturism, gastronomie locală) - Cobadin (tradiții aromâne și turco-tatare) - Ion Corvin (tradiții apicole) - Ostrov (bucătărie locală, pescuit, enoturism); Constanța - Murfatlar (enoturism, bucătărie locală) - Cernavodă (enoturism) - Rasova (pescuit, bucătărie tradițională, enoturism) - Băneasa (tradiții turco-tatare) - Oltina (pescuit, bucătărie tradițională locală, enoturism);
Circuite culturale polivalente	Cernavodă - Ion Corvin (turism religios, turism etnografic) - Adamclisi (turism istoric) - Cobadin (turism etnografic) - Murfatlar (turism istoric, religios, etnografic) - Saligny (turism istoric, științific) - Cernavodă; Ostrov - Ion Corvin - Rasova (turism etnografic) - Cernavodă - Saligny - Murfatlar - Adamclisi - Ion Corvin - Ostrov; Mangalia - Constanța - Murfatlar (turism istoric, religios, etnografic) - Cernavodă - Topalu (turism etnografic, istoric, religios) - Crucea - Constanța - Mangalia.

6.2. Potențialul agrorural cultural al UAT Adamclisi

Făcând parte dintr-o regiune cu profil agricol, acest areal dispune și de prezența unor resurse naturale și culturale deosebite. Prin asocierea activităților specifice agricole cu resursele culturale și cele ale mediului natural, o localitate din arealul rural Adamclisi poate îndeplini criteriile unui sat turistic.

6.2.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestei lucrări este de a identifica și evalua resursele turistice din arealul rural Adamclisi, precum și oportunitățile de valorificare a acestora în scopul dezvoltării sustenabile a economiei spațiului rural din acest areal.

6.2.2. Metoda de cercetare

Informații cu privire la potențialul turistic din arealul rural Adamclisi s-au obținut atât prin documentare bibliografică, cât și prin cercetare de teren cu scopul de a inventaria și evalua resursele cu potențial turistic, infrastructura existentă, activitățile turistice cu caracter recreativ și cultural, în vederea identificării unor soluții de management rural sustenabil.

6.2.3. Rezultate și discuții

Criteriile de evaluare a potențialului turistic din arealul rural Adamclisi sunt evidențiate în tabelul 6.1.

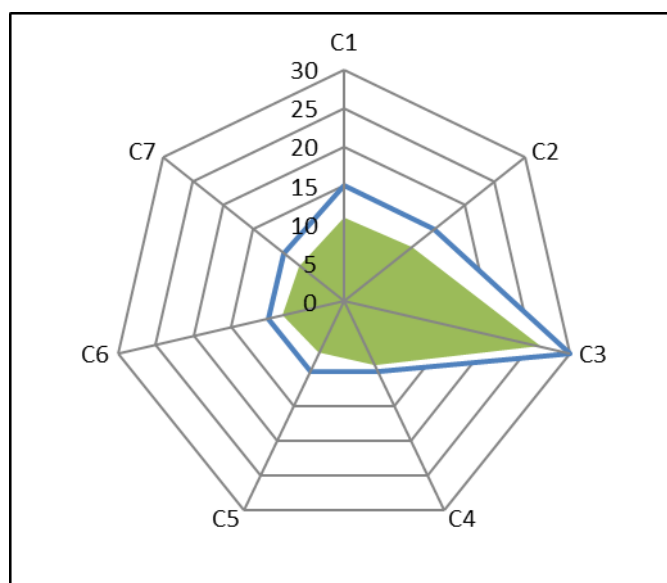

Figura 6.6. Arealul rural Adamclisi – un model de dezvoltare turistică

Tabel 6.1. Evaluarea potențialului turistic al arealului rural Adamclisi

Criteriu	C_1	C_2	C_3	C_4	C_5	C_6	C_7	Total
Valoare	35.98	36.13	41.81	46.42	37.84	38.68	35.85	272.71
Pondere (%)	10.8	11.3	26.1	9.1	7.4	8.1	7.3	80.1

Prin însumarea punctajelor de la cele 7 criterii rezultă un total de 272.71 de puncte. În figura 6.6 este reprezentat printr-un model grafic heptavalent raportat la modelul ideal. Conform metodologiei proprii

de evaluare a potențialului turistic, cu o pondere de 80.1%, arealul rural Adamclisi este inclus în categoria cu potențial turistic ridicat.

6.3. Concluzii

1. Există sate cu numeroase resurse culturale ce pot evidenția potențialul turistic local, dar este nevoie de o strategie complexă de promovare a patrimoniului cultural local/regional.
2. În sistemul teritorial Dobrogea de Sud, turismul cultural poate avea și rol educațional și se poate realiza individual sau combinat cu alte tipuri de turism.
3. Turismul cultural poate fi o alternativă viabilă la turismul litoral, care este forma dominantă a turismului în sistemul teritorial Dobrogea de Sud, dar cu caracter sezonier.
4. Managementul eficient al resurselor agricole, al resurselor naturale și culturale integrate în traseu/circuit turistic sau ofertă turistică poate fi o soluție pentru dezvoltarea socio-economică sustenabilă a arealului rural Adamclisi.
5. Eficiența managerială a patrimoniului cultural din sistemul teritorial Dobrogea de Sud va determina integrarea turistică a unor sate în rute culturale, ca o soluție pentru dezvoltarea sustenabilă socio-economică a acestui areal.

CAPITOL 7 CERCETARE PRIVIND DEZVOLTAREA UNUI MODEL DE MANAGEMENT AGROTURISTIC POLIVALENT PE DIRECȚIA CRITERIULUI INFRASTRUCTURA SPECIFIC TURISTICĂ

Infrastructura însumează totalitatea bunurilor și mijloacelor prin care resursele atractive ale unui teritoriu sunt exploatate turistic. În majoritatea cazurilor, elementele sale componente nu au fost create pentru a satisface nevoi recreative sau curative. Acest atribut l-au câștigat pe parcurs, simultan cu inițierea activităților turistice la nivel regional. Această componentă importantă a ofertei turistice are o contribuție la clasificarea și ierarhizarea zonelor turistice.

7.1. Analiza particularităților și evoluției agroturismului în relație cu Infrastructura

Componenta de infrastructură trebuie analizată din perspectiva relației cu celelalte resurse teritoriale, prin intermediul unor scenarii de dezvoltare sustenabilă pentru populație și activitățile socio-economice specifice, având un rol esențial și în procesul de amenajare turistică a spațiului rural.

7.1.1. Obiectivul cercetării

Scopul acestui studiu de caz este reprezentat de analiza diagnostică a infrastructurii sistemului teritorial Dobrogea de Sud și utilizarea sa turistică, în vederea sustenabilității și eficientizării socio-economice a comunităților locale din mediul rural.

7.1.2. Metoda de cercetare

Pentru evaluarea gradului de dezvoltare a infrastructurii din UAT ale sistemului teritorial Dobrogea de Sud a fost aplicată metoda analizei multicriteriale. În funcție de potențialul de infrastructură a rezultat ierarhizarea UAT în vederea corelării acesteia cu resursele turistice rurale. De asemenea este

reprezentată cartografic, rețeaua căilor de comunicație și a satelor cu potențial turistic din sistemul teritorial Dobrogea de Sud.

7.1.3. Rezultate

Caracteristicile infrastructurii din sistemul teritorial Dobrogea de Sud pot fi grupate pe criterii, astfel:

Infrastructura de comunicație (figura 7.1) este bine dezvoltată și diversificată la nivelul întregii regiuni, fiind favorizată în special de factorii naturali.

Unități de cazare și unități de alimentație publică sunt bine reprezentate în special în UAT de pe litoral.

Infrastructura terapeutică este mai puțin prezentă în satele dobrogene, posibilități de dezvoltare existând doar în sectorul litoral (Agigea, Costinești, 23 August, 2 Mai, Vama Veche), și mai puțin în rest, cum ar fi resurse de ape termale în sectorul dunărean Ghindărești-Topalu.

Infrastructură de agrement există sau poate fi dezvoltată în sectorul litoral, în preajma arealelor lacustre dunărene sau maritime, atât pentru pescuit, cât și pentru sporturi nautice, mai puțin în rest (parcuri de aventură sau centre de echitație).

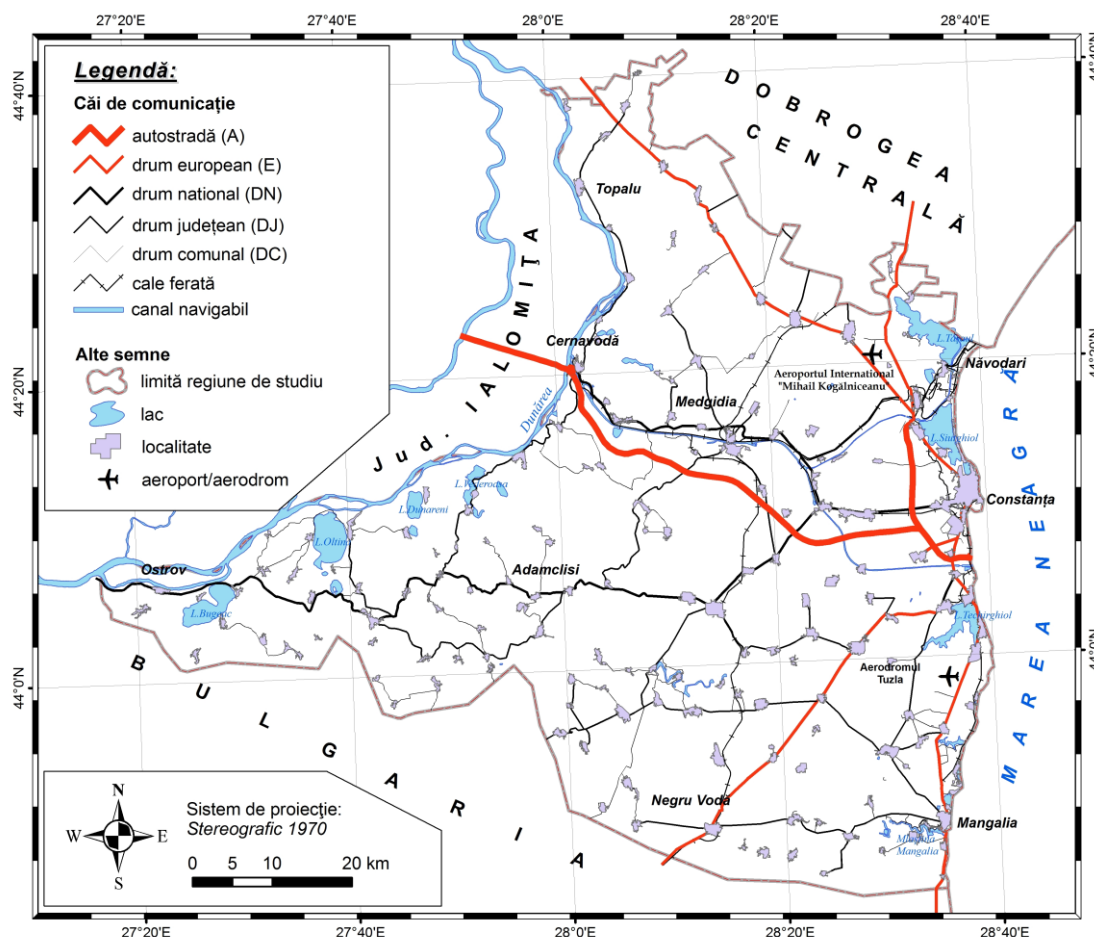

Figura 7.1 Potențialul de comunicație din sistemul teritorial Dobrogea de Sud

7.2. Potențialul agroturistic din sectorul dunărean al sistemului teritorial Dobrogea de Sud

Sectorul dunărean din sistemul teritorial Dobrogea de Sud are „un potențial reprezentat de peisajul natural, aparent monoton, dar cu elemente specifice pe unele areale, unde arta populară tradițională, siturile istorice și arheologice, dar și satele dobrogene ar putea atrage turiști. Managementul integronic al activităților agro-rurale este un factor important care contribuie la dezvoltarea sustenabilă a turismului în sectorul dunărean din sistemul teritorial Dobrogea de Sud. Oferind suport pentru dezvoltarea agroturismului, acesta va susține dezvoltarea comunităților locale, ca și componentă a sistemului teritorial” [Popescu et al., 2019].

7.2.1 Obiectivele cercetării

Scopul acestui studiu este „de a defini specificul agroturistic al satelor situate în lungul Dunării, din cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud prin analiza geografică a patrimoniului natural și cultural și oportunitățile de valorificare agroturistică pentru o eficiență socio-economică sustenabilă a comunităților locale din mediul rural” [Popescu et al., 2019].

7.2.2. Metodologia cercetării

Metodologia propusă în acest studiu pentru evaluarea potențialului agroturistic se bazează pe metodologia de evaluare a potențialului turistic în unitățile administrativ-teritoriale din România, sistemul european de indicatori turistici, alte metode. De asemenea, s-a aplicat metoda analizei multicriteriale pentru evaluarea potențialului turistic agro-rural pe baza a 7 criterii, fiecare cu câte 5 indicatori. Pentru fiecare criteriu a fost acordată o pondere între 10% și 30%, care prin însumarea acestora va rezulta o valoare absolută de 100% echivalentă pentru un model ideal de dezvoltare agroturistică. Astfel, se va realiza o ierarhie a UAT în funcție de potențialul agroturistic și regionarea acestora în cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud. Analiza distribuției spațiale a resurselor turistice, asocierea acestora cu tradițiile și obiceiurile locale, prelucrarea datelor statistice și cartografierea vor sublinia rețelele și nodurile potențiale pentru optimizarea unui traseu turistic de-a lungul Dunării pe baza unui management sustenabil.

7.2.3. Rezultate și discuții

Trăsăturile celor 7 criterii care evidențiază potențialul agroturistic din UAT situate de-a lungul Dunării din sistemul teritorial Dobrogea de Sud sunt descrise mai jos.

C1-Resursele geoturistice naturale: sectorul dunărean reprezintă o regiune bogată de resurse naturale. În acest sens, cele 10 UAT aparțin primei categorii, cu valori de referință 40,84-50,05, reprezentând între 12% și 15% din valoarea potențialului agroturistic.

C2-Patrimoniul etnocultural: pentru acest criteriu, 2 UAT aparțin primei categorii, cu valori de referință 41,58-44,44, reprezentând mai mult de 12% din valoarea potențialului agroturistic. Alte 8 UAT aparțin categoriei a 2-a, cu valori de referință 33,37-39,87, reprezentând între 9% și 12% din valoarea potențialului agroturistic.

C3-Produsele alimentare tradiționale ale comunității locale: 4 UAT aparțin primei categorii, cu valori de referință 43,20-50,40, reprezentând mai mult de 24% din valoarea potențialului turistic. Alte 6 UAT-uri

aparțin categoriei a 2-a, cu valori de referință 32,54-39,05, reprezentând între 18% și 24% din valoarea potențialului turistic.

C4-Obiective și locații antropice: resursele culturale sunt diverse, astfel 4 UAT aparțin primei categorii, cu valori de referință 41,17-47,73, reprezentând mai mult de 8% din valoarea potențialului turistic. 5 UAT aparțin categoriei a 2-a, cu valori de referință 31,92-39,71, reprezentând între 6% și 8% din valoarea potențialului turistic. 1 UAT aparține categoriei a 3-a cu valoarea de referință 29,06, reprezentând mai puțin de 6% din valoarea potențialului turistic.

C5-Infrastructura tehnică și materială: este mai puțin dezvoltată, în acest caz, 7 UAT aparțin categoriei a doua cu valori de referință 31,65-39,14, reprezentând 6% - 8% din valoarea potențialului turistic, iar 3 UAT aparțin categoriei a 3-a cu valori de referință 23,59-28,79, reprezentând 4%-6% din valoarea potențialului turistic.

C6-Infrastructura de comunicații și transport: pentru acest criteriu, 4 UAT aparțin primei categorii, cu valori de referință 40,29-49,08, reprezentând mai mult de 8% din valoarea potențialului turistic, 6 UAT aparțin categoriei a doua cu valori de referință 35,67-39,61, reprezentând 6%-8% din valoarea potențialului.

C7-Produsele meșteșugărești tradiționale ale comunității locale: 3 UAT aparțin primei categorii, cu valori de referință 40,17-45,52, reprezentând mai mult de 8% din valoarea potențialului turistic, 7 UAT aparțin categoriei a 2-a cu valorile de referință 34,24-38,32, reprezentând sub 8% din valoarea potențialului turistic.

Centralizând valorile pentru fiecare criteriu, rezultatele evidențiază 1 UAT aparținând rangului 1 (Ostrov), cu mai mult de 90% din valoarea potențialului turistic, 1 UAT aparțin rangului 2 (Lipnița), 7 UAT aparțin rangului 3 și 1 UAT aparțin rangului 4 (Băneasa). Datele prezentate mai sus și din figura 7.4 se observă distribuția teritorială a valorii potențialului agroturistic la nivelul fiecărui UAT. Astfel în sectorul dunărean se înregistrează cele mai mare valori ale potențialului agroturistic.

7.3 Concluzii

1. Sistemul teritorial Dobrogea de Sud dispune de o infrastructură diversificată, dezvoltată parțial, dar care poate pune în valoare potențialul agroturistic din spațiul rural al acestei regiuni.
2. Cel mai bine reprezentate sunt căile de comunicație, datorită factorilor naturali care au favorizat dezvoltarea lor, precum și infrastructura de cazare în unitățile administrative-teritoriale din sectorul litoral.
3. Sectorul dunărean din podișul Dobrogei de Sud are resurse turistice originale și diverse, dar sunt exploatate doar parțial, un motiv fiind lipsa infrastructurii de cazare.
4. Caracteristicile turistice ale sectorului dunărean din podișul Dobrogei de Sud sunt multiculturale datorită populației majoritare românești și a grupurilor etnice care locuiesc (lipoveni, turci, tătari) și a potențialului turistic diversificat (Dunăre, lacuri, zone protejate, mănăstiri, obiective turistice, artă populară tradițională, sate) cu specific local.

5. Dezvoltarea pe direcția resurselor agroturistice din sectorul dunărean relevă condiții optime de valorificare prin organizarea unor pensiuni în satele cu resurse locale: turism pescăresc (de-a lungul Dunării), turism viticol (Lipnița) turism apicol (Ion Corvin), etnogastronomie (Iipovenească - Ghindărești, turcească - Băneasa), pescuit și oenoturism (Topalu, Rasova, Aliman), polivalent (monahal, pescuit și oenoturism - Ostrov).

6. Relevanța turismului agro-rural al sistemului teritorial Dobrogea de Sud bazată pe asocierea de obiceiuri și tradiții ale comunităților locale cu alte resurse turistice, poate fi integrată într-un traseu agroturistic de-a lungul Dunării, va contribui la dezvoltarea bioeconomică, cu valențe culturale și socio - economice în acest areal rural.

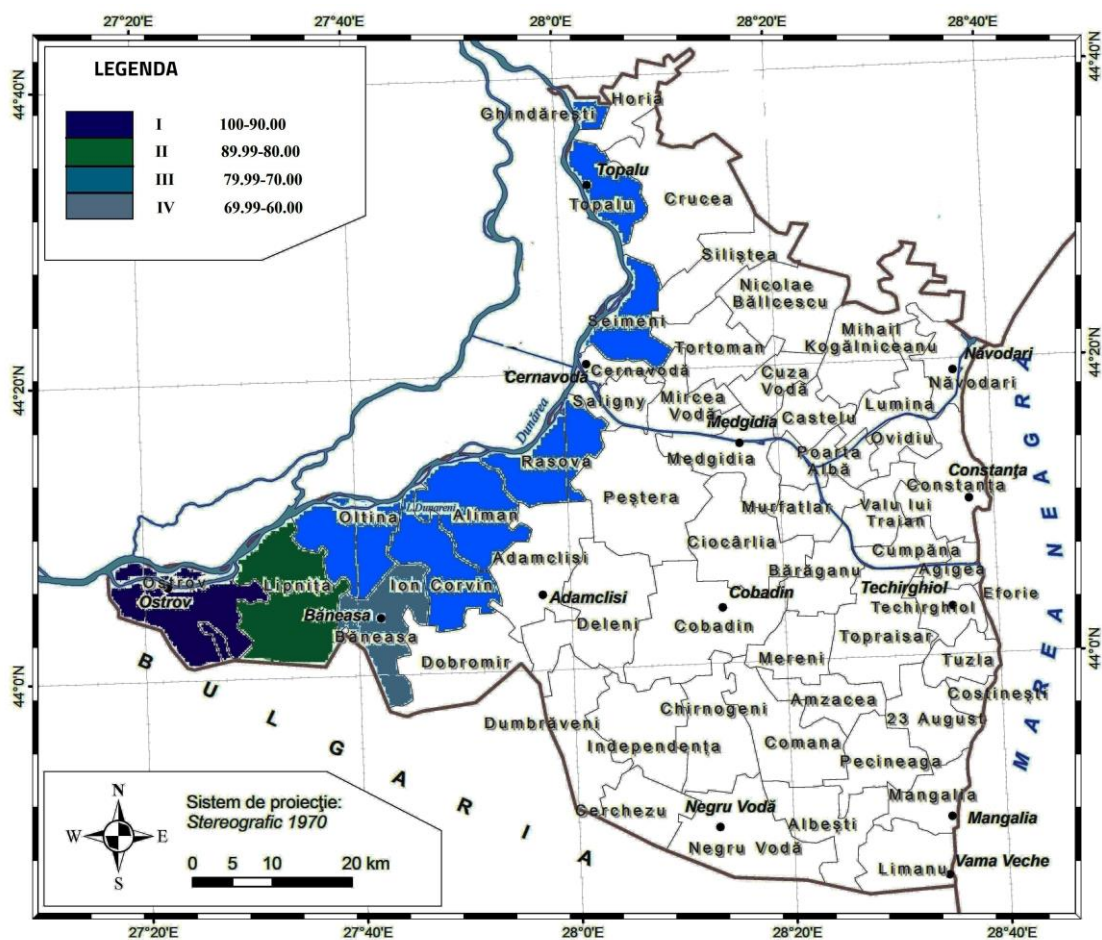

Figura 7.4. Valoarea potențialului agroturistic (%) în UAT din sectorul Dunărean

CAPITOL 8 REALIZAREA UNUI MODEL MANAGERIAL AGROTURISTIC INTEGRAT, PE BAZA ANALIZEI MULTICRITERIALE *HEPTAVALENTE* CU APLICAȚII LA UNITĂȚILE ADMINISTRATIVE DIN SISTEMUL TERITORIAL DOBROGEA DE SUD

Managementul este într-o continuă dezvoltare, cu forme tot mai cuprinzătoare și aprofundate, ca de exemplu dinamica de integrare cu tendință spre optimizare și eficientizare. În acest sens, pentru înțelegerea corectă a sistemelor complexe cum sunt și cele agroturistice (**agricultură + turism + mediu + cultură**), o formă evolutivă a managementului modern este cea a demersului științific al

managementului integronic [Gruia, 2013]. Ne referim la o direcție de evoluție a managementului cu potențial emergent, unde **integrarea multiplă a sistemelor** este abordată ca un flux, ca o înlănțuire POLIVALENTĂ de sisteme într-un proces dinamic de integrare (alcătuind un „flux integronic”, ca de exemplu heptavalent), așa cum o tehnologie este o înlănțuire de procese alcătuind fluxul tehnologic.

Agroturismul este în esență un sistem complex de tip mediu-economie ce funcționează pe principii bioeconomice și de **management integronic până la nivel de ecosistem**. Acest mod de acțiune managerială își propune și o serie de acțiuni ce vizează **peisajul teritorial** („landscape management”), care să inducă eficiență economică și eficacitate sistemică și concomitent să oprească procesul de degradare și să favorizeze acumularea treptată de resurse. Ca de exemplu anumite elemente pe care le întâlnim și în demersul agroturistic, vizând: materia organică, fluxurile de apă și nutrienți, în general o mai bună funcționare a proceselor sanogene (processe ecologice și biologice sănătoase, soldate cu obținerea de produse de calitate, mai ales de natură agro-alimentară, calitate specifică de altfel activității din agroturism : hrană, cazare și evenimente ș. a.

8.1 Cercetări legate de prelucrarea analizelor diagnostic pentru elaborarea modelului polivalent prognozat privind potențialul agroturistic din sistemul teritorial Dobrogea de Sud

„Dobrogea de Sud este o unitate de podiș situată în partea sud-estică a României între Dunăre și Marea Neagră, și constituie un sistem teritorial bine evidențiat alcătuit din 46 UAT rurale. Sistemul teritorial rezultă din interrelațiile care se stabilesc între mediul natural și celelalte medii artificiale (*economic, construit, social, psihologic*), având o fizionomie și o funcționalitate strâns dependente de intensitatea și formele pe care le îmbracă relațiile dintre acestea. În cadrul acestui sistem teritorial se disting *macrosistemul natural* (relief, sol, apă, climă, vegetație, faună) și *macrosistemul socio-economic* (populația, activitățile, așezările omenești, comportamentul comunităților umane). Analiza geografică a teritoriului este esențială în dezvoltarea locală și regională, având în vedere atingerea unor finalități culturale și socio-economice, precum turismul rural și agroturismul. Integritatea și coeziunea sistemului teritorial pot fi evaluate prin intercondiționarea componentelor sale *mediu-societate-economie-infrastructură*. În vederea realizării unei diagnoze corecte asupra stării sistemului teritorial investigat acestea sunt analizate individual, dar și în relație unele cu celelalte. Organizarea spațiului geografic din cuprinsul unui teritoriu trebuie analizată din perspectiva relației funcționale dintre resurse și posibilitățile de valorificare, prin intermediul unor scenarii de dezvoltare sustenabilă, componentă de susținere a populației și activităților acesteia, cu rol esențial în procesul de amenajare a teritoriului. Relația dintre resursele naturale ale teritoriului și valorificarea acestora, constituie baza oricărui demers ce vizează amenajarea, inclusiv în scop agricol și turistic. Dacă nu este inclusă și zona litorală, sistemul teritorial Dobrogea de Sud are o importanță relativ redusă din punct de vedere turistic. Totuși există un potențial reprezentat de peisajul natural aparent monoton, dar cu elemente specifice pe anumite areale, unde arta populară tradițională, siturile istorice și arheologice, satele cu specific tradițional dobrogean atrag turiști” [Popescu et al., 2019].

Patrimoniul natural. Caracteristicile acestui criteriu au fost descrise în capitolul 4. Prin aplicarea metodei analizei multi-criteriale, pentru evaluarea potențialului patrimoniului natural (*elemente geomorfologice, factori bioclimatici, elemente de hidrografie, floră, faună, arii protejate, peisaj natural*)

în funcție de resursele patrimoniului natural cele 45 UAT rurale din sistemul teritorial Dobrogea de Sud sunt încadrate astfel: 11 în rangul I, 6 în rangul II, 19 în rangul III, 9 în rangul IV.

Patrimoniul cultural. Trăsăturile acestui criteriu au fost prezentate în detaliu în cadrul cercetărilor din capitolul 6. Prin aplicarea metodei analizei multi-criteriale, pentru evaluarea potențialului patrimoniului cultural (*situri arheologice, religioase, culturale, colecții muzeale, etnografice, manifestări tradiționale, obiceiuri și tradiții*) în funcție de resursele patrimoniului cultural cele 45 UAT rurale din sistemul teritorial Dobrogea de Sud sunt încadrate astfel: 2 în rangul I, 5 în rangul II, 12 în rangul III, 26 în rangul IV.

Activitățile agricole tradiționale. Aspectele potențialului agricol din sistemul teritorial Dobrogea de Sud au fost descrise în cadrul capitolului 4. Prin aplicarea metodei analizei multi-criteriale, pentru evaluarea potențialului activităților agricole tradiționale (*cultivarea plantelor și prelucrarea produselor vegetale, creșterea animalelor și procesarea produselor de origine animală, meșteșuguri, produse artizanale*) cele 45 UAT rurale din Dobrogea de Sud sunt încadrate în două categorii: 16 în rangul I, 29 în rangul II. Fiind o regiune omogenă din punct de vedere agricol, diferențierile apar doar în cadrul unor UAT rurale cu profil viticol, pomicol sau apicol.

Infrastructura. Caracteristicile potențialului de infrastructură au fost prezentate detaliat în capitolul 7. Prin aplicarea metodei analizei multi-criteriale, pentru evaluarea potențialului de infrastructură la nivelul UAT rurale din sistemul teritorial Dobrogea de Sud, este prezentată ierarhizarea unităților administrativ-teritoriale rurale în funcție de acest criteriu. Valorile cele mai mari corespund unui grad ridicat de dezvoltare a infrastructurii (rangul I), iar cele mai mici corespund unui grad scăzut de dezvoltare (rangul V). Cele mai mari valori corespund unor UAT_{rurale} de pe litoral (Costinești, Limanu, 23 August, Tuzla), urmate de câteva UAT_{rurale} din sectorul dunărean (Ostrov, Seimeni, Oltina, Topalu, Lipnița). Se remarcă și câteva UAT_{rurale} din rangul III cu potențial turistic (Rasova, Cumpăna, Ion Corvin, Aliman, Ghindărești, Peștera, Adamclisi, Cobadin).

8.2 Elaborarea unui model heptavalent de dezvoltare agroturistică

Este știut că „managementul eficient al unui sistem teritorial contribuie la o dezvoltare economică sustenabilă a arealului respectiv. În acest context, managementul integrat al activităților agro-rurale constituie un factor important care contribuie la dezvoltarea sustenabilă a turismului din Dobrogea de Sud. Oferind suportul dezvoltării agroturismului, acesta va susține dezvoltarea comunităților locale, componentă a sistemului teritorial. Activitățile din sfera agroturismului pot relansa economic satele, pot contribui la modernizarea infrastructurii, pot atrage diferiți investitori, dacă locuitorii spațiului rural adoptă o atitudine favorabilă, care să fie receptată corect de turiștii ce preferă acest tip de turism și dacă autoritățile locale se implică suficient de mult în dezvoltarea acestei activități economice profitabile” [Gruia, 2017]. Polivalența agroturistică este rezultatul asocierii mai multor criterii de evaluare a potențialului agroturistic al unei UAT și poate constitui suportul sustenabilității unei comunități locale rurale. În prezentul studiu au fost luate în calcul 7 criterii, fiecare având subordonate câte 5 subcriterii (indicatori). Fiecărui criteriu i s-a atribuit o pondere (cuprinsă între 10% și 30%), valoarea polivalenței agroturistice rezultând din însumarea ponderii celor 7 criterii. Modelul absolut al polivalenței agroturistice are valoarea 100 și o reprezentare grafică heptagonală.

8.2.1. Obiectivele cercetării

Scopul acestui studiu este definirea specificului agroturistic polivalent al sistemului teritorial Dobrogea de Sud, printr-o analiză diagnostică a patrimoniului natural și cultural și prin oportunitățile de valorificare agroturistică, în vederea sustenabilității și eficientizării socio-economice a comunităților locale din mediul rural. Obiectivele specifice sunt legate de „identificarea, structurarea și optimizarea resurselor turistice corelate cu activitățile agricole tradiționale ale populației locale pentru a evidenția polivalența și creșterea eficacității agroturistice a arealului studiat.

8.2.2. Metodologia cercetării

Criteriile polivalenței agroturistice care au fost stabilite pentru elaborarea modelului de dezvoltare agroturistic sunt:

C₁-Resursele geo-turistice naturale cu o pondere de 15% și indicatorii: *relief, climă, ape, biodiversitate (vegetație, faună, arii protejate), peisaj natural;*

C₂-Patrimoniu etnocultural cu o pondere de 15% și indicatorii: *structura etnică a populației, port popular/folclor, arhitectură tradițională, ocupații/tehnici tradiționale, evenimente/sărbători tradiționale;*

C₃-Produse alimentare tradiționale ale comunității locale cu o pondere de 30% și indicatorii: *potențialul agricol-vegetal, potențialul agricol-zootehnic, prelucrarea produselor de origine vegetală, prelucrarea produselor de origine animală, gastronomie tradițională;*

C₄-Obiective turistice antropice cu o pondere de 10% și indicatorii: *vestigii arheologice, obiective religioase, colecții muzeale, monumente/statui, altele (obiective cu valoare economică - canal, poduri, far, stațiune de cercetare etc.);*

C₅-Baza tehnico-materială cu o pondere de 10% și indicatorii: *dotări edilitare, servicii locale administrative, baza de cazare, baza de alimentație publică, baza terapeutică/de agrement;*

C₆-Potențialul de comunicație cu o pondere de 10% și indicatorii: *servicii de telecomunicații, acces la infrastructura rutieră, feroviară, aeriană și navală;*

C₇-Produse artizanale tradiționale ale comunității locale cu o pondere de 10% și indicatorii: *artă textilă, meșteșugul pietrei, meșteșugul lemnului, artă decorativă, alte meșteșuguri.*

Pentru fiecare din cele 50 de UAT din sistemul teritorial Dobrogea de Sud, a fost întocmită o fișă de evaluare, care a stat la baza aplicării metodei de analiză multicriterială. Prin aplicarea metodei de analiză multicriterială, pentru fiecare criteriu în parte s-au comparat indicatorii (subcriteriile), a fost calculat coeficientul de pondere și prin înmulțirea acestuia cu nota de bonitare acordată fiecărui indicator s-a obținut o valoare, care prin însumare cu valorile celorlalți indicatori a determinat rezultatul final al unui criteriu. Pentru fiecare criteriu a fost alocată o pondere (10%-30%), care prin înmulțire cu valoarea rezultatului criteriului și însumarea cu datele similare celorlalte criterii a determinat obținerea rezultatului final - o pondere raportată la valoarea absolută de 100.

Ulterior, cele 50 UAT din sistemul teritorial Dobrogea de Sud au fost ierarhizate, în funcție de valoarea polivalenței agroturistice, pe categorii (ranguri valorice I-X). La final este reprezentată cartografic regionarea UAT din sistemul teritorial Dobrogea de Sud în funcție de valoarea polivalenței agroturistice.

8.2.3. Rezultate și discuții

Centralizând valorile obținute pentru fiecare din cele 7 criterii, rezultatele (tabel 8.6) au fost următoarele:

- 3 UAT (6%) s-a încadrat în rangul I, pondere de peste 90%, cu valori de referință 93,99%-90,73%.
- 17 UAT (34%) s-au încadrat în rangul II, pondere 80,00%-89,99%, cu valori de referință 87,20%-80,14%.
- 8 UAT (16%) s-au încadrat în rangul III, pondere 70,00%-79,99%, cu valori de referință 78,75%-70,47%.
- 16 UAT (32%) s-au încadrat în rangul IV, pondere 60,00%-69,99%, cu valori de referință 69,58%-60,04%.
- 6 UAT (12%) s-au încadrat în rangul V, pondere 50,00%-59,99%, cu valori de referință 58,81%-51,21%.

Tabel 8.6 Ierarhizarea UAT în funcție de valoarea polivalenței agroturistice (valori ponderate-%)

Rang I	(3)	Rang II	(17)	Rang III	(8)	Rang IV	(16)	Rang V	(6)
Ostrov	93,99	Topalu	87,20	Ovidiu	78,75	Saligny	69,58	Pecineaga	58,81
Limanu	90,77	Adamclisi	86,83	Valu lui Traian	78,38	N. Bălcescu	69,45	Chirnogeni	58,46
Murfatlar	90,73	Techirghiol	86,76	UAT 23 August	77,36	Deleni	68,96	Bărăganu	55,58
		Ghindărești	86,63	Băneasa	75,47	Negru Vodă	68,80	Mereni	54,81
		Cobadin	86,63	Poarta Albă	74,60	Topraisar	66,10	Cuza Vodă	52,90
		Lipnița	85,42	Crucea	73,11	Dumbrăveni	66,04	Cerchezu	51,21
		Rasova	85,42	Peștera	70,54	Ciocârlia	65,81		
		Aliman	85,09	Mircea Vodă	70,47	Castelu	65,80		
		Agigea	84,96			Dobromir	63,36		
		Oltina	84,27			Albești	62,41		
		Ion Corvin	82,72			Amzacea	62,30		
		M. Kogălniceanu	82,54			Horia	61,33		
		Cumpăna	82,33			Siliștea	61,11		
		Seimeni	82,30			Tortoman	61,02		
		Tuzla	82,18			Independența	60,15		
		Costinești	80,23			Comana	60,04		
		Lumina	80,14						

Reprezentarea grafică a modelului agroturistic polivalent ideal este de tip heptagonal cu o semiaxă alungită pe direcția C_3 , 2 semi-axe egale C_1/C_2 , respectiv 4 semi-axe egale $C_4/C_5/C_6/C_7$.

Pe criterii, cele mai mari valori obținute sunt reprezentate astfel:

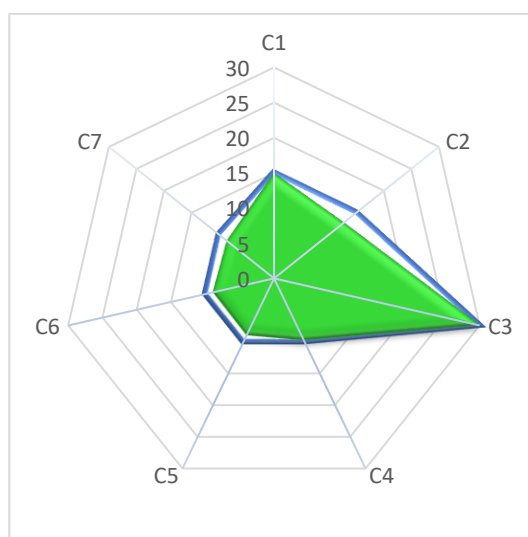
Din cele 50 UAT analizate în acest studiu, grafurile obținute sunt diverse. În unele cazuri sunt alungite (dominante) pe direcțiile unor criterii precum: C_5 (produse alimentare tradiționale), C_1 (resurse naturale),

C₇ (bază tehnico-materială), C₇ (potențial de comunicație), C₂ și C₃ (obiective culturale și patrimoniu etnocultural).

Au fost elaborate 50 grafuri de modele de dezvoltare agroturistică pentru 46 UAT rurale și 4 UAT urbane (orașe mici cu funcție agrară) din cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud. Cele 50 de grafuri se încadrează în 5 ranguri astfel:

- 3 grafuri de rang I, cu valori ponderate de peste 90,00%;
- 17 grafuri de rang II, cu valori ponderate cuprinse între 80,00% și 89,99%;
- 8 grafuri de rang III, cu valori ponderate cuprinse între 70,00% și 79,99%;
- 16 grafuri de rang IV, cu valori ponderate cuprinse între 60,00% și 69,99%;
- 6 grafuri de rang V, cu valori ponderate cuprinse între 50,00% și 59,99%.

Modelele de dezvoltare încadrate în categoria de rang I sunt în număr de 3, Ostrov în sectorul dunărean, Limanu în sectorul litoral și Murfatlar în sectorul central situat de-a lungul Canalului Dunăre – Marea Neagră. Cele trei grafuri sunt diferențiate prin faptul că graful Ostrov are valori maxime pe axele C1 și C3 fiind dominant și pe axele C2, C4 și C5, graful Limanu este dominant pe axele C2, C4, C5 și C6 cu valoare maximă pe C5, iar graful Murfatlar are un maxim pe axa C6 și dominante fiind și axele C3, C4 și C5. Valorile corespunzătoare celorlalte axe sunt relativ asemănătoare pentru cele 3 UAT-uri și ca valori se încadrează în prima categorie corespunzătoare criteriului.

Ostrov-93,99%

Legenda:

C₁-Resursele geo-turistice naturale

C₂- Patrimoniu etnocultural

C₃- Produse alimentare tradiționale

C₄- Obiective turistice antropice

C₅- Baza tehnico-materială

C₆- Potențialul de comunicație

C₇- Produse artisanale tradiționale

Modelele de dezvoltare încadrate în rangul II sunt în număr de 17 repartizate geografic astfel: 9 în sectorul dunărean (Topalu, Adamclisi, Ghindărești, Lipnița, Rasova, Aliman, Oltina, Ion Corvin, Seimeni),

5 în sectorul litoral (Techirghiol, Agigea, Cumpăna, Tuzla, Costinești), 1 în sectorul central adiacent Canalului Dunăre – Marea Neagră (Cobadin), și 2 în alte sectoare (Mihail Kogălniceanu, Lumina).

În această categorie de rang, grafurile sunt diferite, remarcându-se valori maxime pe unele axe: C3 (Cobadin, Rasova, Aliman), C1 (Lipnița, Aliman, Oltina), C4 (Adamclisi), C5 (Techirghiol, Costinești). Pentru fiecare axă se observă dominanțe în funcție de încadrarea în categoria I pentru fiecare criteriu, astfel: C1 (9UAT, din care 6 în sectorul dunărean și 3 în sectorul litoral), C2 (9UAT), C3 (14UAT), C4 (7UAT), C5 (7UAT), C6 (13UAT), C7 (4UAT). De remarcat faptul că pe axa C3 toate cele 17 UAT se încadrează în categoria I cu o pondere de cuprinsă între 24,00 și 30,00%.

Modelele de dezvoltare agroturistică încadrate în categoria de rang III sunt în număr de 8 și repartizate geografic astfel: 1 în sectorul dunărean (Băneasa), 1 în sectorul litoral (UAT 23 August), 4 în sectorul central adiacent Canalului Dunăre – Marea Neagră (Valu lui Traian, Poarta Albă, Peștera, Mircea Vodă), și 2 în alte sectoare (Ovidiu, Crucea).

În această categorie de rang, grafurile se diferențiază în funcție de dominanța unei axe pe categorii de potențial: C3 (Valu lui Traian, Ovidiu, Poarta Albă), C1 (Băneasa, Crucea, UAT 23 August), C2 (UAT 23 August, Valu lui Traian, Ovidiu, Peștera, Băneasa, Poarta Albă), C6 (Poarta Albă, Valu lui Traian, UAT 23 August, Ovidiu). Se constată o asemănare între grafurile modelelor pentru primele 3 UAT din această categorie de rang: Ovidiu, Valu lui Traian, UAT 23 August.

Modelele de dezvoltare agroturistică încadrate în categoria de rang IV sunt în număr de 16 și repartizate geografic astfel: 1 în sectorul dunărean (Dobromir), 1 în sectorul litoral (Albești), 4 în sectorul central adiacent Canalului Dunăre – Marea Neagră (Saligny, Deleni, Ciocârlia, Castelu), și 10 în alte sectoare (Nicolae Bălcescu, Horia, Siliștea, Tortoman - în partea de nord; Negru Vodă, Topraisar, Dumbrăveni, Amzacea, Independența, Comana – partea de sud).

În această categorie de rang, grafurile sunt diferite prin ușoara dominanță a unor axe în funcție de potențial (patrimoniul natural sau cultural, potențialul agricol sau cel de infrastructură). Se remarcă axe dominante astfel: C1 (Dumbrăveni, Dobromir, Deleni, Horia), C2 (Topraisar, Albești, Castelu, Ciocârlia, Nicolae Bălcescu), C3 (Negru Vodă, Nicolae Bălcescu, Saligny) și C6 (Castelu, Saligny, Nicolae Bălcescu). Restul axelor evidențiază un potențial mediu sau scăzut.

Modelele de dezvoltare agroturistică încadrate în categoria de rang V sunt în număr de 6 și repartizate geografic astfel: 1 în sectorul litoral (Pecineaga), 1 în sectorul central adiacent Canalului Dunăre – Marea Neagră (Cuza Vodă), și 4 în parte de sud (Chirnogeni, Bărăganu, Mereni, Cerchezu). În acest rang grafurile sunt relativ asemănătoare, neremarcându-se nici-o axă dominantă în mod deosebit.

Regionarea polivalenței agroturistice a avut în vedere mai multe criterii: poziția geografică în cadrul unei subunități de relief și față de un element geografic important (Dunăre, litoralul Mării Negre, canalul Dunăre – Marea Neagră), principiul vecinătății dintre UAT și conexiunea dintre ele prin accesul pe cale rutieră (drum național sau județean).

Din datele prezentate, în figura 8.4 se observă distribuția teritorială a valorii polivalenței agroturistice la nivelul fiecărei UAT din cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud. Astfel, după gradul de polivalență se pot diferenția cinci areale:

- sectorul dunărean, cu un grad al polivalenței de 83,23% și 12 UAT: 1 de rang I (Ostrov), 9 de rang II (Topalu, Adamclisi, Ghindărești, Lipnița, Rasova, Aliman, Oltina, Ion Corvin, Seimeni), 1 de rang III (Băneasa) și 1 de rang IV (Dobromir);
- sectorul litoral, cu un grad al polivalenței de 78,73% și 9 UAT: 1 de rang I (Limanu), 5 de rang II (Techirghiol, Agigea, Cumpăna, Tuzla, Costinești), 1 de rang III (UAT 23 August), 1 de rang IV (Albești) și 1 de rang V (Pecineaga);
- sectorul adiacent Canalului Dunăre – Marea Neagră cu un grad al polivalenței de 72,22% și 11 UAT: 1 de rang I (Muraftlar), 1 de rang II (Cobadin), 4 de rang III (Valu lui Traian, Poarta Albă, Peștera, Mircea Vodă), 4 de rang IV (Saligny, Deleni, Ciocârlia, Castelu) și 1 de rang V (Cuza Vodă);
- sectorul nordic (podîșul Carasu) cu un grad al polivalenței de 70,93% și 8 UAT: 2 de rang II (Mihail Kogălniceanu, Lumina), 2 de rang III (Ovidiu, Crucea) și 4 de rang IV (Nicolae Bălcescu, Horia, Siliștea, Ttortoman);
- sectorul sudic (podîșul Negru Vodă) cu un grad al polivalenței de 60,35% și 10 UAT: 6 de rang IV (Negru Vodă, Topraisar, Dumbrăveni, Amzacea, Independența, Comana) și 4 de rang V (Chirnogeni, Bărăganu, Mereni, Cerchezu);

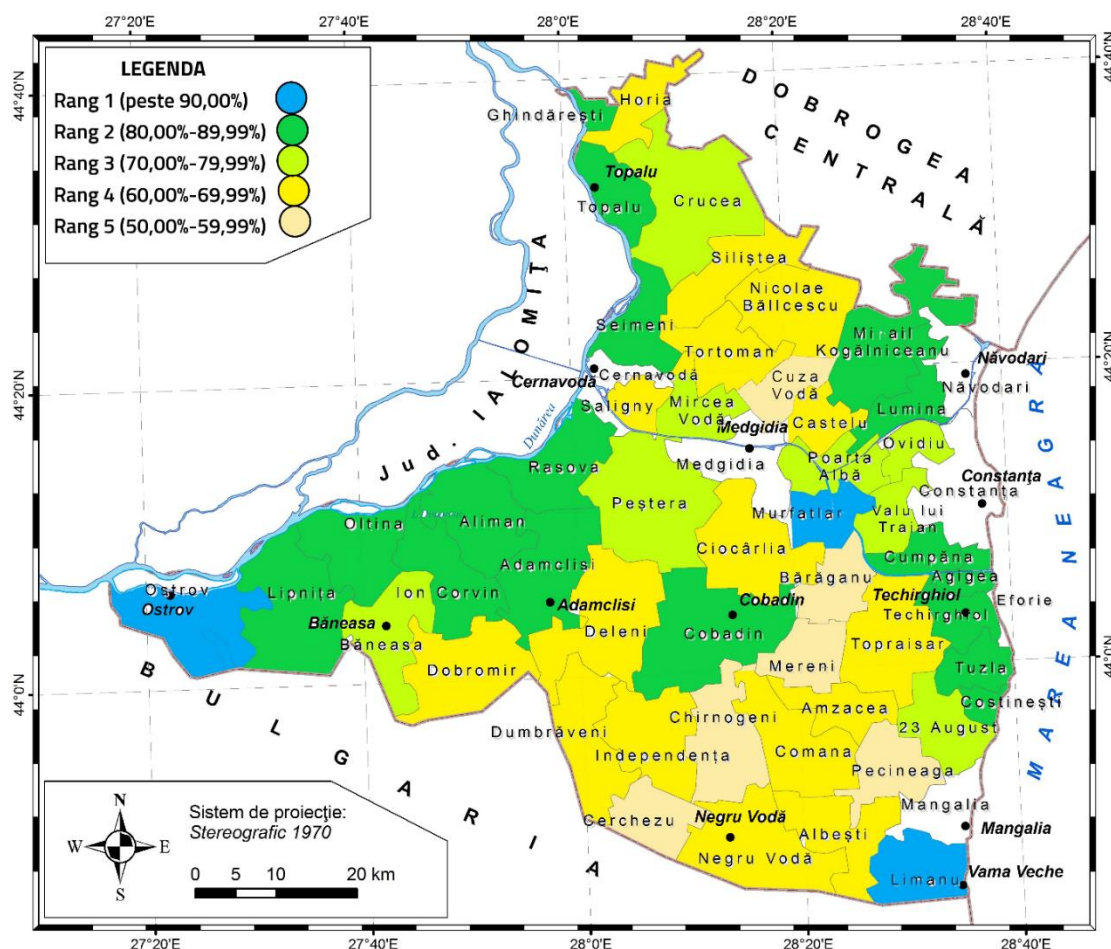

Figura 8.4 Regionarea UAT din sistemul teritorial Dobrogea de Sud, după valoarea polivalenței agroturistice

8.3 Concluzii

1. În vederea elaborării modelelor de dezvoltare agroturistică a fost elaborată într-o primă etapă o analiză diagnostică a sistemului teritorial Dobrogea de Sud prin care s-a evidențiat favorabilitatea pentru agroturism a unor factori precum patrimoniul natural și cultural, activitățile agricole tradiționale și infrastructura.
2. Criteriile care au stat la baza elaborării modelului agroturistic heptavalent au fost stabilite după mai multe cercetări, considerând că pentru optimizarea modelului sunt relevante 7 criterii: resurse geoturistice naturale, patrimoniu etnocultural, produse alimentare tradiționale ale comunității locale, obiective turistice antropice, baza tehnico-materială, potențialul de comunicație și transport, produse artisanale tradiționale ale comunității locale.
3. Pentru stabilirea valorilor optime fiecărui criteriu pentru realizarea unui model ideal a fost aplicată metoda analizei multicriteriale pentru fiecare criteriu în parte. Fiecare criteriu este structurat pe 5 subcriterii (indicatori). Prin ponderea alocată fiecărui criteriu cuprinsă între 10% și 30% și prin însumarea acestora a rezultat un model de dezvoltare agroturistic ideal cu valoarea 100.
4. Având în vedere diversitatea valorilor și analiza a 50 de modele a fost stabilită o scară a polivalenței agroturistice pe 10 ranguri (I-X, valori descrescătoare) și 5 grade de polivalență (ridicat, mediu-ridicat, mediu, mediu-scăzut, scăzut).
5. Reprezentarea grafică a modelelor de dezvoltare agroturistică polivalentă este de tip heptagonal, raportat la modelul ideal. Cele 50 de modele au fost încadrate astfel: 3 de rangul I, 17 de rangul II, 8 de rangul III, 16 de rangul IV, 6 de rangul V. Analiza modelului poate sta la baza unei strategii de dezvoltare locală la nivelul unui UAT sau a unui GAL.
6. Regionarea polivalenței agroturistice din sistemul teritorial Dobrogea de Sud s-a realizat printr-o reprezentare cartografică, acesta evidențind 5 regiuni: sectorul dunărean cu un grad ridicat de polivalență de peste 80%, 3 sectoare cu un grad de polivalență mediu ridicat cuprins între 70% și 80% (din care se remarcă sectorul litoral, urmat de sectorul adiacent Canalului Dunăre – Marea Neagră și partea de nord a acestuia) și 1 sector cu grad de polivalență scăzut de circa 60% (în partea de sud a arealului de studiu).
7. Având în vedere rezultatele obținute se propune ca pentru sectorul dunărean cu gradul de polivalență cel mai ridicat să fie promovat un traseu agroturistic polivalent de-a lungul Dunării, iar pentru întreaga regiune de studiu crearea unei asociații de promovare a satului tradițional dobrogean. Prin implicarea autorităților locale și a comunității, valorificarea agroturistică va contribui la dezvoltarea sustenabilă a spațiului rural.

CONCLUZII FINALE. CONTRIBUȚII ORIGINALE. DISEMINAREA REZULTATELOR. DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE

În cadrul tezei au fost prezentate studii și cercetări care scot în evidență o serie de concluzii generale și speciale cu privire la managementul integrat și polivalența agroturismului.

Concluzii generale

1. Agroturismul este o activitate economică ce a cunoscut o dezvoltare semnificativă pe măsură ce fermierii au constatat că pot crește eficiența economică prin valorificarea producției agro-zootehnice prin preparate culinare pe direcția alimentației publice, concomitent cu amplificarea dorinței turiștilor de a evada din mediile urbane suprasolicitate și de a-și petrece vacanțele în arealele rurale cu numeroase resurse naturale și culturale autentice.
2. Peisajul teritorial este un patrimoniu ce include valorile naturale, istorice, arhitectonice, etnografice, practicile agricole și este un element de memorie colectivă a societății dintr-o regiune. În acest sens este o resursă și devine o valoare de piață pentru activitățile economice majore, pentru amenajare, deci și pentru turism (inclusiv agroturism și turism rural).
3. Managementul eficient al peisajului teritorial contribuie la dezvoltarea economică sustenabilă a unui areal prin faptul că oferă suportul necesar dezvoltării, în cazul de față a agroturismului, astfel se va susține dezvoltarea comunităților locale, ca și componentă a sistemului teritorial. Trăsătura distinctivă a managementului teritorial (landscape management) este asociată cu conceptul de *sat inteligent* (Smart Village Concept), cu implicarea zonelor locale și comunității prin utilizarea instrumentelor digitale ce sunt văzute ca elemente de bază în această viziune („Europa rurală 2040”). Conceptul implică participarea localnicilor la îmbunătățirea condițiilor lor economice, sociale sau de mediu; cooperarea cu alte comunități, inovarea socială și dezvoltarea unui sat inteligent și strategii ceorente de aplicare. Tehnologiile digitale pot fi aplicate multor aspecte ale vieții și muncii în zonele rurale, mai ales în domeniul AGROTURISMULUI.
4. Diversitatea resurselor agricole dintr-un sistem teritorial pot pune în valoare forme diferite de manifestare agroturistică: turism viticol, turism pomicol, turism apicol, turism gastronomic, turism la fermă.
5. Agroturismul reprezintă o bună alternativă la concediile din spațiile litorale sau din orașele culturale și o adevărată oportunitate de a cunoaște mai bine cultura spațiilor rurale și de a se apropia de modul de viață tradițional.
6. Relevanța agroturistică a unui sistem teritorial rezultă din asocierea obiceiurilor și tradițiilor comunităților locale cu alte resurse turistice ce pot fi integrate în circuite și trasee turistice cu caracter polivalent care vor contribui la o dezvoltare bioeconomică cu valențe culturale și socio-economice sustenabile a spațiului rural.
7. Resursele patrimoniului natural creează condiții optime motivației consumului turistic prin cercetare, studiu, recreere, educație și trebuie valorificate astfel încât să nu distorsioneze ambientul, peisajul, autenticul și mai ales viața animalelor, plantelor și a localnicilor. Aceste resurse sunt considerate

„materia primă” sau „destinație de consum turistic”, în care activitatea turistică trebuie să țină seama de protejarea și conservarea ecosistemelor.

8. Prin conceptul de polivalență, valorificarea turistică a patrimoniului cultural asociată agroturismului poate fi o alternativă viabilă la alte forme de turism care au caracter dominant în anumite areale geografice.

9. Pentru suținerea unor activități complementare, infrastructura de cazare, agrement și alimentație publică trebuie dezvoltată și în areale cu potențial agroturistic. Asociat cu potențialul de comunicație și printr-un management eficient, infrastructura va contribui la dezvoltarea socio-economică sustenabilă a comunităților rurale.

10. Evaluarea potențialului agroturistic al unităților administrative-teritoriale dintr-un areal, corelat cu analiza diagnostică și ierarhizarea acestora la nivel local sau regional contribuie la elaborarea unui plan de acțiune ce are în vedere dezvoltarea socio-economică sustenabilă a unui sistem teritorial analizat. Principiile de aplicare trebuie corelate cu Planul de acțiune al UE privind Europa rurală 2040.

11. O strategie integrată de valorificare a patrimoniului local, înființarea unor centre de informare și promovare turistică în areale rurale semnificative în turismul agro-rural, semnalizarea corespunzătoare a obiectivelor turistice și cooperarea între autoritățile locale vor contribui la o dezvoltare sustenabilă a unor medii mai puțin favorizate.

12. Implementarea unor trasee agroturistice cu potențial polivalent la nivel regional, precum și promovarea acestora sunt aspecte ce favorizează dezvoltarea comunităților rurale.

13. Relevanța turismului agro-rural dintr-un sistem teritorial bazat pe asocierea obiceiurilor și tradițiile comunităților locale cu resursele turistice și agricole pot fi integrate într-un traseu agroturistic polivalent ce va contribui la dezvoltarea bioeconomică cu valențe culturale și socio-economice sustenabile.

14. Prin aplicarea principiilor managementului peisajului teritorial printr-un model de dezvoltare bazat pe polivalență managerială și agroturistică, se va optimiza activitatea preponderent agrară a spațiului rural în vederea unei dezvoltări socio-economice sustenabile a comunităților rurale la nivel local și regional.

Concluzii speciale

1. Activitățile din sfera agroturismului vor contribui la RELANSAREA ECONOMICĂ A SATELOR DOBROGENE, pot contribui la modernizarea infrastructurii, pot atrage diferiți investitori, dacă locuitorii spațiului rural adoptă o atitudine favorabilă, care să fie receptată corect de turiștii ce preferă acest tip de turism, și dacă autoritățile locale se implică suficient de mult în dezvoltarea acestei activități economice profitabile.

2. Valorificarea optimă a resurselor agricole și turistice locale prin agroturism va conduce la creșterea nivelului de trai al locuitorilor, protejarea și conservarea mediului și dezvoltarea socio-economică a *satului sud-dobrogean*, bazată pe principii ecologice-sustenabile.

3. Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud dispune de resurse turistice originale și diversificate, dar care sunt puse doar parțial în valoare, o posibilă cauză fiind de natură tehnică, adică mai puțin dezvoltare a infrastructurii de cazare din arealul dobrogean continental și de natură organizatorică prin slaba colaborare a actorilor locali și a sistemului de finanțare mai puțin coerent. Se impune o armonizare pe linie de INGINERIE ȘI MANAGEMENT.
4. Trăsăturile turistice specifice Sistemului Teritorial Dobrogea de Sud sunt MULTICULTURALISMUL datorat populației majoritar românești și etniilor conlocuitoare (aromâni, turci, tătari, ruși-lipoveni) și potențialul turistic diversificat (litoralul Mării Negre, lacurile maritime și dunărene, arii protejate, mănăstiri, vestigii istorice, muzee, artă populară tradițională, sate cu specific dobrogean).
5. Sistemul teritorial Dobrogea de Sud dispune de un PATRIMONIUL NATURAL diversificat, ce constituie suportul dezvoltării rurale, prin turism. Prin valorificarea potențialului turistic al patrimoniului natural sunt create condiții optime de motivație a consumului turistic, prin recreere și educație, având în vedere protecția biodiversității, conservarea peisajelor și autenticul modului de trai al localnicilor.
6. Sistemul teritorial Dobrogea de Sud dispune de un POTENȚIAL AGRICOL ridicat, determinat de poziția geografică și condițiile naturale de mediu. Resursele agricole și turistice locale sunt puse parțial în valoare, datorită infrastructurii de cazare puțin dezvoltate, cu excepția sectorului litoral.
7. Diversitatea resurselor agricole din Dobrogea de Sud pot pune în valoare FORME DIFERITE DE MANIFESTARE AGROTURISTICĂ, iar prin asocierea cu obiceiurile și tradițiile comunităților locale vor contribui la o dezvoltare bioeconomică cu valențe culturale și socio-economice sustenabile a spațiului rural din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud.
8. În sistemul teritorial Dobrogea de Sud există sate cu numeroase RESURSE CULTURALE ce pot evidenția potențialul turistic local, dar este nevoie de o strategie complexă de promovare a patrimoniului cultural local și regional. Meșteșugurile tradiționale și valorificarea produselor agricole locale, pot constitui prin integrarea în activități turistice și comerciale, motorul pentru diversificarea economiei rurale dependente de agricultură, contribuind la creșterea veniturilor populației rurale.
9. În cadrul turismului agro-rural ideea de eficientizare prin capacitatea de polivalență se poate exprima și în prin aceea că turismul cultural poate avea și ROL EDUCAȚIONAL, se poate realiza individual sau combinat cu alte tipuri de turism și poate fi o alternativă viabilă la turismul litoral, care este forma dominantă a turismului în Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud, dar cu caracter sezonier.
10. Un aspect pozitiv rezultat din cercetările efectuate este că Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud dispune de o INFRASTRUCTURĂ DIVERSIFICATĂ, care deși este dezvoltată diferențiat, ea poate pune în valoare potențialul agroturistic din spațiul rural al acestei regiuni. Cel mai bine reprezentate sunt căile de comunicație, datorită factorilor naturali care au favorizat dezvoltarea lor, precum și infrastructura de cazare în unitățile administrative-teritoriale din sectorul litoral. Pentru susținerea unor activități complementare, infrastructura de cazare, agrement și alimentație publică trebuie dezvoltată și în alte areale cu potențial agroturistic, cum ar fi sectorul dunărean.
11. Relevanța turistică a PODIȘULUI OLTINEI rezultă din asocierea activităților tradiționale ale comunităților locale cu alte resurse turistice, mai ales cu valorificarea resurselor viticole și piscicole, ca și componente agroturistice, în contextul unui traseu turistic polivalent propus în lungul Dunării,

acestea putând contribui la o dezvoltare socio-economică sustenabilă a spațiului rural din arealul Podișului Oltinei.

12. Prin existența diversității resurselor agroturistice în arealul rural OLTINA pot fi practicate următoarele forme de turism: agroturism prin valorificarea produselor locale (apicole, piscicole, viticole), turism cultural, ecoturism (bird-watching) și turism de agrement (nautic, pescuit sportiv), satul putând fi integrat într-un traseu agroturistic polivalent dunărean.

13. Dezvoltarea pe direcția resurselor turistice naturale și culturale specifice Podișului Oltinei relevă existența condițiilor optime de valorificare prin organizarea unor FERME ȘI PENSIUNI SPECIALIZATE în satele cu resurse turistice și pensiuni agroturistice cu specific: apicol (Ion Corvin), pomicol (Peștera), viticol (Adamclisi, Lipnița), pescăresc-viticol (Rasova, Aliman, Oltina), polivalent (Ostrov - monahal, pescăresc și viticol).

14. PODIȘUL CARASU dispune de resurse care pot pune în valoare potențialul agroturistic local, dar sunt necesare strategii complexe de marketing agroturistic, respectiv de promovare a patrimoniului natural și cultural, prin crearea unor puncte de informare turistică și semnalizarea obiectivelor și traseelor turistice. Acest areal oferă condiții optime de valorificare a resurselor agroturistice pentru organizarea unor pensiuni cu specific tradițional dobrogean și oferte turistice diverse: agrement, ecoturism, turism cultural, etnogastroturism, oenoturism etc.

15. Conceptul de polivalență agroturistică se exprimă și prin existența unor resurse turistice variate la OSTROV, unde se pot practica următoarele forme de turism: agroturism prin valorificarea produselor apicole, piscicole, pomicole și viticole locale, turism cultural-istoric și religios, turism științific și ecoturism, turism de agrement (pescuit sportiv, vânătoare și sporturi nautice); sunt condiții pentru organizarea unor pensiuni cu specific tradițional și poate deveni punctul de plecare al unui traseu agroturistic polivalent de-a lungul Dunării.

16. Dezvoltarea unui MANAGEMENT BAZAT PE POLIVALENȚĂ este susținut în UAT-ul Ostrov de poziția geografică, accesul la un drum național ce asigură legătura între capitala țării și litoral, apropierea de zona umedă a luncii Dunării, prezența obiectivelor cultural-istorice și religioase, podgoria Ostrov, resursele apicole și piscicole, obiceiurile, tradițiile și gastronomia locală, constituie repere pentru dezvoltarea unui agroturism sustenabil în comunitatea rurală a unității administrativ-teritoriale Ostrov.

17. Unitatea administrativ-teritorială ADAMCLISI oferă condiții optime de valorificare a resurselor turistice locale și agricole și poate constitui un model de dezvoltare agroturistică în cadrul județului Constanța. Cercetările efectuate arată că integrarea acestora într-un traseu, circuit turistic sau ofertă turistică poate fi o soluție fezabilă pentru dezvoltarea socio-economică sustenabilă a arealului rural Adamclisi.

18. Prin existența unor resurse diversificate, la TOPALU se poate aplica o strategie de dezvoltare pe principii de polivalență agroturistică bazată pe practicarea următoarele forme de turism: agroturism prin valorificarea produselor apicole, piscicole, pomicole și viticole locale, turism cultural-istoric, ecoturism, turism de agrement (pescuit sportiv, sporturi nautice, recreere) și poate fi integrat într-un traseu agroturistic polivalent de-a lungul Dunării, spre sud până la Ostrov.

19. Arealul rural COBADIN oferă condiții optime de valorificare agroturistică a resurselor patrimoniului local și poate constitui un model de dezvoltare agroturistică la nivelul județului Constanța, cât și în cadrul sistemului teritorial Dobrogea de Sud.
20. Eficiența managerială a resurselor agricole, naturale și culturale integrate într-un traseu agroturistic polivalent pe LITORALUL MARIII NEGRE, între Ovidiu și Vama Veche pot îmbunătăți dezvoltarea sustenabilă a arealelor rurale din sectorul litoral, bazat în special pe calitatea hranei și a alimentației publice în general, prin ofertele către turiști a produselor agro-alimentare de proveniență locală.
21. Există oportunitatea dezvoltării unor SATE TURISTICE, care prin autenticitate și unicitate pot determina fluxuri de turism, și vor revitaliza așezările rurale cu potențial natural, viticol și etnocultural din sistemul teritorial Dobrogea de Sud. Localnici și mici producători sunt interesați de crearea unei asociații de promovare a produsului turistic Drumul Vinului Dobrogean, care să fie inclus în diferite pachete turistice, toate susținute de o puternică digitalizare specifică unor reale sate inteligente (smart villages).
22. Modelul polivalent propus are în vedere promovarea patrimoniului natural și cultural, a tradițiilor legate de POMICULTURĂ, procesarea fructelor, dar pentru valorificarea agroturistică este obligatorie construirea unor centre demonstrative, infochioșcuri turistice în satele cu potențial pomicol, și semnalizarea clară a obiectivelor pe itinerariul tematic Drumul Fructelor din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud.
23. Modelul polivalent propus indică eficiența unui TRASEU APICOL tematic Drumul Mierii Dobrogene ce trebuie pusă în valoare prin amenajarea unei pensiuni lângă stupină, organizarea unor demonstrații ale activităților apicultorilor în cadrul unor evenimente, crearea unei rețele locale a apicultorilor pentru promovarea Produselor Apicole Locale.
24. Modelul polivalent propus relevă rolul benefic al sprijinirii MULTICULTURALISMULUI prin dezvoltarea, pe direcția resurselor turistice naturale și culturale specifice, a unui sistem integrat privind teritoriul Dobrogei de Sud. Este indicat realizarea unui Program care să scoată în evidență existența condițiilor optime de valorificare prin organizarea unor pensiuni în satele din apropierea resurselor turistice și pensiuni agroturistice cu specific: etnogastronomic (*aromân* - Mihail Kogălniceanu, *ruso-lipovenesc* - Ghindărești, *turco-tătar* - Băneasa, Cobadin, Independența, Dobromir, Amzacea, *multiethnic* - Cumpăna, Limanu, Castelu, Valu lui Traian), apicol (Ion Corvin), pomicol (Peștera), viticol (Adamclisi, Lipnița, Murfatlar, Mircea-Vodă), pescăresc-viticol (satele din lungul Dunării : Cochirleni, Rasova, Aliman, Oltina, Topalu), polivalent (Ostrov - monahal, pescăresc și viticol).
25. Modelul polivalent propus evidențiază relevanța turistică a Sistemului Teritorial Dobrogea de Sud ce rezultă din asocierea activităților tradiționale ale comunităților locale cu alte resurse turistice, mai ales cu valorificarea resurselor viticole și piscicole, ca și componente agroturistice în contextul unui TRASEU AGROTURISTIC POLIVALENT PROPUȘ ÎN LUNGUL DUNĂRII, între Ostrov și Ghindărești.
26. Prin aplicarea integrată a MODELULUI DE DEZVOLTARE propus în cadrul tezei, bazat pe polivalență managerială și agroturistică, se va OPTIMIZA activitatea preponderent agrară a spațiului rural sud-dobrogean, în vederea unei dezvoltări socio-economice sustenabile a comunităților locale rurale din

Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud, sistem OBIECTIVIZAT, cu evidențierea profilului polivalent integrat al diverselor sate și UAT-uri, având ca finalitate baza științifică de natură inginerescă și managerială necesară argumentării și utilizării diverselor tipuri de finanțare.

BIBLIOGRAFIE (selectiv)

1. * * * (2005): *Geografia României*, vol. V, Editura Academiei Române, București
2. * * * <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/>
3. Albu, R. G. (2007): *Evaluarea potențialului turistic în perspectiva dezvoltării durabile*. Editura Universității Transilvania din Brașov
4. Aranzabal, I., Schmitz, Maria, Pineda, Fr. (2009): *Integrated landscape analysis and planning: a multi-scale approach for oriented management of tourist recreation*. In: *Environmental Management* 44:938-951 Springer
5. Baci, N. (2014): *Dinamica și tipologia peisajului. Note de curs*, Editura Bioflux, Cluj-Napoca
6. Bălțeanu, D. (coord.) (2005): *România: spațiu, societate, mediu*, Editura Academiei Române, București
7. Berca, M. (2003): *Ingineria și managementul resurselor pentru dezvoltare rurală*, Editura Ceres, București
8. Bobancu, Ș. (2014): *Creativitate și Inventivitate*, note de curs, Școala Doctorală Interdisciplinară, Universitatea Transilvania din Brașov
9. Bogan, Elena (2012): *Rural tourism as a strategic option for social and economic development in the rural area in Romania*. In: *Forum geografic. Studii și cercetări de geografie și protecția mediului* XI(2):37-43, Universitatea din Craiova
10. Bordânc, Floarea (2008): *„Analiza regională a spațiului rural dobrogean”*, Editura Universitară, București
11. Bran, Florina, Hincu, Daniela, Ioan, Ildiko (2010): *Potential of rural tourism in Romania*. In: *Journal of tourism* Issue 10:28-31 University “Ștefan cel Mare” of Suceava
12. Brelik, Agnieszka (2013): *Agro Tourism as Public Good in Rural Areas: a case study*. In: *European Research Studies*, Vol. XVI(1):67-74
13. Cawley, Mary, Gillmor, D. (2008): *Integrated rural tourism: Concepts and practice*. In: *Annals of Tourism Research* 35(2):316-337 Elsevier Ltd.
14. Cazacu, Mihaela-Daniela, Iașu, C. (2015): *Ethnographic tourism – promoter of the identity of an area*. In: *Lucrările Seminarului Geografic “Dimitrie Cantemir”* 39:139-142 Universitatea “Al. I. Cuza” Iași
15. Ciangă, N. (1998): *Turismul din Carpații Orientali. Studiu de geografie umană*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
16. Ciorbea, V., Apostoleanu, Corina-Mihaela, Stelian, Luminița (coord.) (2018): *Localități ale județului Constanța la 140 ani de la Unirea Dobrogei cu România*, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România
17. Claval, P. (2005): *Reading the rural landscapes*. In: *Landscape and Urban Planning* 70:9-19 Elsevier Ltd.
18. Cocean, P., Vlăsceanu, Gh., Negoescu, B. (2003): *Geografia generală a turismului*, Editura Meteor Press, București

19. Crăciun, Cerasella (2012): *Metode de abordare și cercetare exploratorii în urbanism și peisagistică*, Editura Universitară Ion Mincu, București
20. Crăciun, Șt. (1997): *Agroturism. Organizare-Eficiență*, Editura Mirton, Timișoara
21. Crețu, C. R. (2013): *Managementul resurselor agroturistice*, Editura Universitară, București
22. Cristina, Ada-Flavia, Manescu, Camelia, Popescu, A. M., Mateoc-Sârb, Nicoleta (2015): *Analysis of the Romanian rural area*. In: Scientific Papers. Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development, Vol. 15(4):39-42, USAMV București
23. Daugstad, Karoline (2007): *Negotiating landscape in rural tourism*. In: Annals of Tourism Research 35(2):402-426 Elsevier Ltd.
24. Dincă, I. (2005): *Peisajele geografice ale Terrei. Teoria peisajului*, Editura Universității din Oradea, Oradea
25. Drăguț, L. (2000): *Geografia peisajului*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
26. Gardi, C., Bosco, C., Rusco, E., Montanerella, L. (2010): *An analysis of the Land Use Sustainability Index (LUSI) at territorial scale based on Corine Land Cover*. In: Management of Environmental Quality: an International Journal 21(5):680-694 Emerald Group Publishing Limited
27. Geacu, S. (2002): *Colinele Covurluiului. Potențial ecologic. Comunități biologice. Modificarea antropică a peisajului*, Editura Univers Enciclopedic, București
28. Glăvan, V. (2003): *Turism rural. Agroturism. Turism durabil. Ecoturism*, Editura Economică, București
29. Golumbeanu, Mariana (2013): *Dezvoltarea durabilă a turismului în zonele costiere. Studiu de caz dezvoltarea turistică a peninsulei Halkidiki (Grecia)*, Editura Matrix Rom, București
30. Gruia, R. (2011): *Study on energy resources integration and sustainability of the new modular agriculture pattern*. In: Environmental Engineering and Management Journal 10(8):1213-1219 "Gheorghe Asachi" Technical University Iasi
31. Gruia, R. (2013): *Bazele managementului și direcțiile viitoare de evoluție*, Editura Lux Libris Brașov
32. Gruia, R. (2017a): *Management și dezvoltare în industria turismului*, Editura Lux Libris, Brașov
33. Gruia, R. (2019): *Bioarmonismul, de la teorie la o ideologie de viitor*, Editura Clarion, Brașov
34. Gruia, R. (Coord.), Bogdan, A. T., Tobă, G. F., Glăvan, C. (2014): *Managementul tranziției de la economia verde la economia la economia albastră*. Capitolul 40. În: Contribuții la conturarea unui model românesc de management (Petrescu, I. - Coord.), 717-774, Editura Expert București
35. Gruia, R., (Red.) Brătucu, Gh., Geamăn, V., Cofaru, C. (2002): *Aspecte actuale ale ingineriei mediului în agricultură*, Editura Universității Transilvania din Brașov
36. Gruia, R., Țane, N., Mărculescu, Angela, Pădureanu, V. (2010): *Pattern for the management of environment-economy systems based on quantification of emergent sustainability*. In: Environmental Engineering and Management Journal 9(12):1659-1666 "Gheorghe Asachi" Technical University Iasi
37. Gruia, R., Țane, N., Mărculescu, Angela, Pădureanu, V. (2010): *Study on the process of emergent sustainability applied in the management of "environment-economy" complex systems*. In: Environmental Engineering and Management Journal 9(12):1647-1650 "Gheorghe Asachi" Technical University Iasi

38. Gruia, R. (2002): *Ecoemergetic theory in sustainable development*, Editura Universității Transilvania din Brașov
39. Hall, C. M., Page, S. J. (2009): *Progress in Tourism Management: From the geography of tourism to geographies of tourism – A review*. In: *Tourism Management* 30:3016 Elsevier Ltd.
40. Hall, D. (2004): *Rural tourism development in Southeastern Europe: Transition and the search for sustainability*. In: *International Journal of Tourism Research* 6:165-176
41. Iancu, Anica (2012): *The challenges of rural development in Europe*. In: *Economic, Management and Financial Markets* 7(4):239-244 Addleton Academic Publishers
42. Ianoș, I. (2000): *Sisteme teritoriale*, Editura Tehnică, București
43. Ioan, Ildiko, Rădulescu, Carmen-Valentina, Bran, Florina (2014): *Romanian rural tourism: status and prospects by innovative organizational approaches*. In: *Journal of tourism Issue* 17:15-21 University "Ștefan cel Mare" of Suceava
44. Ionașcu, V. (2011): *„Dobrogea. Studiu de geografie a turismului”*, Editura Universitară, București
45. Lauro, Giuliana (2013): *Simulation models and GIS technology in environmental planning and landscape management*. In: *Journal of Geographic Information System* 5:292-302
46. Mănilă, Mihaela (2012): *Wine tourism a great tourism offer face to new challenges*. In: *Journal of tourism Issue* 13:54-60 University "Ștefan cel Mare" of Suceava
47. Mastronardi, L., Giaccio, V., Gianelli, A., Scardera, A. (2015): *Is agritourism eco-friendly? A comparison between agritourisms and other farms in Italy using farm accountancy data network dataset*. SpringerPlus 4:590 12p SpringerOpen Journal
48. Mazilu, Mirela, Dumitrescu, Daniela (2012): *Identity and sustainable development in rural tourism*. In: *Forum geografic. Studii și cercetări de geografie și protecția mediului* XI(SI):7-11, Universitatea din Craiova
49. Mazilu, Mirela, Lazar, Irina (2014): *The cultural landscape: perception, knowledge, awareness and support to development of a sustainable tourism*. In: *Geopolitics, History and International Relations* 6(1):123-132 Addleton Academic Publishers
50. Melnychuk, A., Gnatiuk, OI., Rastvorova (2014): *Use of territorial identity markers in geographical researches*. In: *Scientific Annals of "Al. I. Cuza" University of Iasi*, LX(1):157-185 sllc Geography series
51. Merciu, Cristina, Cercleux, Loreta, Peptenatu, D., Văidianu, Natașa, Drăghici, Cr., Pintilii, R. (2011): *Tourism-an opportunity for the economic invigoration of rural areas in Romania*. In: *Analele Universității București. Seria Geografie* XXXV:75-90
52. Muntele, I., Iașu, C. (2006): *Geografia turismului. Concepte, metode și forme de manifestare spațio-temporală*, Editura SedCom Libris, Iași
53. Neumeier, St., Pollermann, Kim (2014): *Rural tourism as promoter of rural development prospects and limitations: case study findings from a pilot project promoting village tourism*. In: *European Countryside* 4:270-296 Mendelu University of Brno
54. Nicoară, V. (2006): *Dobrogea spațiu geografic multicultural*, Editura Muntenia, Constanța
55. Nicoară, V. (2009): *Dobrogea regiune transfrontalieră europeană „Cadrilaterul”*, Editura Muntenia, Constanța

56. Nistoreanu, P. (2007): *Aprecieri asupra fenomenului turistic rural*. In: Journal of tourism Issue 3:16-23 University "Ștefan cel Mare" of Suceava
57. Nistoreanu, P. et. al (2003): *Ecoturism și turism rural*, Biblioteca digitală ASE București
58. Palaghianu, C. (2016): *Ecologia peisajului. Note de curs*, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
59. Palang, Hannes, Helmfrid, S., Antrop, M., Alumae, Helen (2005): *Rural Landscapes: past processes and future strategies*. In: Landscape and Urban Planning 70:3-8 Elsevier Ltd.
60. Palang, Hannes, Printsman, A., Gyuro, Eva, Urbanc, Mimi, Skowronek, Eva, Woloszyn, W. (2006): *The forgotten rural landscapes of Central and Eastern Europe*. In: Landscape Ecology 21:347-357 Springer
61. Păltineanu, Cr., Mihăilescu, I. Fl., Seceleanu, I. (2000): *Dobrogea: condițiile pedoclimatice, consumul și necesarul apei de irigație ale principalelor culturi agricole*, Editura Ex Ponto, Constanța
62. Pătru-Stupariu, Ileana (2011): *Peisaj și gestiunea durabilă a teritoriului. Aplicații la Culoarul transcarpatic Bran-Rucăr-Dragoslavele*, Editura Universității din București
63. Petrișor, Al. I. (2014): *Systemic theory applied to ecology, geography and spatial planning*, Lambert Academic Publishing, Saarbrücken
64. Petroman, Cornelia, Petroman, I., Benk, A., Negruț, Lucia, Marin, Diana, Ciolac, Ramona, Lozici, Ana, Turc, B. (2013): *Terms of strategic plans in rural tourism and farm services*. In: Scientific Research. Agricultural Management, XV(4):43-46, Agroprint Editorial, USAMV Timișoara
65. Petroman, Cornelia, Petroman, I., Benk, A., Popescu, M., Negruț, Lucia, Marin, Diana, Ciolac, Ramona, Lozici, Ana (2013): *Maximize business in agro-tourism on farm by creating tourist brands*. In: Scientific Research. Agricultural Management, XV(4):40-42, Agroprint Editorial, USAMV Timișoara
66. Platania, M. (2014): *Agritourism farms and the web. An exploratory evaluation of their websites*. In: Agris on-line Papers in Economics and Informatics VI(3):51-59
67. Pocol, Cristina-Bianca, McDonough, Molly (2015): *Women, Apiculture and Development: Evaluating the Impact of a Beekeeping Project on Rural Women's Livelihoods*. In: Bulletin UASVM Horticulture 72(2):487-492, Cluj-Napoca
68. **Popescu, M.** (2015): *Management of ecotouristic resources in Southern Dobrogea, Romania*. In: *Public Recreation and Landscape Protection - with man hand in hand!* Conference Proceeding, 134-138, Mendel/University Press, Brno, Czech Republic
69. **Popescu, M.** (2017a): *Aspects concerning of agri-touristic potential of Ostrov village, Constanța county*. In: *Lucrări Științifice Management Agricol*, seria I, vol. XIX(1), 193-198, Editura Agroprint, Timișoara
70. **Popescu, M.** (2017b): *Aspects regarding the touristic use of agricultural resources from Southern Dobrogea*. In: *Journal of EcoAgriTourism*, Vol. 13(2), 22-29, Transilvania University Press, Brașov
71. **Popescu, M.** (2017c): *Considerations on agri-touristic potential of Carasu Plateau from Southern Dobrogea*. In: *Lucrări Științifice Management Agricol*, seria I, vol. XIX(1), 199-204, Editura Agroprint, Timișoara
72. **Popescu, M.** (2017d): *Study regarding the touristic potential of Topalu village, Constanța county*. In: *Lucrări Științifice Management Agricol*, seria I, vol. XIX(3), 163-166, Editura Agroprint, Timișoara

73. **Popescu, M.** (2017e): *Touristic management of rural natural heritage from Southern Dobrogea*, Studii și cercetări Geology-Geography, 22, 27-37, Complexul muzeal Bistrița-Năsăud, Editura Ecou Transilvan, Cluj-Napoca
74. **Popescu, M.** (2018a): *Cercetări privind rolul infrastructurii în dezvoltarea turismului rural din Dobrogea de Sud*. In: *Tendențe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători*, Vol. 2, 296-301, Universitatea de Stat *Dimitrie Cantemir*, Chișinău, Rep. Moldova
75. **Popescu, M.** (2018b): *Study Regarding the Fruit Growing Potential for Agritourism in Southern Dobrogea*. In: *Annals of Dunărea de Jos University of Galați*, Fascicle I. Economics and Applied Informatics, XXIV(1), 22-27, Galați
76. **Popescu, M.** (2019): *A methodology for evaluation of agritourism potential. Case study: Oltina village*. In: *Journal of EcoAgriTourism*, Vol. 15(2), 50-54, *Transilvania University Press*, Brașov
77. **Popescu, M., Gruia, R.** (2015): *Geotouristic study regarding identification of resources with gastronomic profile from Southern Dobrogea and opportunity of their recovery*. In: *Journal of EcoAgriTourism*, Vol. 11(2), 78-85, *Transilvania University Press*, Brașov
78. **Popescu, M., Gruia, R.** (2016): *Study regarding the management mechanisms for touristic integration of Oltina Plateau from Southern Dobrogea*. In: *Journal of EcoAgriTourism*, Vol. 12(2), 112-118, *Transilvania University Press*, Brașov
79. **Popescu, M., Gruia, R.** (2017): *Touristic management of cultural heritage in rural area of Southern Dobrogea*. In: *Lucrări Științifice Management Agricol*, seria I, vol. XIX(3), 167-172, Editura Agroprint, Timișoara
80. **Popescu, M., Gruia, R., Gaceu, L.** (2019): *Agritourism - an instrument for sustainability of rural area in Southern Dobrogea*. In: *Turismul rural românesc în context internațional. Actualitate și perspective*, Vol. XLV, 121-133, Editura Performantica, Iași
81. **Popescu, M., Gruia, R., Mărculescu, A.** (2019): *Opportunities of agritourism development in Constanța county. Case study: Cobadin village*. In: *Lucrări Științifice Management Agricol*, seria I, vol. XXI(3), 218-222, Editura Agroprint, Timișoara
82. **Popescu, M., Gruia, R., Ranca, A.** (2018): *Wine Road - an instrument for the promotion of rural tourism in Southern Dobrogea*. In: *Journal of EcoAgriTourism*, Vol. 14(1), 42-47, *Transilvania University Press*, Brașov
83. **Popescu, M., Gruia, R., Țane, N.** (2019): *The Danube-an instrument for sustainable development of rural tourism. Case study: Southern Dobrogea Plateau*. In: *Lucrări Științifice Management Agricol*, seria I, vol. XXI(3), 210-217, Editura Agroprint, Timișoara
84. **Popescu, M., Jitariu, D., Gruia, R.** (2017): *The relevance of promoting Honey Road on forest sustainability in South Dobrogea, Romania*. In: *Public Recreation and Landscape Protection-with nature hand in hand?* Conference Proceeding, 398-403, *Mendel University Press*, Brno, Czech Republic
85. **Potocnik-Slavic, Irma, Schmitz, S.** (2013): *Farm tourism across Europe*. In: *European Countryside* 4:265-274 *Mendel University of Brno*
86. **Pribeanu, Gh., Boița, M.** (2013): *Agro-tourism – active role in rural developing*. In: *Studia Universitatis „Vasile Goldiș” Arad. Economic Series* 23(2):26-34

87. Pyatiszek-Pych, Alina (2012): *The state and the development prospects of the Lubusz cluster initiative The Lubusz Wine and Honey Route*. In: Management 16(2):155-174 VERSITA
88. Radac, Bianca-Alina, Csoz, I., Merce, Iuliana-Ioana, Milin, Ioana-Anda, Zamfir, Raluca, Horvath, J. (2013): *The role of tourism agents in promoting rural tourism*. In: Scientific Research. Agricultural Management, XV(4):263-266, Agroprint Editorial, USAMV Timișoara
89. Ranca, A., Brăduceanu, D., Mihăilescu, I., Popescu, M. (2007): *Wines routes in Dobrogea – solution for a sustainable development of the local agroturistic potential*, In: Journal of Environmental Protection and Ecology 8, No. 3, 591-596
90. Saxena, G., Ilbery, B. (2008): *Integrated rural tourism-a border case study*. In: Annals of Tourism Research 35(1):233-254 Elsevier Ltd.
91. Schmitz, Maria, de Aranzabal, I., Pineda, Fr. (2007): *Spatial analysis of visitor preferences in the outdoor recreational niche of Mediterranean cultural landscapes*. In: Environmental Conservation 34(4):300-312
92. Soare, Ionica, Zugravu, A., Costachie, S. (2012): *Rural tourism in Romania. Evolutions and discontinuities*. In: Journal of tourism Issue 14:66-71 University "Ștefan cel Mare" of Suceava
93. Stanciu-Cărătuș, Mirela (2015): *Aspects of sustainable rural tourism-farmers' markets and farm visits*. In: Scientific Papers. Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development, Vol. 15(4):15-20, USAMV București
94. Stoian, Maria (2013): *Studies on the Rural Tourism Marketing Made in Romania's Villages through Traditional and Gastronomical Events*. In: Cactus Tourism Journal Vol. 4(1):6-12, București
95. Suci, Codruța, Petroman, I., Petroman, Cornelia, Marin, Diana, Benk, A. (2015): *Managing protected area*. In: Scientific Research. Agricultural Management, XVII(4):69-72, Agroprint Editorial, USAMV Timișoara
96. Surd, V., Bold, I., Zotic, V., Chira, Carmen (2005): *Amenajarea teritoriului și infrastructuri tehnice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
97. Ungureanu, Irina (2010): *Geographical essay on some concepts and terms defining the relations between the environment, the resources and the human society*. In: Geographica Timisiensis, XIX(1):343-349, Universitatea de Vest, Timișoara
98. Vaishar, A., Jakesova, Lenka, Naplavova, Miloslava (2011): *Current problems in the South-Moravian rural landscape*. In: European Countryside 4:265-281 Mendelu University of Brno
99. Wos, Barbara (2014): *Api-tourism in Europe*. In: Journal of Environmental and Tourism Analyses, Vol. 2(1):66-74, București

Scurt rezumat al tezei de doctorat

Cercetările efectuate în cadrul tezei de doctorat evidențiază prin studii și cercetări aplicative, potențialul polivalent căruia obligatoriu îi sunt necesare soluții tehnice specifice într-o exprimare managerială adecvată pentru activitatea agro-rurală, prin generarea unui model optim de dezvoltare agroturistic, aplicabil la sistemul teritorial Dobrogea de Sud. Evidențierea polivalenței dezvoltării agroturistice prin elaborarea unui model de dezvoltare în sistemul teritorial Dobrogea de Sud va asigura un impact pozitiv asupra comunităților locale și dezvoltării sustenabile a spațiului rural sud-dobrogean.

Modelul polivalent propus are în vedere promovarea patrimoniului natural și cultural, a unor trasee agroturistice tematice (Drumul Mierii, Drumul Vinului, Drumul Fructelor), a unor rute sau circuite ecoturistice, culturale, etnogastronomice, a unui traseu agroturistic de-a lungul Dunării, precum și oportunitatea dezvoltării unor sate turistice tradiționale.

Prin aplicarea integrată a MODELULUI DE DEZVOLTARE propus în cadrul tezei, bazat pe polivalență managerială și agroturistică, se va OPTIMIZA activitatea preponderent agrară a spațiului rural sud-dobrogean, în vederea unei dezvoltări socio-economice sustenabile a comunităților locale rurale din Sistemul Teritorial Dobrogea de Sud, sistem OBIECTIVIZAT, cu evidențierea profilului polivalent integrat al diverselor sate și unități administrativ-teritoriale, având ca finalitate baza științifică de natură inginerescă și managerială necesară argumentării și utilizării diverselor tipuri de finanțare.

***Cuvinte cheie:** agroturism, management, polivalență, sistem teritorial*

Brief summary of the PhD thesis

The research carried out within the doctoral thesis highlights through studies and applied research, the polyvalent potential which requires specific technical solutions in an adequate managerial expression for agro-rural activity, by generating an optimal model of agrotourism development, applicable to the Southern Dobrogea territorial system. Highlighting the polyvalence of agrotourism development by creating a development model in the Southern Dobrogea territorial system will ensure a positive impact on local communities and the sustainable development of rural areas from Southern Dobrogea.

The proposed polyvalent model envisages the promotion of natural and cultural heritage, thematic agrotouristic routes (Honey Road, Wine Road, Fruit Road), ecotouristic, cultural, ethnogastronomic trails or circuits, an agrotourism route along the Danube, such as and the opportunity to development of a traditional tourist villages.

By the integrated application of the DEVELOPMENT MODEL proposed in the thesis, based on managerial and agrotourism polyvalence, the predominantly agrarian activity of the rural area of Southern Dobrogea will be OPTIMIZED, for a sustainable socio-economic development of rural local communities in the Southern Dobrogea, OBJECTIVED system, highlighting the integrated polyvalent profile of various villages and administrative-territorial units, having as finality the scientific basis of engineering and managerial nature necessary to argue and use various types of funding.

***Key words:** agrotourism, management, polyvalence, territorial system*